

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

М. А. Дем'янчук

***КАЗНАЧЕЙСЬКА
СПРАВА***

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Одеса
ОНУ
2018

УДК 336.1/.69(075.8)
Д329

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 3 від 21.06.2018 р.*

Рецензенти:

О. А. Князева – доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємства та корпоративного управління Одеської національної академії зв'язку імені О. С. Попова;

В. А. Верба – доктор економічних наук, професор кафедри стратегії підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

О. О. Томілін – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів і кредиту Полтавської державної аграрної академії.

Дем'янчук М. А

Д329 Казначейська справа : навчально-методичний посібник /
М. А Дем'янчук. – Одеса : Одеський національний
університет імені І. І. Мечникова, 2018. – 148 с.
ISBN 978-617-689-270-0

Навчально-методичний посібник з дисципліни «Казначейська справа» охоплює 10 тем, у яких розглядається нормативно-правове регулювання казначейської справи в Україні; становлення та розвиток казначейської справи в Україні; організаційна структура та бюджетні повноваження ДКСУ; Державна казначейська служба як повноважний учасник бюджетного процесу та ін. Представлено методичні рекомендації до виконання практичних робіт. Розроблено методичні рекомендації до виконання самостійної роботи студента.

Посібник розрахований на студентів спеціальностей 071 Облік і оподаткування та 072 Фінанси, банківська справа та страхування, а також студентів інших економічних спеціальностей, аспірантів, викладачів, керівників підприємств та всіх тих, хто вивчає казначейську справу.

УДК 336.1/.69(075.8)

ISBN 978-617-689-270-0

© Дем'янчук М. А., 2018

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2018

ЗМІСТ

Вступ	6
Тема 1. Нормативно-правове регулювання казначейської справи в Україні	7
1.1. Рівні нормативного регулювання діяльності органів ДКСУ.....	7
1.2. Основні завдання ДКСУ.....	8
Тема 2. Становлення та розвиток казначейської справи в Україні	12
2.1. Історичні умови започаткування інституту казначейства.....	12
2.2. Передумови створення казначейської системи касового виконання бюджету в Україні.....	15
2.3. Становлення та розвиток системи ДКСУ.....	17
Тема 3. Організаційна структура та бюджетні повноваження ДКСУ	21
3.1. Організаційна структура казначейської системи України.....	21
3.2. Завдання та функції органів казначейства.....	23
3.3. Розрахункові палати в системі казначейства: суть та призначення.....	25
Тема 4. Державна казначейська служба – повноважний учасник бюджетного процесу	27
4.1. Організація бюджетного процесу в Україні.....	27
4.2. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження.....	29
4.3. Бюджетне планування та бюджетне прогнозування.....	31
Тема 5. Платіжна система Державної казначейської служби України	34
5.1. Загальна характеристика системи електронних платежів.....	34
5.2. Виконання платежів та обмін технологічною інформацією в он-лайнному та файловому режимах.....	36
5.3. Принципи організації СЕП.....	37
5.4. Економічний зміст та призначення єдиного казначейського рахунку.....	38
Тема 6. Казначейська система обслуговування бюджетів	40
6.1. Загальна характеристика казначейського обслуговування бюджетів.....	40
6.2. Характеристика рахунків, що відкриваються в органах ДКСУ, та порядок їх відкриття.....	42
6.3. Казначейське обслуговування бюджетів за доходами.....	43

6.4.	Казначейське обслуговування бюджетів за видатками.....	45
6.5.	Облік зобов'язань та оплата рахунків розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.....	49
6.6.	Платежі за державним боргом.....	52
Тема 7.	Ведення бухгалтерського обліку у системі державного казначейства.....	55
7.1.	Облікова політика казначейства.....	55
7.2.	Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів.....	57
7.3.	План рахунків як спосіб відображення в обліку операцій з виконання бюджетів.....	60
Тема 8.	Звітність про виконання державного та місцевих бюджетів.....	63
8.1.	Характеристика звітності про виконання бюджетів.....	63
8.2.	Класифікація та склад фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів.....	64
Тема 9.	Контроль у системі державної казначейської служби України.....	66
9.1.	Зміст і призначення фінансового контролю.....	66
9.2.	Види, форми та методи фінансового контролю.....	68
9.3.	Органи державного фінансового контролю та їх функції.....	76
Тема 10.	Інформаційно-технічне забезпечення казначейської справи.....	81
10.1.	Інформаційні технології в системі казначейства.....	81
10.2.	Захист інформації при забезпеченні виконання казначейського обслуговування бюджету.....	83
Практична робота №1	Становлення та розвиток ДКСУ.....	87
Практична робота №2	Бюджетна класифікація. Платіжна система виконання державного бюджету України.....	94
Практична робота №3	Казначейське обслуговування державного бюджету за доходами.....	102
Практична робота №4	Казначейське обслуговування державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів.....	105
Практична робота №5	Казначейське обслуговування місцевих бюджетів. управління державним боргом.....	113

Практична робота №6	Бухгалтерський облік і звітність з виконання бюджетів у системі казначейства. Контроль в системі казначейства.....	116
Перелік питань до контролю знань.....		122
Завдання для самостійної роботи студента.....		124
Відповіді до фонду тестових завдань.....		126
Термінологічний словник.....		127
Література.....		138
Додатки.....		143
Додаток А	Надходження окремих податків, зборів та інших обов'язкових платежів до Державного бюджету України.....	144
Додаток Б	Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д, № 2м).....	145

ВСТУП

Дисципліна "Казначейська справа" входить до комплексу дисциплін, які формують фахівця з фінансів, банківської справа та страхування й обліку та оподаткування. Майбутній фахівець має володіти глибокими теоретичними та практичними знаннями щодо питань виконання державною та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України (ДКСУ).

Предметом дисципліни "Казначейська справа" є вивчення організації роботи щодо прийому та зарахування коштів, які надходять на рахунки відповідних бюджетів, зберіганні грошових коштів, видачі цих коштів на заходи, передбачені бюджетом на відповідний рік, здійсненні обліку та складанні звітності про касове виконання бюджетів.

Метою дисципліни "Казначейська справа" є формування у майбутніх фахівців з фінансів, банківської справа та страхування й обліку та оподаткування системи базових знань з теорії та практичних механізмів функціонування казначейської системи та порядку здійснення операцій з бюджетними ресурсами.

Завдання дисципліни "Казначейська справа": всебічно підготувати студентів із теоретичних питань функціонування казначейської системи (її необхідність, завдання й функції, принципи організації, основні поняття, категорії й терміни) і надати їм певні навички та вміння для подальшого практичного застосування.

Роль і значення курсу "Казначейська справа" в підготовці висококваліфікованих фахівців з фінансів, банківської справа та страхування й обліку та оподаткування полягають в тому, що дисципліна дає системне уявлення про роль казначейства у фінансовій системі держави, розглядає основне коло питань касового виконання Державного та місцевих бюджетів у контексті нормативно - законодавчих актів, що регулюють цей процес; висвітлює сутність та організацію платіжної системи виконання бюджетів, системи електронних платежів за доходами та видатками, облік і звітність про виконання бюджетів, контроль у системі казначейства.

Дисципліна "Казначейська справа" тісно пов'язана з такими дисциплінами як "Гроші та кредит", "Фінанси", "Банківська операції", "Бюджетна система", "Податкова система" тощо.

Після вивчення дисципліни "Казначейська справа" студенти повинні:

знати: бюджетний процес, взаємодію учасників бюджетного процесу, специфіку здійснення готівкових і безготівкових розрахунків, технології обслуговування бюджетних потоків, а також нормативний та інструктивний матеріал, що регламентує ці процеси та діяльність ДКСУ.

вміти: практично використовувати набуті знання за такими основними операціями: відображення надходжень бюджетних коштів та їх використання на рахунках ДКСУ, відкриття та ведення рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, забезпечення контролю видатків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, здійснення розрахунків та касових операцій, порядок складання звітності.

Тема 1.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

План:

1.1. Рівні нормативного регулювання діяльності органів ДКСУ

1.2 Основні завдання ДКСУ

1.1. Рівні нормативного регулювання діяльності органів ДКСУ

Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України.

Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Казначейство України є учасником системи електронних платежів Національного банку України.

Система нормативного регулювання діяльності органів Державної казначейської служби України представляється п'ятьма рівнями (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Рівні нормативного регулювання діяльності органів Казначейства

Рівні	Нормативне регулювання
Перший	Конституція України, Бюджетний кодекс України, Закон України “Про Державний бюджет України”, Положення про Державну казначейську службу України та інші законодавчі акти, які регулюють бюджетні правовідносини, тобто нормативно-правові акти вищої юридичної сили
Другий	Укази й розпорядження Президента України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України
Третій	Постанови і розпорядження Національного банку України, накази Міністра фінансів України
Четвертий	Інші нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки)
П'ятий	Нормативні, методологічні та інструктивні матеріали, розроблені Головнім управлінням Казначейства України

Згідно з ст. 48 Бюджетного кодексу України, в 1995 р. прийнято рішення про створення в Україні системи органів Державного казначейства, що було закріплено Указом Президента України від 27 квітня 1995 р. № 335 “Про Державне казначейство України”. Указом Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 09.12.2010 року №1085 Державне казначейство України перейменоване в Державну

казначейську службу України. Її статус визначає Положення про Державну казначейську службу України згідно з Указом Президента України від 13.04.2011 року № 460.

1.2. Основні завдання ДКСУ

Основними завданнями Казначейства України є:

- 1) внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів;
- 2) реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Казначейство України відповідно до покладених завдань:

- 1) здійснює через систему електронних платежів Національного банку України розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів, операцій з коштами бюджетів, спільних із міжнародними фінансовими організаціями проектів;
- 2) управляє ліквідністю субрахунків єдиного казначейського рахунка;
- 3) за погодженням із Мінфіном України залучає на поворотній основі кошти єдиного казначейського рахунка для покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та для надання середньострокових позик місцевим бюджетам;
- 4) здійснює відкриття та закриття рахунків поточного бюджетного періоду, а також відкриття рахунків наступного бюджетного періоду;
- 5) здійснює безспірне списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду;
- 6) здійснює безспірне вилучення коштів із місцевих бюджетів відповідно до Бюджетного кодексу України;
- 7) здійснює повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до бюджету, за поданням органів, що контролюють справляння надходжень бюджету;
- 8) нараховує штрафи за неповне або несвоєчасне повернення коштів надміру сплачених податків відповідно до законодавства;
- 9) здійснює розподіл коштів між державним бюджетом, бюджетами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, а також між місцевими бюджетами відповідно до нормативів відрахувань, визначених бюджетним законодавством, і перерахування розподілених коштів за належністю;
- 10) проводить взаємні розрахунки між державним бюджетом та бюджетами Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, а також між місцевими бюджетами у порядку, встановленому законодавством;
- 11) веде базу даних про мережу розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, складає та веде єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- 12) веде облік бюджетних асигнувань, доводить до розпорядників та

одержувачів бюджетних коштів витяг із розпису державного бюджету та зміни до нього;

13) здійснює реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і відображає їх у звітності про виконання бюджету;

14) забезпечує організацію та координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ та контроль за виконанням ними своїх повноважень шляхом оцінки їх діяльності;

15) погоджує призначення на посади та звільнення з посад головних бухгалтерів бюджетних установ;

16) веде бухгалтерський облік усіх операцій з виконання державного та місцевих бюджетів;

17) зводить та складає звітність про виконання державного, місцевих і зведеного бюджетів та подає звітність органам законодавчої і виконавчої влади в обсязі та строки, визначені бюджетним законодавством. Складає та подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів;

18) здійснює за дорученням Мінфіну України погашення та обслуговування державного боргу в національній та іноземній валютах;

19) розміщує на офіційному сайті Казначейства України квартальну та річну звітність про виконання Державного бюджету України;

20) здійснює у межах повноважень контроль за:

- веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності;

- бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету;

- відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;

- відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);

- відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням;

- дотриманням правил валютного контролю за операціями з бюджетними коштами в іноземній валюті;

- дотриманням порядку проведення лотерей з використанням електронних систем прийняття сплати за участь у лотереї в режимі реального часу;

- закупівлею товарів, робіт і послуг за державні кошти при здійсненні розрахунково-касового обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів відповідно до законодавства;

21) здійснює попередження учасників бюджетного процесу про неналежне виконання бюджетного законодавства;

22) зупиняє операції з бюджетними коштами та ініціює зупинення

бюджетних асигнувань у разі вчинення учасником бюджетного процесу порушення бюджетного законодавства;

23) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру;

24) надає консультаційну допомогу учасникам бюджетного процесу з питань, що належать до компетенції Казначейства України;

25) забезпечує функціонування багаторівневої інформаційно-обчислювальної системи, внутрішньої платіжної системи, вживає заходів до захисту інформації, яка обробляється органами Казначейства України;

26) здійснює відповідно до законодавства України управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління;

27) здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на Казначейство України Президентом України.

Казначейство України з метою організації своєї діяльності:

1) забезпечує в межах повноважень здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням в апараті Казначейства України, його територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління;

2) здійснює добір кадрів в апарат Казначейства України та на керівні посади в його територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, формує кадровий резерв на відповідні посади, організовує роботу з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників апарату Казначейства України та його територіальних органів;

3) контролює діяльність територіальних органів Казначейства України;

4) організовує планово-фінансову роботу в апараті Казначейства України, його територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери його управління, здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує організацію та вдосконалення бухгалтерського обліку;

5) організовує розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Казначейства України, його територіальних органів і підрозділів, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери його управління;

6) забезпечує у межах повноважень реалізацію державної політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті Казначейства України;

7) забезпечує у межах своїх повноважень виконання завдань мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави;

8) організовує ведення діловодства та архіву в апараті Казначейства України відповідно до встановлених правил.

Казначейство України здійснює свої повноваження безпосередньо та через свої територіальні органи. Казначейство України у процесі виконання

покладених на нього завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також з підприємствами, установами, організаціями.

Казначейство України у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства фінансів України та доручень Міністра видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою.

Для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції Казначейства України, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у Казначействі України утворюється колегія у складі Голови Казначейства України (голова колегії), першого заступника та заступника Голови Казначейства України за посадою, визначених посадових осіб Мінфіну України. У разі потреби до складу колегії Казначейства України можуть входити керівники структурних підрозділів Казначейства України, а також в установленому порядку інші особи.

Рішення колегії можуть бути реалізовані шляхом видання відповідного наказу Казначейства України.

Для розгляду наукових рекомендацій та проведення фахових консультацій з основних питань діяльності у Казначействі України можуть утворюватися постійні або тимчасові консультативні, дорадчі органи.

Рішення про утворення та ліквідацію колегії, постійних або тимчасових консультативних, дорадчих органів, їх кількісний та персональний склад, положення про них затверджуються Головою Казначейства України.

Гранична чисельність державних службовців та працівників Казначейства України затверджується Кабінетом Міністрів України.

Структура апарату Казначейства України затверджується Головою Казначейства України за погодженням із Міністром.

Штатний розпис, кошторис Казначейства України затверджуються Головою Казначейства України за погодженням із Мінфіном України.

Казначейство України є юридичною особою публічного права, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в Казначействі України.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте рівні система нормативного регулювання діяльності органів Державної казначейської служби України.
2. Які основні завдання виконує Казначейство України?
3. Що здійснює Казначейство України відповідно до покладених на нього завдань?
4. Що здійснює Казначейство України з метою організації своєї діяльності?

Тема 2.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

План:

- 2.1. Історичні умови започаткування інституту казначейства
- 2.2. Передумови створення казначейської системи касового виконання бюджету в Україні
- 2.3. Становлення та розвиток системи ДКСУ

2.1. Історичні умови започаткування інституту казначейства

Історія зародження, становлення і розвитку казначейства надзвичайно багата і тривала.

Термін «казначейство» походить від поняття «казна», яке в перекладі з тюркської означає сукупність фінансових ресурсів держави. Казначейство (the Treasury) в перекладі з англійської означає скарб, цінність.

Процес створення казначейства почався у ті часи управління казною, коли не існувало чіткого розмежування між особистою власністю титулованого володаря та власністю держави.

Історично казначейство виконувало кілька функцій:

- відповідало за збереження багатства держави;
- було місцем, куди збиралися платежі в державі і з якого держава здійснювала виплати;
- відповідало (під королівським наглядом) за карбування монет;
- виконувало функцію облікового відомства.

Наявність окремого уповноваженого органу в системі виконавчої влади держави, який покликаний відповідати за здійснення та формування державної фінансової політики, – це закономірність для всіх епох і країн.

Прообразом казначейства можна вважати княжу казну Ярослава Мудрого і його спадкоємців, яка слугувала сховищем матеріальних цінностей. Про неї вперше згадується у збірці норм давньоруського законодавства, яка відома під назвою «Руська правда».

Фінансова система Запорозької Січі сформувалася під впливом бюджетно-фіскальних інститутів польської, київської і литовської доби в Україні. В Запорозькій Січі скарбниця була сховищем не лише грошей, а й цінностей, які надходили в розпорядження Коша. Скарбниця слугувала також архівом і складом військових клейнодів і оздоб, виконувала роль арсеналу, де зберігалися бойові припаси і зброя. Січова скарбниця функціонувала як касовий центр виконання запорозького бюджету, тобто як державна скарбниця, до якої стягували доходи. До службових обов'язків січового скарбника – шафаря – входило приймання доходів, видача грошей і речей, ведення обліку касових сум і матеріальних цінностей, складання звітів кошовому та козацькій Раді.

Фінанси України за часів гетьманщини (середина XVII ст.) у цілому були добре організовані. Державна скарбниця, успішно долаючи труднощі, виконувала покладені на неї важливі функції. Проте державна скарбниця не була відмежована від приватної скарбниці гетьмана.

Спробу розділити державні та власні кошти зробив у 1710 році гетьман Пилип Орлик, уклавши із запо-розькими козаками договір, що дістав назву: «Конституція права і вольностей Війська Запорізького», відповідно до якого державний скарб відокремлювався від особистих коштів гетьмана, і передавався в розпорядження Генерального під-скарбія.

Другу спробу реорганізувати українські фінанси зробив гетьман Д. Апостол (1727–1734). 1728 року у день коронації Петра I гетьман Д. Апостол подав петицію про повернення Україні колишніх прав і вольностей згідно з угодою 1654 року. Натомість одержав так звані «Решительные пункты», за якими:

- гетьман не мав права вести дипломатичні переговори;
- генеральну старшину та полковників затверджував цар;
- для контролю за гетьманськими фінансами запроваджувалися посади не одного, а відразу двох підскарбіїв – росіянина та українця;
- мито за товари, які ввозилися до України, мало йти у царську казну.

Таким чином, Державну скарбницю було передано під контроль російського уряду. Діяльність підскарбіїв регулювалася спеціальними інструкціями, які передбачали керівництво збиранням грошових і натуральних податків, їх витратами, контроль над підлеглими їм органами та фінансами магістратів.

Казначейство як структура для нашої держави не нова. Казначейство як спеціальний державний фінансовий орган, що здійснює касове виконання державного бюджету, було засновано 1822 року, коли у складі Міністерства фінансів Росії було створено Департамент державного казначейства. З жовтня 1917 року було розпочато численні перетворення фінансового апарату, якому було визначено роль виконавця загального обліку народного господарства. Декретом Ради народних комісарів від 4 травня 1919 року Департамент державного казначейства було скасовано і злито з Народним банком РРФСР.

До середини 1993 року в Україні діяла банківська система виконання державного бюджету, що перейшла у спадок від СРСР із його централізованою економікою та однорівневою банківською системою. Тогочасна практика касового виконання державного бюджету була розрахована на систему єдиного банку і не відповідала дворівневій банківській системі, яка почала формуватися в Україні наприкінці 80-х років. Дворівнева система передбачала, з одного боку, відповідальність Центрального банку за розмір емісії, а з іншого – економічну самостійність комерційних банків, що здійснювали операції у межах залучених коштів і банківського капіталу.

Бюджетні кошти зосереджувались у недержавних банківських установах, для яких виконання бюджету не було пріоритетним напрямком діяльності. Разом з тим, відповідно до діючого на той час законодавства комерційні банки отримали економічну самостійність щодо розпорядження як банківським

капіталом, так і залученими кошами. Це призвело до послаблення обліку бюджетних коштів, у усунення комерційних банків від контролю за їх використанням. Кошти на здійснення запланованих витрат виділялись незалежно від їх фактичної мобілізації у бюджеті.

Ситуація змінилася із запровадженням з 1 липня 1993 року єдиної системи касового виконання бюджету. Згідно з Указом Президента України від 18 червня 1993 року №219/93 «Про порядок виконання Державного бюджету України» фінансування витрат здійснювалося в межах доходів, що ре-ально надійшли до державного бюджету, а також за рахунок кредитів, наданих Національним банком України Міністерству фінансів України.

Усі кошти державного бюджету, які надходили до установ комерційних банків, почали акумулюватися на централізованому рахунку Міністерства фінансів України, відкритому в Національному банку України на балансовому рахунку №100 «Кошти Державного бюджету України». Аналогічні рахунки відкривалися також в установах комерційних банків на ім'я місцевих фінансових органів. Суми доходів, що надходили на ці рахунки, комерційні банки щоденно перераховували відповідним обласним управлінням Національного банку на транзитний балансовий рахунок №100 обласного управління НБУ, звідки кошти зараховувались на централізований рахунок, відкритий в НБУ на ім'я Міністерства фінансів.

По мірі надходжень суми доходів, акумульовані на рахунку №100 перераховувались на рахунок №124 «Видатки Державного бюджету України», відкритий на ім'я Міністерства фінансів України. З цього рахунку здійснювалось фінансування витрат з державного бюджету в межах асигнувань, передбачених у бюджеті відповідним міністерствам, відомствам (головним розпорядникам коштів) і залишку коштів на рахунку №124.

Перерахування коштів державного бюджету здійснювалось Міністерством фінансів України на поточні рахунки головних розпорядників коштів. Суми бюджетних коштів, що надходили на рахунки розпорядників коштів вищого рівня, підлягали перерозподілу між їхніми підвідомчими структурами у дводенний термін.

Таким чином, забезпечувалось розмежування функцій банківської та фінансової систем, а, отже, мала місце змішана система касового виконання бюджету за видатками.

При такій системі касового виконання бюджету, коли кошти концентрувались на централізованому рахунку МФУ, проходячи довгий шлях по вертикалі, і здійснювали зворотній шлях надходження коштів на рахунки розпорядників, значно знижувалась оперативність в управліннями бюджетними коштами.

За таких умов постало питання оперативного управління бюджетними коштами, спрямування їх на першочергові соціально-економічні потреби, що можливо було здійснити лише через створення нової структури з налагодженим прозорим механізмом виконання державного бюджету. Тому 27 квітня 1995 року Указом Президента України за № 335/95 було створено Державне казначейство України.

На Державне казначейство України було покладено виконання всього комплексу завдань, пов'язаних з касовим виконанням бюджетів усіх рівнів та ефективним управлінням бюджетними коштами. Воно покликане впорядкувати використання державних коштів, сконцентрувати їх на найважливіших напрямках соціального та економічного розвитку суспільства.

Як дієвий інструмент державної та регіональної фінансової політики казначейська система касового виконання бюджетів сприяє реалізації повною мірою норм Бюджетного кодексу України та закону про державний бюджет України на відповідний рік щодо застосування єдиних підходів і вимог до виконання бюджетів і складання звітності. Це в свою чергу дозволило створити прозору й доступну для органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування базу даних про виконання бюджетів, що діє у режимі реального часу і дає змогу приймати виважені управлінські рішення.

З утворенням Державного казначейства відбувся перерозподіл функціональних повноважень щодо касового виконання бюджету між головними учасниками бюджетного процесу: органами казначейства, банківськими установами і фінансовими органами з подальшим їх зосередженням у казначейській системі. Ще деякий час має місце змішана система касового виконання бюджету за доходами та видатками. І лише з входженням Державного казначейства в систему електронних платежів Національного банку України починає повнофункціонально працювати казначейська система касового виконання бюджету.

Переведення на казначейське обслуговування державного бюджету мало без сумніву позитивний ефект, тому що така форма роботи забезпечує ощадливе обов'язково цільове використання бюджетних коштів.

2.2. Передумови створення казначейської системи касового виконання бюджету в Україні

Сучасний етап соціально-економічного розвитку України характеризується поступовим виходом із фінансової кризи та помітним посиленням стабілізаційних процесів, що знайшло своє відображення у суттєвому сповільненні інфляційних процесів, зміцненні національної грошової одиниці, гальмуванні темпів спаду, а також нарощуванні промислового виробництва та валового внутрішнього продукту. Значною мірою пожвавленню економічного життя у державі сприяло підвищення дієвості бюджетної системи, яка забезпечується чіткою організацією касового виконання бюджетів за доходами і видатками.

Під касовим виконанням бюджетів слід розуміти організацією та здійснення розрахунково-касових операцій з бюджетними коштами. Це один із найскладніших трудомістких етапів виконання бюджету, який охоплює низку операцій з коштами державного та місцевих бюджетів (рис. 2.1).

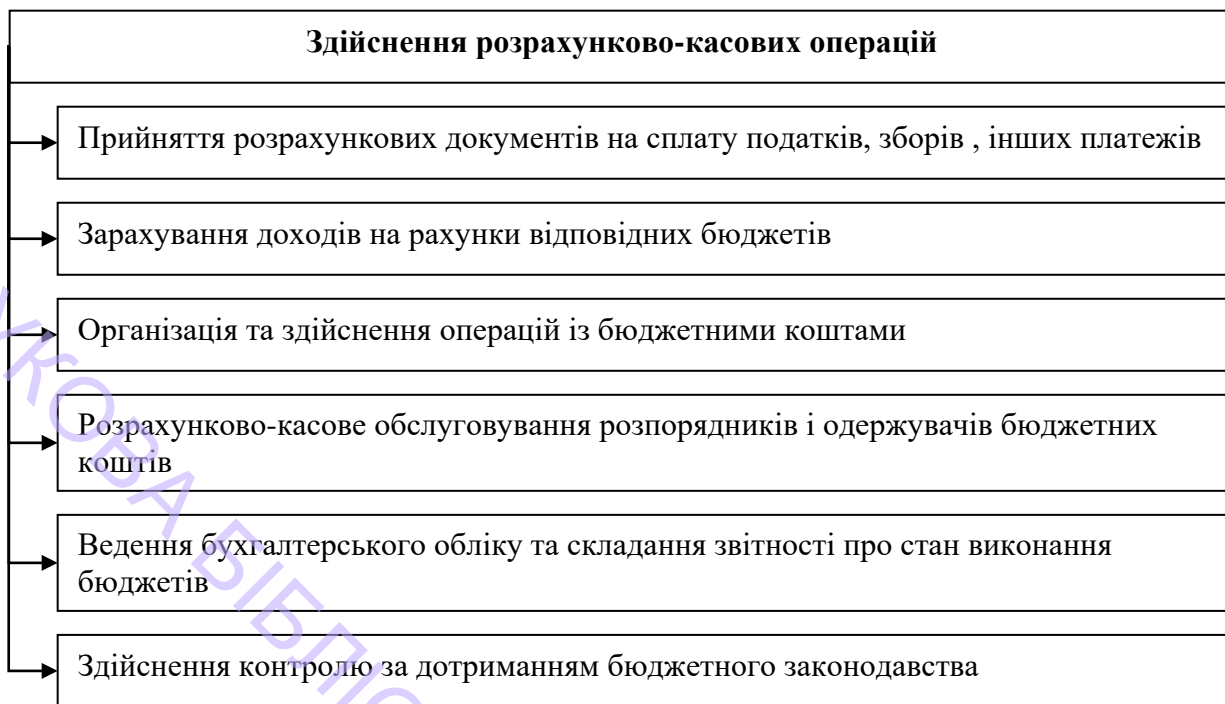

Рис. 2.1 Операції з касового виконання бюджету

На кожному етапі розвитку суспільства важливо забезпечити створення такої системи виконання бюджету, яка би дозволяла контролювати відповідність державних доходів і видатків прийнятому закону про бюджет на поточний бюджетний період та забезпечувати рівномірний розподіл бюджетних коштів. Принципи мобілізації грошових потоків, структура доходів і видатків бюджетів значною мірою залежать від форм і методів господарювання та соціально-економічних завдань, що вирішуються суспільством.

У світовій практиці залежно від історичних та національних особливостей організації державного устрою та фінансової системи використовують банківську, казначейську або змішану систему касового виконання бюджетів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Системи касового виконання бюджетів

<i>Системи</i>	<i>Зміст касових операцій</i>
Банківська	Розрахунки з обліку операцій з виконання бюджетів відкриваються в уставах банків, усі касові операції з бюджетним коштами проводяться банківськими установами
Казначейська	Розрахунково-касові операції з бюджетними коштами здійснюються органами казначейства, де відкриваються рахунки для обліку операцій з виконання бюджетів
Змішана	При здійсненні касових операцій з бюджетними коштами приймають участь як органи казначейства, так і установи банків

Більшість країн має банківську систему, за якої комерційні банків під керівництвом центрального (національного) банку вирішують широкий спектр питань, пов'язаних з касовим виконанням бюджетів. Тобто, всі касові операції щодо виконання бюджетів покладаються на банківські установи, де й відкриваються рахунки з обліку операцій з виконання бюджетів.

При казначейській системі організація виконання бюджетів, управління

бюджетними коштами покладаються на міністерство фінансів або казначейство. Ці органи є касиром для всіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів і здійснюють платежі від імені та за дорученням цих установ та організацій.

При змішаній системі касового виконання бюджетів в обслуговуванні бюджетних рахунків приймають участь як органи казначейства, так і банківські установи. Це призводить до певного дублювання функцій процесі касового виконання бюджетів, а відтак, збільшення обсягу оброблюваної інформації, непродуктивних затрат часу працівників зазначених установ.

При виконанні бюджетів не слід зводити сутність системи касового виконання бюджету до процедури здійснення запланованих надходжень і витрат відповідно до затверджених планів. Це поняття є набагато ширшим і охоплює складну систему фінансових відносин між різними учасниками бюджетного процесу, пов'язану з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів як на центральному, так і на місцевому рівнях.

2.3. Становлення та розвиток системи ДКСУ

Становлення та розвиток системи Державного казначейства України пройшло такі етапи:

I етап – Жовтень 1992 - жовтень 1995 р. Цей етап характеризується створенням на базі підрозділів Головного бюджетного управління Міністерства фінансів України Управління виконання Державного бюджету. Це дозволило починаючи з 1 липня 1993 р. перейти на нову систему виконання видаткової частини державного бюджету і забезпечити здійснення Міністерством фінансів України функції обліку видатків державного бюджету, яка раніше забезпечувалась банківською системою. Протягом цього періоду було розроблено концептуальні засади системи Державного казначейства, які знайшли своє віддзеркалення в Указі Президента України "Про Державне казначейство України" та "Положення про Державне казначейство України".

II етап – листопад 1995 – грудень 1997 рр.

1995-1996 роки - створення організаційної структури органів Державного казначейства, забезпечення їх ефективної діяльності.

1997 рік - початок запровадження казначейської системи виконання державного бюджету за видатками: на кінець року через органи Державного казначейства здійснювалось 45% операцій щодо виконання Державного бюджету.

III етап – 1998-2000 рр.

1998 – рік завершення переведення на казначейську систему виконання Державного бюджету майже всіх міністерств і відомств.

Запроваджено нову бюджетну класифікацію та План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Переведення на казначейське обслуговування позабюджетних коштів бюджетних установ та організацій.

1999 рік - в порядку експерименту у 2-х областях запроваджено касове обслуговування місцевих бюджетів органами Державного казначейства.

Надання Державному казначейству статусу учасника Системи

електронних платежів Національного банку України.

2000 рік - консолідація всіх коштів Державного бюджету на рахунках Казначейства у Національному банку України.

IV етап – 2001-2004 рр.

2001 рік - фактична зміна статусу Держказначейства: із клієнта банку Казначейство стало учасником Системи електронних платежів Національного банку України.

Запровадження обліку зобов'язань розпорядників бюджетних коштів в органах казначейства.

Розпочато процес запровадження казначейського обслуговування місцевих бюджетів за доходами та перерахунками міжбюджетних трансфертів.

Переведення в систему органів Державного казначейства коштів державних цільових фондів - Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань та Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.

Розпочато впровадження єдиного програмного забезпечення автоматизованої системи "Казна".

2003 рік - переведення на повнофункціональне казначейське обслуговування (як за доходами, так і за видатками) місцевих бюджетів.

Побудова та запровадження централізованої (4 "К") моделі обслуговування Єдиного казначейського рахунка.

V етап – 2005-2006 рр.

3 ІІ кв. 2005 - ІІ кв. 2006 рр. - на базі органів Державного казначейства України проведено експеримент по запровадженню нового механізму обслуговування розпорядників коштів державного бюджету. Експеримент передбачав відпрацювання механізму по переходу від виділення асигнувань до запровадження погашення зобов'язань розпорядників коштів державного бюджету.

Протягом другої половини 2006 року за результатами проведеного експерименту було розроблено та поширено на всій території України Порядок відображення в бухгалтерському обліку по виконанню державного бюджету операцій з обліку зобов'язань розпорядників коштів в органах Державного казначейства, відкриття асигнувань та здійснення видатків.

VI етап – 2007-2008 рр.

2007 рік був відзначений початком реформи системи бухгалтерського обліку у секторі державного управління, підтвердженням чого стало прийняття у січні 2007 року постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки". Основними напрямками якої є:

- модернізація системи бухгалтерського обліку в секторі державного управління;

- удосконалення системи фінансової та бюджетної звітності;

- створення уніфікованої організаційно-інформаційної облікової системи.

Завдяки переходу від відомчого фінансування до оплати рахунків інформація про виконання державного бюджету сконцентрована в системі

Державного казначейства в принципово більш широкому та прозорому вигляді, доступ до неї став незрівнянно простіший. Це, у свою чергу, дало можливість контролювати бюджетні видатки на всіх стадіях виконання державного бюджету.

Казначейське виконання бюджетів шляхом здійснення оплати рахунків розпорядників коштів за надані їм товари та послуги на підставі поданих підтвердних документів дозволило запровадити процедури контролю, який здійснюється органами Державного казначейства на стадії здійснення платежу. До запровадження казначейського обслуговування державного бюджету фактично існував лише один вид фінансового контролю – аудит, який здійснювався шляхом перевірок і ревізій безпосередньо на місцях, в установах, організаціях органами Контрольно-ревізійної служби та внутрішнього аудиту 1 раз на два роки.

Запровадження обліку зобов'язань розпорядників коштів бюджету в органах Державного казначейства сприяло посиленню контролю за дотриманням розпорядниками коштів взяття бюджетних зобов'язань в межах бюджетних асигнувань та удосконаленню механізму використання бюджетних коштів. Зрозуміло, що в основі ефективного використання бюджетних ресурсів має бути своєчасний та якісний аналіз результативних показників, які характеризують виконання державного бюджету, чого можна було досягнути запровадивши ефективну систему обліку.

Ще одним позитивним моментом у казначейському обслуговування державного бюджету є запровадження Державним казначейством України системи управління Єдиним казначейським рахунком, що дозволило в значній мірі зменшити вплив касових розривів на рівень поточного виконання видаткової частини бюджету.

Розвиток органів Державного казначейства супроводжувався стрімким розвитком казначейських інформаційних технологій. Держказначейство має розвинену регіональну мережу підвідомчих структур, взаємодіє із великою кількістю учасників бюджетного процесу. Прагнення до єдиної системи інформації є одним із перспективних напрямів діяльності Держказначейства, що потребує сучасного розвитку телекомунікацій та їхнього середовища, який дасть змогу включитися в електронний документообіг з Національним банком України, кредитними організаціями, податковими органами, розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів. Цей процес передбачає системний підхід до вибору апаратних і про-грамних рішень щодо реалізації казначейських технологій і на територіальному, і на центральному рівні.

Проведений аналіз етапів і механізмів впровадження казначейської системи виконання бюджету засвідчує, що:

1. Система Державного казначейства поступово розширювалася і охопила всі операції державного бюджету, що, у свою чергу, розширювало об'єкти бухгалтерського обліку.

2. Казначейство почало поширювати свою діяльність на місцеві бюджети, і це дає змогу застосовувати єдині правила ведення бухгалтерського обліку і звітності, контролю за доходами і видатками як державного, так і місцевих бюджетів.

3. Державне казначейство по суті стало централізованою бухгалтерією

держави за всіма операціями, здійсненими у системі Єдиного казначейського рахунка, а також відповідальним за складання звітності.

4. Кожний новий етап розширення системи бухгалтерського обліку виконання бюджетів сприяє виявленню як позитивних, так і негативних тенденцій розвитку системи Державного казначейства та механізмів, що ним застосовуються.

Досвід роботи з казначейського обслуговування державного бюджету переконливо свідчить про його перевагу в порівнянні з попередньою системою. Позитивними факторами казначейського обслуговування бюджетів є:

- отримання щоденної інформації про суми доходів, що надійшли бюджету за кожним джерелом надходження та суми здійснених видатків кожним розпорядником коштів відповідного бюджету. Виконання державного бюджету стало прозорим як для органів управління, так і для суспільства;

- можливість на центральному рівні володіти оперативною інформацією про надходження коштів по кожній окремій території;

- концентрація бюджетних ресурсів в установах Національного банку України, що дозволяє уникнути ризику втрати бюджетних коштів;

- можливість, у разі необхідності, відслідковувати стан дохідних рахунків в режимі реального часу, що дозволяє оперативно управляти фінансовими ресурсами;

- застосування органами Державного казначейства процедур попереднього та поточного контролю до розпорядників коштів бюджетів дозволяє уникати нецільового спрямування бюджетних коштів;

- дотримання єдиних вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення казни у широкому і вузькому значеннях.
2. Які функції виконувало казначейство на початкових етапах свого зародження?
3. З яких джерел формувалися доходи княжої казни та на які цілі вони використовувались?
4. Охарактеризуйте фінансову систему та військову скарбницю Запорізької Січі.
5. Охарактеризуйте приказну систему державного управління у Російській імперії.
6. Що слід розуміти під касовим виконанням бюджету?
7. Охарактеризуйте відомі вам системи касового виконання бюджетів. Пов'яжіть з вітчизняною практикою.
8. Які передумови створення казначейської системи в Україні?
9. Чому банківська система касового виконання бюджетів не забезпечувала ефективного управління бюджетними коштами?
10. Які переваги казначейської системи виконання бюджетів?
11. Охарактеризуйте основні етапи становлення та розвитку казначейської системи в Україні.

Тема 3.

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ТА БЮДЖЕТНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ДКСУ

План:

- 3.1. Організаційна структура казначейської системи України
- 3.2. Завдання та функції органів казначейства
- 3.3. Розрахункові палати в системі казначейства: суть та призначення

3.1. Організаційна структура казначейської системи України

Казначейство України утримується за рахунок коштів Державного бюджету України. Казначейство та його територіальні органи мають самостійні кошториси, реєстраційні та інші бюджетні рахунки і в самому Казначействі, і в установах банків.

Відповідно, казначейська система України має трирівневу структуру і складається з:

- а) апарату Державної казначейської служби України, яка розташовується у столиці держави і представляє її центральний рівень;
- б) Головних управлінь Державної казначейської служби України (ГУДКСУ) обласного значення;
- в) районних, міських, районних у містах управлінь (відділень) Державної казначейської служби (УДКС).

Трирівнева структура Казначейства України, максимально наближена до адміністративно-територіального поділу, дає змогу здійснювати казначейське обслуговування місцевих бюджетів відповідно до вимог Бюджетного кодексу України (рис. 3.1).

Єдина система Казначейства України, яка об'єднує центральний апарат і його територіальні органи, створена з метою забезпечення фінансової безпеки платіжної системи й ефективного управління ресурсами єдиного казначейського рахунка для своєчасного та в повному обсязі виконання бюджетів усіх рівнів, підвищення оперативності проведення видатків при виконанні бюджетних програм, посилення контролю за надходженням та цільовим спрямуванням бюджетних коштів, підвищення дієвості бюджетної політики держави.

Казначейство України очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра, та звільняє з посади Президент України.

Голова Казначейства України:

- 1) очолює Казначейство України, здійснює керівництво його діяльністю, представляє Казначейство України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями;
- 2) вносить на розгляд Міністру пропозиції щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів та

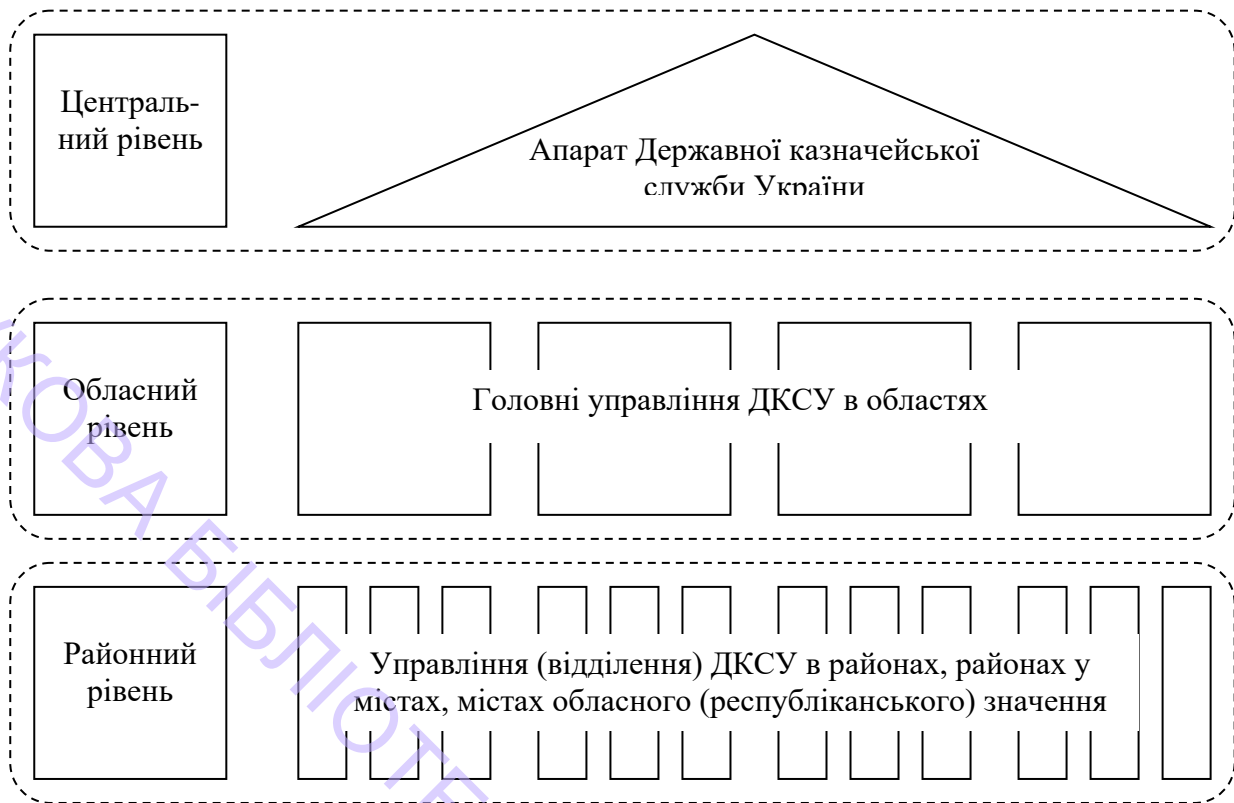

Рис. 3.1. Територіальна структура Державної казначейської служби України

розроблені Казначейством України проекти законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України;

3) вносить на розгляд Міністру проекти нормативно-правових актів Мінфіну України з питань, що належать до сфери діяльності Казначейства України;

4) забезпечує виконання Казначейством України актів та доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України;

5) затверджує за погодженням з Міністром схвалені на засіданні колегії річний план роботи Казначейства України, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей його діяльності відповідно до визначених завдань;

6) звітує перед Міністром про виконання річного плану роботи Казначейства України та покладених на нього завдань, про усунення порушень і недоліків, виявлених під час проведення перевірок діяльності Казначейства України, його територіальних органів, а також про притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у допущених порушеннях;

7) вносить пропозиції Міністрові щодо кандидатур на посади своїх заступників;

8) затверджує за погодженням із Міністром структуру апарату Казначейства України;

9) забезпечує виконання наданих Міністром доручень;

10) вносить Міністрові пропозиції щодо утворення у межах граничної чисельності державних службовців та працівників Казначейства України і коштів, передбачених на його утримання, а також щодо ліквідації, реорганізації

Кабінетом Міністрів України територіальних органів Казначейства України, які є юридичними особами публічного права;

11) утворює у межах граничної чисельності державних службовців та працівників Казначейства України і коштів, передбачених на утримання Казначейства України, ліквідує, реорганізовує за погодженням з Кабінетом Міністрів України та Міністром територіальні органи Казначейства України як структурні підрозділи апарату цього органу;

12) призначає на посади за погодженням із Міністром та головами відповідних місцевих державних адміністрацій, звільняє з посад керівників територіальних органів Казначейства України, призначає на посади за погодженням із Міністром, звільняє з посад заступників керівників територіальних органів Казначейства України;

13) забезпечує взаємодію Казначейства України із визначеним Міністром структурним підрозділом Мінфіну України;

14) забезпечує дотримання встановленого Міністром порядку обміну інформацією між Мінфіном України та Казначейством України та вчасність її подання;

15) призначає на посади та звільняє з посад за погодженням із Міністром керівників і заступників керівників структурних підрозділів апарату Казначейства України, призначає на посади та звільняє з посад інших державних службовців і працівників апарату Казначейства України;

16) притягає до дисциплінарної відповідальності керівників структурних підрозділів та інших працівників Казначейства України, керівників територіальних органів Казначейства України та їх заступників;

17) погоджує призначення на посади та звільнення з посад головних бухгалтерів головних розпорядників коштів державного бюджету;

18) підписує видані в межах компетенції Казначейства України накази організаційно-розпорядчого характеру та організовує контроль за їх виконанням.

Голова Казначейства України має двох заступників, у тому числі одного першого. Першого заступника та заступника Голови Казначейства України призначає на посади Президент України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Голови Казначейства України, погоджених із Міністром. Першого заступника та заступника Голови Казначейства України звільняє з посад Президент України.

3.2. Завдання та функції органів казначейства

Головні управління Державної казначейської служби України (ГУДКСУ) здійснюють:

1. Впровадження законодавчої та нормативної бази з виконання бюджету.
2. Касове виконання Державного бюджету, зокрема:
 - бухгалтерський облік та звітність з проведених ними операцій;
 - отримання, реєстрацію, доведення бюджетним установам асигнувань та

інформації, пов'язаної з управлінням бюджетом, виписок про асигнування;

- управління бюджетними надходженнями на Єдиний казначейський рахунок у НБУ, переказ коштів та проведення видатків;
- облік та звітування органам виконавчої та законодавчої влади про виконання функцій;
- збирання, перевірку та введення даних до інформаційної системи, а також консолідацію звітів про виконання бюджету;
- контроль за фінансовим виконанням державних програм, державних цільових фондів.

3. Виконання завдань Держказначейства.

4. Керівництво, контроль та оцінку роботи підвідомчих районних казначейських УДКС.

5. Управління казначейською інформаційною системою всіх казначейських органів в області.

6. Підготовку та виконання планів щодо контрольно-ревізійних перевірок підвідомчих УДКС.

Управління державної казначейської служби (УДКС) несуть відповідальність за:

1. Впровадження та дотримання законодавчих та нормативних документів щодо виконання бюджету.

2. Касове виконання державного бюджету за видатками в межах асигнувань, передбачених державним бюджетом, забезпечення виконання загального та спеціального фондів державного бюджету за доходами, зокрема:

- обліковує кошти державного бюджету, одержані на єдиний казначейський рахунок, в розрізі кодів бюджетної класифікації, розпорядників коштів, а також видатки державного бюджету;

- отримання, реєстрацію, доведення розпорядникам бюджетних коштів асигнувань та інформації, пов'язаної з виконанням бюджету, а також підготовку виписок про асигнування та касові видатки;

- звірку даних обліку за доходами з фіскальними органами, здійснення повернень та розмежування доходів;

- приймання від бюджетних установ заяв на платіж, їх контроль, включаючи контроль за дотриманням лімітів видатків та здійсненням платежу;

- звітування установами законодавчої та виконавчої влади по функціях;

- веде облік розпорядників коштів, яким виділяються асигнування з державного бюджету та державних позабюджетних фондів;

- збирання та перевірку звітів розпорядників коштів та формування зведених звітів про касове виконання Державного бюджету за доходами і видатками відповідно до кодів бюджетної класифікації та подають її відповідним органам, що здійснюють контроль за нарахуванням та сплатою платежів до бюджету;

- проводить роботу, пов'язану зі здійсненням контролю за дотриманням чинного законодавства України з питань виконання державного бюджету, надходженням та використанням коштів позабюджетних фондів у районі

- контроль за виконанням державних програм та державних цільових

фондів;

- здійснює за поданням державної податкової інспекції повернення зайво або помилково сплачених до бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів;

- здійснює заходи щодо добору, розстановки, виконання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації кадрів;

- розглядає заяви, пропозиції, скарги громадян, підприємств, установ та організацій з питань в межах своїх повноважень

Управління Державної казначейської служби (УДКС) розташовано на всій території держави. Усі начальники казначейських управлінь звітують Голові Казначейства та начальникові ГУДКСУ. Кожне районне управління відповідає за здійснення касових операцій з виконання державного бюджету та обслуговує відповідні місцеві бюджети у своєму районі.

Єдина трірівнева система, що об'єднує Казначейство України та його територіальні органи, створена з метою забезпечення фінансової безпеки фінансово-платіжної системи України та ефективного управління ресурсами єдиного казначейського рахунку для своєчасного та в повному обсязі виконання бюджетів усіх рівнів, підвищення оперативності проведення видатків при виконанні бюджетних програм, посилення контролю за надходженням та цільовим спрямуванням бюджетних коштів, підвищення дієвості бюджетної політики держави.

У процесі касового виконання державного та місцевих бюджетів органи Казначейства здійснюють через систему електронних платежів Національного банку України розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів, операцій з коштами бюджетів, спільних із міжнародними фінансовими організаціями проектів.

3.3. Розрахункові палати в системі казначейства: суть та призначення

Розрахункові палати – проміжна ланка між НБУ та органами ДКСУ, що забезпечує планомірне та своєчасне проведення міжбанківських та внутрісистемних розрахунків по обслуговуванню державного бюджету за доходами та витратами.

Метою створення розрахункових палат є:

- забезпечити прискорення розрахунків між банками в Україні;
- підвищити рівень надійності розрахунків;
- сприяти раціональному використанню тимчасово вільних ресурсів банків і створення фінансового ринку;
- впровадження сучасних міжнародних технологій, стандартів і поступове входження банківської системи України в світову банківську систему;
- посилення контрольних функцій НБУ за станом кореспондентських рахунків комерційних банків;

- контроль достовірності даних на всіх ступенях розрахунків;
- надання учасникам розрахунків інформаційних послуг.

Система розрахункових палат в Україні має дворівневу структуру:

1. Центральна розрахункова палата (ЦРП) організовує функціонування Системи електронних платежів та керує роботою Регіональних розрахункових палат.

Основним принципом діяльності Центральної розрахункової палати є перерахування платежів через ЦРП відповідним розрахунковим палатам. Центральна розрахункова палата взаємодіє з усіма Регіональними палатами і представляє верхній рівень Системи електронних платежів.

2. Регіональні розрахункові палати (РРП) є самостійними структурними підрозділами регіональних управлінь НБУ, які обслуговують у Системі електронних платежів банки-учасники СЕП відповідного регіону.

Основними завданнями Регіональних розрахункових палат є:

- безперервне та своєчасне проведення внутрісистемних та міжбанківських розрахунків за виконанням державного та місцевих бюджетів по дохідній і видатковій їх частинах в системі ДКСУ та за її межами;
- управління потоками грошових коштів бюджетів на всіх рівнях в системі ДКСУ з метою оптимального використання вільних залишків бюджетних коштів та їх регіонального перерозподілу;
- взаємодія органів ДКСУ в проведенні внутрісистемних та міжбанківських розрахунків по виконанню бюджетних платежів через систему електронних платежів НБУ із використанням Єдиного казначейського рахунку;
- забезпечення Головних управлінь ДКСУ, керівництва ДКСУ, ЦРП оперативною інформацією про стан внутрісистемних та міжбанківських розрахунків в даному регіоні для прийняття оперативних рішень перерозподілу бюджетних коштів в даному регіоні, або в систему ДКСУ в цілому.

Контрольні питання

1. Які функції виконує Голова ДКСУ?
2. Охарактеризуйте організаційну структуру ДКСУ?
3. Які функції покладаються на обласні управління ДКСУ?
4. Яка організаційна структура управлінь ДКСУ?
5. Що входить до компетенції відділень ДКСУ та яка їх організаційна структура?
6. Що собою являє Центральна розрахункова палата НБУ та яке її призначення?
7. З якою метою створені Регіональні розрахункові палати та які їх основні завдання?

Тема 4.

ДЕРЖАВНА КАЗНАЧЕЙСЬКА СЛУЖБА – ПОВНОВАЖНИЙ УЧАСНИК БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

План:

- 4.1. Організація бюджетного процесу в Україні
- 4.2. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження
- 4.3. Бюджетне планування та бюджетне прогнозування

4.1. Організація бюджетного процесу в Україні

Бюджетний процес – це регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

Бюджет - це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду (стаття 2 Бюджетного кодексу України).

За матеріальним змістом бюджет становить централізований грошовий фонд держави, який перебуває у постійному русі: щоденно до нього зараховують надходження і здійснюють витрати. У зв'язку з цим необхідна чітка, налагоджена система управління бюджетним процесом, для забезпечення своєчасного й повного надходження коштів за доходами і раціонального та ефективного їх використання.

Стадіями бюджетного процесу визнаються:

- складання проектів бюджетів;
- розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- виконання бюджету, включаючи внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);
- підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього (стаття 19 Бюджетного кодексу України).

Бюджетний календар наведено у табл. 4.1.

Для реалізації функції ефективного управління державними доходами та витратами система Державного казначейства передбачає впровадження та **забезпечення функціонування певних принципів**, основними з яких є:

- 1) принцип єдності вимог до ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджету;
- 2) принцип збалансованості, згідно з яким повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету;
- 3) принцип повноти включення в облік і звітність усіх операцій, пов'язаних із надходженнями та здійсненням витрат бюджету;

4) принцип цільового спрямування бюджетних коштів. Бюджетні кошти спрямовуються казначейством тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями;

5) принцип відповідальності учасників бюджетного процесу за вчинені ними бюджетні правопорушення.

Таблиця 4.1

Бюджетний календар

Період		Зміст стадій бюджетного процесу
1		2
Січень		Затвердження розпису Державного бюджету України
Лютий		Визначення переліку статистичних показників необхідних для обрахунку між бюджетних трансфертів
Березень		Збір статистичної інформації для визначення коригуючих коефіцієнтів та розрахунку між бюджетних трансфертів
Квітень		До 1 – Національний банк України подає до Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України проект основних засад грошово-кредитної політики та проект кошторису
Травень	Розроблення пропозицій проекту Державного бюджету України	Не пізніше 1 – річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України; Розгляд Верховною Радою звіту про виконання закону про Державний бюджет України; Розгляд основних макропоказників економічного і соціального розвитку України; Аналіз виконання бюджету у поточному бюджетному періоді; Оцінка обсягу фінансування бюджету; Складання пропозицій проекту державного бюджету України; Не пізніше, ніж за чотири дні до початку проведення парламентських слухань з питань бюджетної політики, Кабінет Міністрів України подає до Верховної Ради України проект Основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний період.
Червень	Визначення основних напрямів бюджетної політики	Не пізніше 1 – парламентські слухання з питань бюджетної політики (з доповіддю про основні напрями бюджетної політики на наступний бюджетний період виступає Прем'єр-міністр України або за його дорученням Міністр фінансів України); Схвалення Основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний період
Липень	Складання проекту Державного бюджету	Інструкції щодо підготовки бюджетних запитів; Розроблення бюджетних запитів; Аналіз бюджетних запитів; Включення бюджетного запиту до пропозиції проекту Державний бюджет України
Серпень		Подання проекту закону про Державний бюджет України Кабінет Міністрів України; Обґрунтування особливостей між бюджетних взаємовідносин; Не пізніше 15 – оприлюднення законів, які впливають на формування доходної та видаткової частини бюджетів

1		2
Вересень	Розгляд проекту Державного бюджету КМУ	Схвалення проекту закону Кабінетом Міністрів України; Не пізніше 15 – подання проекту закону з відповідними матеріалами Верховній Раді України; Не пізніше 22 – опублікування проекту закону в газеті «Урядовий кур'єр»; Не пізніше 20 – представлення проекту закону на пленарному засіданні Верховної Ради України
Жовтень	Розгляд та прийняття Державного бюджету України Верховною Радою України	Не пізніше 1 – розгляд проекту закону в комітетах, депутатських фракціях та групах Верховної Ради України та подання пропозицій до Комітету з питань бюджету Не пізніше 15 – розгляд Комітетом з питань бюджету спільно з уповноваженими представниками Кабінету Міністрів пропозицій до проекту закону та підготовка висновків та пропозицій до нього; Розгляд проекту закону про Державний бюджет України в першому читанні; Не пізніше 20 – прийняття проекту закону в першому читанні; Підготовка проекту закону до другого читання
Листопад		Не пізніше 3 – Кабінет Міністрів подає доопрацьований проект закону відповідно до Бюджетний висновків і порівняльну таблицю; 3-6 Комітет з питань бюджету готує висновки, щодо розгляду проекту закону в другому читанні; Не пізніше 20 – прийняття проекту закону в другому читанні; Не пізніше 25 – внесення проекту закону на розгляд у третьому читанні; Прийняття проекту закону в третьому читанні
Грудень		До 1 прийняття закону про Державний бюджет України; Формування місцевих бюджетів

Відповідно до вимог Бюджетного кодексу України на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства. Бюджетним кодексом України закріплено низку чітких норм регулювання стадій бюджетного процесу – від стадії підготовки і розробки проекту закону про Державний бюджет України до розгляду звіту про його виконання.

4.2. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження

У бюджетному процесі на всіх його стадіях задіяні **учасники бюджетного процесу** – це установи та посадові особи, які наділені бюджетними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами), законодавчі і виконавчі органи державної влади, органи грошово-кредитного регулювання та державного (муніципального) контролю. Кожен учасник бюджетного процесу діє тільки в межах своїх повноважень і несе відповідальність згідно з чинним законодавством (рис. 4.1).

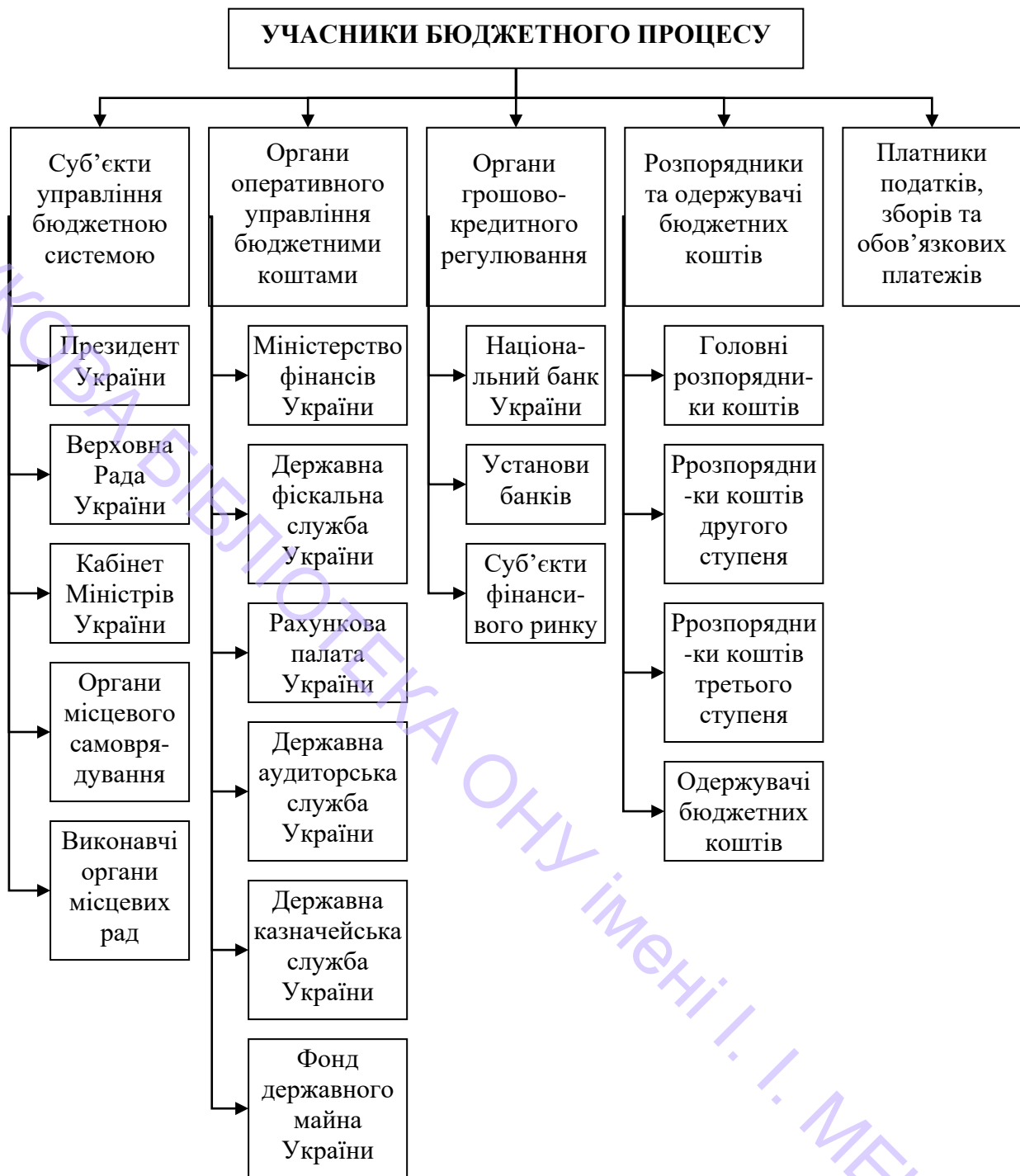

Рис. 4.1 Система учасників бюджетного процесу

Бюджетними повноваженнями визначаються права і обов'язки учасників бюджетних правовідносин.

У систему органів, що наділені бюджетними повноваженнями, входять:

- законодавчі (представницькі) і виконавчі органи державної влади;
- органи грошово-кредитного регулювання;
- органи державного (муніципального) контролю.

Законодавчі (представницькі) органи державної влади, представницькі органи місцевого самоврядування:

- розглядають і затверджують бюджети і звіти про їх виконання;

- здійснюють контроль за обґрунтованістю формування і виконання бюджетів;

- формують і визначають правовий статус органів, що здійснюють контроль за виконанням бюджету відповідного рівня бюджетної системи.

Виконавчі органи державної влади, органи місцевого самоврядування:

- здійснюють складання бюджету;

- вносять проект бюджету з необхідними документами і матеріалами на затвердження законодавчого (представницького) органу влади (органу місцевого самоврядування);

- організують виконання бюджету, подають звіт про його виконання на затвердження законодавчих органів;

- здійснюють контроль за обґрунтованістю формування і виконання бюджету.

Органом грошово-кредитного регулювання є НБУ.

Органами фінансового контролю є:

- Рахункова палата – в частині контролю за використанням коштів Державного бюджету України;

- Державна фінансова інспекція України – відповідно до її повноважень, визначених законом.

4.3. Бюджетне планування та бюджетне прогнозування

У бюджетному процесі значну роль відіграє бюджетне планування, оскільки від правильного визначення планових показників бюджету залежить якість його виконання.

Бюджетне планування - це централізований розподіл та перерозподіл валового внутрішнього продукту і національного доходу по всіх ланках бюджетної системи та видах фінансових планів на підставі Державної програми економічного і соціального розвитку держави.

У процесі бюджетного планування забезпечуються необхідні фінансові пропорції згідно з планом економічного і соціального розвитку; визначаються обсяг доходів бюджету та резерви їхнього росту, обсяг видатків та резерви їхнього скорочення; створюється належна фінансова база соціального захисту населення; розподіляються доходи й видатки між окремими ланками бюджетної системи, утворюються матеріальні та бюджетні резерви.

Відповідно до цього перед бюджетним плануванням постають наступні завдання;

- формування найважливіших народногосподарських пропорцій розвитку економіки на плановий період;

- виявлення резервів у галузях економіки і спрямування їх на виконання плану економічного і соціального розвитку;

- мобілізація грошових надходжень за окремими джерелами та формування доходів бюджету з урахуванням резервів їх збільшення;

- раціональний розподіл видатків державного бюджету між окремими

ланками бюджетної системи та збалансування бюджетів нижчого рівня;

- здійснення державного фінансового контролю за ходом виконання бюджету.

Основні принципи бюджетного планування:

- демократизація бюджетних відносин, тобто під час планування необхідно враховувати оптимальні зв'язки між державним і місцевими бюджетами, а також між ланками місцевих бюджетів;

- пріоритетне значення бюджетного планування у всій сукупності фінансових планів;

- директивність та цільовий напрямок бюджетних зобов'язань;

- органічний зв'язок бюджетного планування з планами соціально-економічного розвитку держави та регіонів.

Показники фінансових планів являються вихідним матеріалом для аналізу фінансового стану держави, інформаційною базою перспективного планування. Система фінансових планів дозволяє виявити об'єктивні взаємозв'язки і довготривалі тенденції зміни структури джерел фінансових ресурсів, а також фактори, що визначають розвиток цих тенденцій у майбутньому.

Для визначення та прогнозування довго- та середньострокових цілей для досягнення яких необхідно направити діяльність органів влади та розробку стратегії заходів та механізмів їх реалізації проводиться стратегічне планування. Обов'язковим елементом зазначеного етапу є відбір переліку відповідних напрямків і завдань, виходячи з фінансових можливостей. Це в основному визначається у вигляді програмних та прогнозних документів органів влади: Програма діяльності Кабінету Міністрів України, Державна програма економічного та соціального розвитку на середньостроковий період.

Бюджетне прогнозування - визначення вірогідних показників доходів і видатків бюджету на перспективу. Це науково-аналітична стадія розробки бюджету, в процесі якої формується концепція, шляхи її вирішення і основні цілі, які повинні бути досягнуті.

Прогнозування показників бюджету здійснюється у такій послідовності:

- визначення цілей та відповідно завдань для досягнення поставлених цілей;

- збір, опрацювання та аналіз інформації;

- вибір моделі прогнозування;

- розробка рекомендацій для оптимізації рішень, що приймаються за даними прогнозних розрахунків.

В умовах поступової стабілізації фінансової системи, структурної перебудови економіки бюджетний процес став більш відкритим. Задовго до подання проекту бюджету Міністерством фінансів оприлюднюються планові показники місцевих бюджетів. Це дає можливість здійснити відповідні розрахунки, перевірити статистичні показники та фактичні дані за попередні періоди для розрахунків індексів відносної податкоспроможності.

Фінансове планування та прогнозування є важливими інструментами управління і дають реальні переваги органам виконавчої влади, а саме:

- пов'язує політику і бюджет для досягнення довгострокових планів;

- окреслює фінансове майбутнє і залишає час для запобігання несприятливим подіям;
- поліпшує якість прийняття фінансових рішень;
- дозволяє визначити альтернативні шляхи вирішення зазначених проблем;
- удосконалює процес формування бюджету;
- дозволяє краще оцінити бюджетні пропозиції та приймати відповідні рішення;
- сприяє відкритості управління і прозорості прийняття рішень.

Контрольні питання:

1. Що таке бюджетний процес та з яких стадій він складається?
2. Яких принципів потрібно дотримуватись у провадженні бюджетного процесу?
3. Поясніть зміст стадій бюджетного процесу.
4. Хто є учасниками бюджетного процесу?
5. Які групи часників можна виділити у бюджетному процесі?
6. На підставі чого і ким розробляється пропозиція проекту Державного бюджету України?
7. Дайте визначення бюджетного запиту
8. Що таке бюджетний розпис і ким він затверджується?
9. Що таке бюджетне призначення і якими законодавчими документами воно регламентується?
10. Що таке бюджетне планування та які його принципи та завдання?
11. Охарактеризуйте бюджетне прогнозування та послідовність його здійснення
12. Які бюджетні повноваження має Державна казначейська служба України??

Тема 5.

ПЛАТІЖНА СИСТЕМА ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

План:

- 5.1. Загальна характеристика системи електронних платежів
- 5.2. Виконання платежів та обмін технологічною інформацією в он-лайнному та файловому режимах
- 5.3. Принципи організації СЕП
- 5.4. Економічний зміст та призначення єдиного казначейського рахунку

5.1. Загальна характеристика системи електронних платежів

Вітчизняна практика та світовий досвід переконливо доводять, що найефективнішим є управління державними фінансами з використанням казначейської системи касового виконання бюджетів.

Починаючи з 1992 року в Україні проводилось поетапне переведення касового виконання бюджетів з банківської на казначейську систему, яке супроводжується перерозподілом функцій між банківською і фінансовою системами з подальшим їх зосередженням у системі Державного казначейства.

Створення в Україні такої структури, як Державне казначейство України, по-перше, сконцентрувало в єдиній системі Держказначейства і в його обліку бюджетні ресурси та ресурси державних цільових фондів, які до його створення перебували в установ Національного та комерційних банків і не повною мірою відображалися у звітності; по-друге, забезпечило прозорість руху коштів бюджетного процесу на стадії його виконання шляхом створення дієвих механізмів; по-третє, впровадило ефективний попередній і поточний контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів.

Необхідними умовами казначейського обслуговування бюджетів є:

- а) відкриття рахунків щодо виконання бюджетів в єдиній системі органів Державного казначейства України на єдиному казначейському рахунку;
- б) проведення процедур попереднього і поточного контролю під час здійснення витрат;
- в) здійснення витрат у межах реальних надходжень і в терміни, що дають можливість виконати відповідну бюджетну програму.

Запровадження казначейської системи обслуговування бюджетів дозволило значно підвищити прозорість бюджетного процесу та ефективність використання бюджетних коштів.

Відповідно до Бюджетного кодексу Державне казначейство є одним з учасників бюджетного процесу і наділене широкими бюджетними повноваженнями. Основне призначення казначейства як фінансового інституту – забезпечення обслуговування бюджетів та оперативне управління бюджетними коштами. Це завдання охоплює широкий спектр функцій органів казначейства, виконання яких адекватне їх ролі у бюджетно-податковій політиці, що проводиться в державі.

Удосконалення організаційних форм функціонування органів Державного казначейства, впровадження або вдосконалення нових казначейських процедур і методології бухгалтерського обліку та контролю були пов'язані передусім зі зміною статусу Державного казначейства України у зв'язку із входженням у 2001 році до системи електронних платежів Національного банку України.

Базовими рішеннями у створенні системи електронних міжбанківських розрахунків були:

- цілковита відмова від паперових носіїв інформації;
- використання персональних комп'ютерів;
- ієрархічно-мережева побудова системи.

На 1 січня 1994 року практично всі філії комерційних банків були підключені до системи електронних міжбанківських платежів. Це дало змогу відмовитися від використання поштових і телеграфних авізо та значно підвищити швидкість, якість і надійність проведення платежів, безпеку і конфіденційність банківської інформації.

З метою створення умов для більш ефективного управління коштами державного бюджету шляхом консолідації рахунків органів Державного казначейства в Національному банку Кабінетом Міністрів України і Національним банком затверджено постанову від 15 вересня 1999 року № 1721 «Про створення внутрішньої платіжної системи Державного казначейства».

Відповідно до цієї постанови Державне казначейство набуло статусу учасника системи електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ). Входження казначейства в СЕП НБУ дозволило зосередити кошти Державного бюджету на своєму єдиному рахунку, що дало змогу більш ефективно використовувати ці кошти і управляти ними.

Платіжна система виконання державного бюджету є частиною національної платіжної системи, у якій держава виконує функції отримувача і відправника платежів державного бюджету. Під **платежами державного бюджету** слід розуміти переказ коштів від держави до зовнішнього отримувача і навпаки – від зовнішнього отримувача до держави.

Необхідним елементом ефективно функціонуючих платіжних систем є:

- нормативно-правова база, що регулює платіжні відносини;
- бухгалтерська й технологічна модель, що є основним операційним механізмом здійснення платежів;
- технологічна інфраструктура, яка включає програмні й технічні засоби обробки та передачі даних, засоби аварійного резервування та відтворення даних, обслуговуючий персонал;
- захист інформації як сукупність програмно-технічних, нормативно-правових, адміністративно-організаційних засобів.

Усі елементи платіжної системи тісно пов'язані між собою і не можуть розглядатися відокремлено один від одного. **Система електронних платежів складається з трьох рівнів:**

нижній рівень: банки та інші фінансові установи – учасники електронних розрахунків;

середній рівень: регіональні розрахункові палати (РРП), які обслуговують учасників СЕП відповідного регіону;

верхній рівень: Центральна розрахункова палата НБУ.

Регіональні розрахункові палати безпосередньо не виконують платіжних послуг. Вони лише є механізмом для переміщення коштів та супроводжуючої інформації.

Уся платіжна і технологічна інформація, якою обмінюється учасник міжбанківських розрахунків з СЕП, має оброблятися системою автоматизації банку (САБ учасника) і надходити до/бути отриманою від СЕП виключно через АРМ-НБУ, який виконує функції шлюзу до СЕП.

5.2. Виконання платежів та обмін технологічною інформацією в он-лайнному та файловому режимах

Здійснення платіжних трансакцій між органами казначейства, банківськими установами й іншими учасниками бюджетного процесу забезпечується **системою електронних платежів, яка функціонує в двох режимах**:

оф-лайнний режим (файловий), за якого інформація (списання/зарахування коштів) від відправника до одержувача надсилається у вигляді файлу за певний проміжок часу;

он-лайнний режим, інформація (пакет-запит / пакет-відповідь) проводиться в режимі реального часу. При цьому інформація про списання коштів з рахунку платника і зарахування на рахунок отримувача виконується практично миттєво. Будь-яка інформація в он-лайнному режимі надається учаснику тільки у відповідь на його запит.

Система електронних платежів складається з:

- прикладного програмного забезпечення – набору комп'ютерних програм, що дозволяють системі вирішувати конкретні задачі;
- телекомунікаційного середовища, що включає апаратуру зв'язку та системне програмне забезпечення, які служать для обміну інформацією;
- засобів захисту інформації.

Комплексне використання всіх складових системи електронних платежів забезпечує ефективне функціонування внутрішньої платіжної системи казначейства.

Згідно Указу Президента від 13.04.2011 №460/2011 було створено Державну казначейську службу України.

Сьогодні Державна казначейська служба України працює за 8 моделлю обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку центрального апарату Державної казначейської служби України і технічних рахунків Головних управлінь.

Відправка та прийом платежів органами ДКСУ відображаються одночасно на ЄКР і на технічному рахунку конкретного територіального органу ДКСУ. Таким чином, одночасно відстежується реальна сума залишку на ЄКР та реальна участь кожного органу ДКСУ у змінах ЄКР протягом банківського дня.

ДКСУ має можливість керувати роботою Головного управління Державної казначейської служби України в СЕП шляхом встановлення **ліміту технічного**

рахунку - це мінімально припустима величина, якої може досягти технічний рахунок в результаті відправки в СЕП початкових платежів з цього рахунку. Для цього використовується АРМ керування лімітами. Пакет-запит, сформований АРМ керування лімітами, обробляється в ЦОСЕП. В момент його надходження відбувається коригування значення лімітів.

Оскільки безпосередній вихід в СЕП в казначействі мають тільки Центральний апарат і Головні управління, для забезпечення проплати початкових платіжних документів і отримання інформації про надходження на рахунки Управлінь Державної казначейської служби України використовується система „Клієнт-Банк”, яка служить транспортним засобом для передачі захищених платіжних документів і отримання виписок на ділянці „Територіальне Головне управління – управління Державної казначейської служби України”.

На кінець банківського дня центральний апарат ДКСУ отримує від ЦОСЕП підсумкову інформацію про обороти органів ДКСУ в СЕП. На її підставі в системі автоматизації ДКСУ відображається значення ЄКР та технічних рахунків органів ДКСУ. Робота органів ДКСУ в платіжній системі Державної казначейської служби України допускається тільки впродовж операційного дня. Відкриття наступного операційного дня без закриття попереднього не допускається.

5.3. Принципи організації СЕП

Серед **принципів організації СЕП** можна виділити наступні:

- 1) забезпечення розрахунків між банківськими установами в національній валюті України і в найбільш вживаних іноземних валютах.
- 2) СЕП є закритою системою, тобто:
 - грошові кошти циркулюють у закритому фінансовому просторі;
 - грошові кошти перебувають під суворим емісійним контролем Національного банку.
- 3) СЕП базується на повністю безпаперовій технології. Основним режимом роботи є обмін електронними платіжними документами та службовими повідомленнями.
- 4) Трансакції відображаються в режимі реального часу на технічних рахунках банківських установ. Унаслідок чого учасники розрахунків володіють необхідною інформацією для прогнозування ліквідності.

Безпосереднє використання Державним казначейством можливостей роботи платіжної системи стало необхідною умовою ефективного регулювання та управління коштами державного бюджету.

Державне казначейство України необхідно розглядати як специфічну установу, оскільки поряд з технічними банківськими функціями – здійснення платежів, обслуговування клієнтів тощо – воно залишається відповідальним за обслуговування державного бюджету згідно з покладеними на нього основними функціями.

Реалізація функції управління бюджетними потоками держави стала

можливою через консолідацію фінансових ресурсів держави на єдиному казначейському рахунку (ЄКР). Запровадження ЄКР, на який зараховуються державні доходи і з якого здійснюються видатки, дозволяє органам казначейства мати вичерпну інформацію про стан державних фінансів, а отже, володіти фінансовим важелями макроекономічного регулювання.

Від того, яким чином буде організовано роботу Державного казначейства, насамперед такі його функції, як управління ресурсами, залежатимуть і виконання бюджету, і макроекономічні процеси в державі.

Роль Держказначейства в бюджетному процесі взагалі й у виконанні бюджету зокрема на сьогодні набагато вища, порівняно з тими роками, коли діяльність Держказначейства тільки розпочиналась. Органи Державного казначейства України в цілому реалізували функцію казначейського обслуговування державного бюджету.

Відкриття єдиного казначейського рахунку в Національному банку України – це не просто акція, яка позбавила комерційні банки можливості користуватися вільними бюджетними ресурсами. Це виважений крок, який дає можливість використати переваги статусу учасника СЕП і поліпшити процес управління державними коштами. За наявності своєчасної і достовірної інформації про надходження до бюджету, здійснені видатки та наявні зобов'язання можна оперативно ухвалювати рішення щодо розміщення тимчасово вільних залишків або здійснення запозичень.

Органами Державного казначейства обслуговуються понад 12 тис. місцевих бюджетів та 40 тис. розпорядників бюджетних коштів. Державне казначейство України як орган оперативного управління бюджетними коштами акумулює надходження доходів та здійснює платежі за видатками державного та місцевих бюджетів через систему рахунків, відкритих в органах казначейства, шляхом безготівкового перерахування коштів.

Одним з ключових принципів організації казначейського обслуговування бюджетних коштів є принцип роботи єдиного казначейського рахунка.

З метою задоволення технічного процесу безперебійного та безпроблемного обслуговування бюджетів, позабюджетних фондів та інших клієнтів Національним банком за участю Державного казначейства була розроблена окрема модель обслуговування консолідованого кореспондентського рахунку в СЕП НБУ, яка остаточно сформулась у 2004 році.

5.4. Економічний зміст та призначення єдиного казначейського рахунку

Функціонування єдиного казначейського рахунку як основного рахунку держави для проведення фінансових операцій та ефективного управління коштами державного та місцевих бюджетів через СЕП НБУ регламентується Положенням про єдиний казначейський рахунок, затверджене наказом Державного казначейства України від 26 червня 2002 року за №122.

Єдиний казначейський рахунок – це рахунок, відкритий Державному казначейству України в Національному банку України для обліку коштів та

здійснення розрахунків у Системі електронних платежів Національного банку України.

ЄКР об'єднує систему рахунків, що діють в єдиному режимі та через які органи Державного казначейства проводять операції за доходами та видатками бюджетів усіх рівнів відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік. Це дає можливість Державному казначейству в режимі реального часу отримувати інформацію про рух та наявність коштів на ЄКР як результат здійснення операцій на всіх його бюджетних та не бюджетних рахунках.

Діючий у системі казначейства порядок відкриття та функціонування рахунків для обслуговування бюджетів, а також розпорядників та одержувачів бюджетних коштів дозволяє сконцентрувати бюджетні кошти держави на централізованому єдиному рахунку, проводити електронні міжбанківські розрахунки у децентралізованому режимі та відображати їх в обліковій системі казначейства на обласному рівні.

Державне казначейство використовує сьогодні 8-му ("4К") модель обслуговування кореспондентського рахунку, яка поєднала можливості СЕП і системи термінових переказів (СТП) коштів для управління ЄКР.

Завдяки коштам ЄКР здійснюється покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, пов'язаних з недостатньою платоспроможністю місцевого бюджету на конкретну дату погасити бюджетні фінансові зобов'язання за визначеними статтями видатків за рахунок наявних та очікуваних грошових активів загального фонду місцевого бюджету та коштів резервного фонду.

Запровадження ЄКР, на який зараховуються усі доходи, і з якого здійснюються всі наступні видатки бюджетів, дає змогу зосередити державні кошти на кореспондентському рахунку Державного казначейства. Наявність на центральному рівні інформації про стан та рух бюджетних коштів надає Міністерству фінансів та головним розпорядникам коштів широкі можливості для гнучкого маневрування фінансовими ресурсами держави та оперативного контролю за спрямуванням коштів. А відтак, володіти фінансовими важелями регулювання економічної ситуації в державі.

Контрольні питання:

1. У чому полягає сутність платіжної системи?
2. Охарактеризуйте елементи платіжної системи
3. Яким вимогам має відповідати ефективно функціонуюча платіжна система?
4. Які переваги on-line технологій порівняно off-line технологіями?
5. Які завдання та функції покладені на систему електронних платежів?
6. Охарактеризуйте структуру та складові СЕП.
7. Назвіть та охарактеризуйте принципи організації СЕП.
8. Що таке Єдиний казначейський рахунок та яке його призначення?
9. Які переваги запровадження Єдиного казначейського рахунку?

Тема 6.

КАЗНАЧЕЙСЬКА СИСТЕМА ОБСЛУГОВУВАННЯ БЮДЖЕТІВ

План:

- 6.1. Загальна характеристика казначейського обслуговування бюджетів*
- 6.2. Характеристика рахунків, що відкриваються в органах ДКСУ, та порядок їх відкриття*
- 6.3. Казначейське обслуговування бюджетів за доходами*
- 6.4. Казначейське обслуговування бюджетів за видатками*
- 6.5. Облік зобов'язань та оплата рахунків розпорядників і одержувачів бюджетних коштів*
- 6.6. Платежі за державним боргом*

6.1. Загальна характеристика казначейського обслуговування бюджетів

Виконання бюджету – одна зі стадій бюджетного процесу, яка полягає в отриманні запланованих доходів і здійсненні передбачених видатків.

При виконанні державного бюджету і місцевих бюджетів застосовується казначейське обслуговування бюджетних коштів. Державна казначейська служба України, діяльність якої спрямовується і координується через Міністра фінансів України, забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, відкритого у Національному банку України.

При казначейському обслуговуванні в органах Казначейства бюджетним установам відкриваються рахунки у встановленому законодавством порядку.

Обслуговування установ України, які функціонують за кордоном, здійснюється у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України.

Оплата послуг з оброблення електронних розрахункових документів та повідомлень у системі електронних переказів Національного банку України і з переказу коштів через валютні рахунки, відкриті в Національному банку України Казначейством України не здійснюється.

Казначейство України за погодженням з Міністерством фінансів України має право залучати на поворотній основі кошти єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України та для надання середньострокових позик місцевим бюджетам.

Порядок проведення таких операцій затверджується Кабінетом Міністрів України (стаття 43 Бюджетного кодексу України).

Найголовніша характеристика казначейської системи обслуговування бюджету та її відмінність від банківської системи полягає в тому, що казначейство концентрує в єдиній системі два потоки грошових коштів, які виникають у процесі виконання бюджету, – дохідний і витратний – на єдиному

казначейському рахунку. Окрім того, казначейська система передбачає здійснення функцій контролю за цільовим спрямуванням коштів державного бюджету та управління наявними коштами, які консолідуються на єдиному казначейському рахунку.

Казначейське обслуговування бюджету – це процес, що передбачає дотримання відповідних вимог, основними з яких є:

- 1) відкриття рахунків з виконання бюджету в системі органів Державного казначейства на єдиному казначейському рахунку;
- 2) здійснення витрат, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний бюджетний рік, у межах реальних надходжень і в терміни, що дають можливість виконати відповідну бюджетну програму та погасити державний борг;
- 3) проведення процедур попереднього і поточного контролю під час здійснення витрат.

У процесі здійснення операцій з бюджетними коштами Казначейство:

По-перше, готує фінансові звіти та діє як злагоджений механізм, що концентрує бюджетні кошти в єдиній системі рахунків підпорядкованих структур і створює єдину інформаційну базу. Інформація, яку надає Казначейство Уряду, дає змогу оцінити ефективність роботи органів державного управління й отримати прозоріше уявлення про економічні наслідки бюджетної політики, провадженої Урядом держави.

По-друге, здійснює контроль за всіма операціями, пов'язаними з надходженнями та витратами. Володіючи інформацією, коли і які витрати здійснюватимуться бюджетні установи, Казначейство, оперативно управляючи вільними залишками коштів, може вносити пропозиції щодо зменшення залучення обсягів короткострокових запозичень, погашення внутрішньокасових розривів, що сприятиме економії бюджетних коштів, які спрямовуються на погашення державного боргу та на витрати, пов'язані з його обслуговуванням.

Державний бюджет України виконується за розписом. Відповідно до Бюджетного кодексу, **бюджетний розпис** - це документ, в якому встановлюється розподіл доходів та фінансування бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів по певних періодах року відповідно до бюджетної класифікації. Він затверджується Міністром фінансів України відповідно до бюджетних призначень, установлених у законі про Державний бюджет України, у місячний термін після набрання чинності законом про Державний бюджет України.

На основі складених розписів доходів і фінансування Управління державного бюджету та бюджетної політики Мінфіну розраховує граничні помісячні обсяги асигнувань загального фонду державного бюджету за відповідними структурними підрозділами Мінфіну і подає їм разом з роз'ясненнями.

Міністр фінансів України протягом бюджетного періоду забезпечує відповідність розпису Державного бюджету України встановленим бюджетним призначенням. Лише за наявності відповідного бюджетного призначення можна здійснювати будь-які бюджетні зобов'язання та платежі.

Бюджетне призначення - повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів Бюджетним кодексом, законом про Державний бюджет України або рішенням про місцевий бюджет, що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Бюджетні призначення встановлюються законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет. Усі бюджетні призначення втрачають чинність після закінчення бюджетного періоду, за винятком тих випадків, коли окремим законом передбачені багаторічні бюджетні призначення.

6.2. Характеристика рахунків, що відкриваються в органах ДКСУ, та порядок їх відкриття

Рахунки, які відкриваються в органах Державного казначейства, відповідно до порядку їх функціонування та призначення коштів, поділяються на бюджетні та небюджетні.

Бюджетні рахунки – це рахунки, які відкриваються в органах Державного казначейства для зарахування надходжень, здійснення операцій клієнтів з бюджетними коштами та здійснення операцій, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх і внутрішніх боргових зобов'язань, загальнодержавних видатків, а також рахунки для обліку операцій із фінансування бюджетів.

Небюджетні рахунки – рахунки, які відкриваються органами Державного казначейства України у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, підприємствам, установам, організаціям за операціями, що не належать до операцій з виконання бюджетів.

Бюджетні рахунки відкриваються щорічно на початок нового бюджетного періоду відповідно до Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік, оскільки згідно з вимогами статті 57 Бюджетного кодексу України не пізніше 31 грудня або на останній день іншого бюджетного періоду Державне казначейство України закриває всі рахунки, відкриті у поточному бюджетному періоді. Закриття рахунків загального фонду державного бюджету означає припинення дії бюджетних призначень. За виняткових обставин міністр фінансів України може визначити інший термін закриття рахунків, який повинен настати не пізніше як через п'ять робочих днів після закінчення бюджетного періоду.

У разі неприйняття Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік відкриваються рахунки попереднього бюджетного періоду.

Небюджетні рахунки відкриваються органами Державного казначейства України у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, підприємствам, установам, організаціям за операціями, що не належать до операцій з виконання бюджетів.

Порядок відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного

казначейства затверджено наказом Державного казначейства України від 2 грудня 2002 року за № 221 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2002 року за № 976/7264. Зазначений Порядок регламентує взаємовідносини між органами Держказначейства і клієнтами в процесі відкриття (закриття) рахунків і є обов'язковим до застосування всіма органами Державного казначейства, розпорядниками та одержувачами коштів бюджетів та іншими клієнтами органів Державного казначейства.

Розрахунково-касове обслуговування розпорядників, одержувачів коштів та інших клієнтів здійснюється органами Державного казначейства відповідно до умов договорів між органом Держказначейства і власниками рахунків, які складаються за типовою формою, встановленою Порядком відкриття рахунків у національній валюті в органах ДКСУ.

6.3. Казначейське обслуговування бюджетів за доходами

Доходи державного бюджету – це фінансові ресурси держави, що використовуються для виконання функцій, закріплених законами за державою. Доходи державного бюджету утворюються за рахунок надходжень на безповоротній основі, справляння яких передбачене законодавством України.

Склад доходів Державного бюджету України встановлюється у главі 5 Бюджетного кодексу (стаття 29).

Відповідно до статті 9 Загальних положень Кодексу, складниками доходів Державного бюджету України є:

1. Податкові надходження – це передбачені податковим законодавством України загальнодержавні і місцеві податки, збори та обов'язкові платежі. У Бюджетному кодексі закріплено, що податкові надходження державного бюджету справляються відповідно до чинного податкового законодавства,

2. Неподаткові надходження – це доходи, що одержує держава від власності, підприємницької діяльності, фінансових санкцій та інших доходів, що не відносяться до обов'язкових податків, зборів та платежів,

3. Доходи від операцій з капіталом – це доходи у вигляді надходжень від продажу основного капіталу, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів,

4. Трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі,

5. Гранти та дарунки.

Бюджетний кодекс окреслює функції бюджетного законодавства в частині закріплення за різними ланками бюджетної системи конкретних джерел надходжень, що утворюються за рахунок податків, зборів та інших обов'язкових платежів, і зарахування цих платежів до бюджетів.

Відповідно до статті 50 Бюджетного кодексу України бухгалтерський облік всіх надходжень, що належать Державному бюджету України, та

повернення коштів, що були помилково або надмірно зараховані до бюджету, здійснює Державне казначейство України.

У зв'язку з набуттям Державним казначейством України статусу учасника СЕП НБУ і розгортанням роботи розрахункових палат Держказначейства змінилися функції органів Державного казначейства в частині виконання державного бюджету за доходами і порядок відкриття рахунків для обліку доходів бюджету. Адаптований до цих умов Порядок виконання державного бюджету за доходами затверджено наказом Державного казначейства України від 19 грудня 2000 року за № 131 і зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 січня 2001 року за № 67/5258.

У процесі казначейського обслуговування державного бюджету за доходами та іншими надходженнями органи Державного казначейства України здійснюють такі функції:

- устанавлюють порядок відкриття та відкривають рахунки в національній валюті в головних управліннях Державного казначейства України та Державному казначействі України для зарахування до державного бюджету доходів та інших надходжень (далі - платежі);

- здійснюють розподіл платежів між загальним та спеціальним фондами державного бюджету, між державним і місцевими бюджетами та державними цільовими фондами відповідно до нормативів відрахувань, визначених законодавством, та перераховують за належністю розподілені кошти;

- формують розрахункові документи і проводять повернення платежів, що були помилково або надмірно зараховані до бюджету, на підставі відповідних документів органів, які повинні забезпечувати надходження платежів та за якими згідно із законом закріплено контроль за справлянням (стягненням) платежів до бюджету;

- формують розрахункові документи і проводять відшкодування податку на додану вартість на підставі висновків органів Державної податкової служби або судових рішень;

- здійснюють відрахування дотацій відповідним місцевим бюджетам;

- ведуть бухгалтерський облік платежів відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 №119, у розрізі кодів бюджетної класифікації;

- устанавлюють порядок складання та складають оперативну, місячну, квартальну та річну звітність про виконання державного бюджету за доходами та іншими надходженнями відповідно до кодів бюджетної класифікації та подають її відповідним органам, визначеним законодавством, у встановлені терміни за формами, затвердженими в устанавленому порядку;

- надають інформацію про виконання державного бюджету за доходами та іншими надходженнями органам стягнення.

Рахунки для зарахування платежів до державного бюджету відкриваються на балансі головних управлінь Державного казначейства України та Державного казначейства України (центрального апарату).

Платежі здійснюються платниками у безготівковій або готівковій формі

через банки або підприємства поштового зв'язку. Перерахування на бюджетні рахунки грошових коштів, сплачених платниками до державного бюджету, здійснюється через СЕП НБУ.

Податки, збори (обов'язкові платежі) та інші доходи державного бюджету зараховуються безпосередньо на єдиний казначейський рахунок Державного бюджету України і не можуть акумулюватися на рахунках органів стягнення.

Зарахування податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджетів здійснюється щоденно. На кінець операційного дня залишки коштів, що склалися на відповідних дохідних рахунках, пере-раховуються на котлові рахунки. Акумуляовані суми коштів, зараховані на котлові рахунки, розподіляються за встановленими нормативами. У цей самий день суми дотацій місцевим бюджетам перераховуються на рахунки місцевих бюджетів, кошти, що підлягають перерахуванню до державного бюджету зараховуються на відповідні рахунки, відкриті у Державному казначействі (центральний рівень). Таким чином, забезпечується консолідація всіх надходжень до бюджету на єдиному казначейському рахунку.

Усі кошти, які надійшли на рахунки для акумулювання коштів, в установленому порядку спрямовуються на відповідні рахунки для здійснення видатків державного бюджету.

На підставі даних про рух грошових коштів на аналітичних рахунках з обліку доходів бюджету щоденно в кінці операційного дня територіальними органами казначейства формуються звіти про виконання державного та місцевих бюджетів за доходами у розрізі кожного з місцевих бюджетів відповідного регіону, а також зведених бюджетів районів та областей. Дані звітів за останній робочий день місяця є підставою для складання місячної звітності про виконання бюджетів у частині доходів.

Основним принципом складання форм фінансової звітності є використання економічних показників безпосередньо із баз даних Державного казначейства України.

На основі показників виконання бюджетів за доходами фінансовим органами та органами податкової служби складається прогноз надходжень на наступний місяць, квартал, до кінця року. Наявність інформації про очікувані надходження доходів до бюджетів дозволяє прогнозувати обсяг фінансових ресурсів для виконання бюджетних зобов'язань поточного періоду та проводити ефективну податкову політику у наступні періоди.

6.4. Казначейське обслуговування бюджетів за видатками

В основі казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів за видатками лежить комплекс організаційних процедур щодо забезпечення обліку видаткових операцій, здійснення контролю за цільовим спрямуванням бюджетних коштів та формування фінансової звітності про виконання бюджетів за видатками.

Відповідно до статті 51 Бюджетного кодексу виділяють такі *стадії*

виконання Державного бюджету за видатками:

- 1) встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів на основі затвердженого бюджетного розпису;
- 2) затвердження кошторисів розпорядникам бюджетних коштів;
- 3) взяття бюджетних зобов'язань;
- 4) отримання товарів, робіт і послуг;
- 5) здійснення платежів;
- 6) використання товарів, робіт і послуг на виконання бюджетних програм.

Кошторис є основним плановим документом бюджетної установи, який надає повноваження на отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання установою своїх функцій і досягнення цілей, визначених на бюджетний період згідно з бюджетними призначеннями.

Відповідно до частини восьмої статті 51 Бюджетного кодексу Державне казначейство України здійснює платежі за дорученням розпорядників бюджетних коштів у разі:

- а) наявності бюджетного зобов'язання для відповідного платежу у бухгалтерському обліку виконання держбюджету;
- б) відповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню;
- в) залишку невикористаних бюджетних асигнувань у розпорядника бюджетних коштів.

Виходячи з вимог Бюджетного кодексу, Державним казначейством розроблено Порядок обслуговування державного бюджету за видатками, затверджений наказом Державного казначейства України від 25.04.2004 №89 та зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.06.2004 за №716/9315. Цей Порядок регламентує організаційні взаємовідносини між органами Держказначейства, розпорядниками, одержувачами бюджетних коштів та іншими клієнтами Державного казначейства України, а також розподіл обов'язків та відповідальності між ними в процесі виконання державного бюджету за видатками.

У процесі казначейського обслуговування бюджетів за видатками органи Державного казначейства здійснюють такі функції:

- відкривають в Головних управліннях Державного казначейства та Державному казначействі України (центрального рівня) рахунки для здійснення операцій з виконання бюджетів;
- здійснюють операції на рахунках розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- обліковують на відповідних бухгалтерських рахунках зобов'язання та фінансові зобов'язання розпорядників та одержувачів коштів бюджету;
- ведуть бухгалтерський облік планових показників та видатків бюджетів у розрізі кодів бюджетної класифікації за видатками;
- складають періодичну та річну звітність за видатками відповідно до кодів бюджетної класифікації та подають її зовнішнім і внутрішнім користувачам;

- здійснюють контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів їх розпорядниками та одержувачами. За умови виявлення причин, які протирічать здійсненню платежу, проводять відмову у його оплаті;

- виконують платіжні документи розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Слід зазначити, що на казначейське обслуговування видаткової частини бюджету, принциповою ознакою якого є здійснення видатків розпорядників бюджетних коштів шляхом оплати рахунків органами Державного казначейства, переведено близько 70 тисяч розпорядників та одержувачів коштів державного та місцевих бюджетів, яким відкрито понад 660 тисяч клієнтських рахунків.

Організація роботи органів державного казначейства щодо обслуговування видаткової частини бюджетів здійснюється у такій послідовності:

- формування бази даних мережі розпорядників коштів;

- відображення в системі обліку державного казначейства бюджетних розписів;

- доведення розпорядником коштів планових показників бюджетних асигнувань забезпечення їх обліку та контролю;

- внесення змін до планових показників, що виникають у процесі виконання державного бюджету;

- відображення в обліку затверджених кошторисів, планів асигнувань загального фонду, спеціального фонду розпорядників бюджетних коштів, планів використання бюджетних коштів одержувачів, а також внесених до зазначених документів змін;

- облік та консолідація інформації за зобов'язаннями розпорядників та одержувачів бюджетних коштів та погашення зареєстрованих зобов'язань;

- проведення операцій щодо відкриття асигнувань за загальним і спеціальним фондами державного бюджету;

- перерахування міжбюджетних трансфертів та проведення операцій за взаємними розрахунками між державним та місцевими бюджетами;

- проведення платежів з обслуговування боргових зобов'язань держави.

Лише після виконання цих обов'язкових організаційних функцій здійснюються видатки розпорядникам та одержувачам бюджетних коштів. Перерахування коштів здійснюється шляхом оплати витрат із реєстраційних та спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів. Джерелом для здійснення видатків є кошти державного та місцевих бюджетів, які акумульовані на ЄКР та виділяються розпорядникам коштів під певні програми та функції.

Для забезпечення правильного та своєчасного розподілу асигнувань в розрізі територій та розпорядників нижчого рівня і одержувачів бюджетних коштів розпорядники бюджетних коштів на кожний бюджетний рік формують мережу установ та організацій, які отримують бюджетні кошти, та подають зазначену інформацію до Державного казначейства України не пізніше ніж за 15 днів до початку бюджетного року.

Мережа розпорядника – згрупована розпорядником коштів бюджету згідно з чинним законодавством вичерпна інформація щодо установ (організацій), які у своїй діяльності підпорядковані цьому розпоряднику, та діяльність яких координується через нього, а також підприємств, розрахункових організацій, що не мають статусу бюджетних установ, які одержують безпосередньо через цього розпорядника кошти з бюджету як фінансову підтримку, або уповноважені органами державної влади на виконання державних цільових програм та надання послуг.

З метою формування переліку всіх розпорядників та одержувачів бюджетних коштів та відповідно до Бюджетного кодексу України Державне казначейство України веде Єдиний реєстр розпорядників та одержувачів бюджетних коштів.

Державне казначейство України є користувачем мережі головного розпорядника коштів, який повністю відповідає за достовірність даних, наведених у мережі.

Державне казначейство України реєструє одержані з Міністерства фінансів України річний розпис призначень державного бюджету та розпис асигнувань загального фонду державного бюджету й відображає дані на відповідних рахунках бухгалтерського обліку в автоматизованому режимі. Упродовж трьох календарних днів витяги з річного розпису призначень державного бюджету та помісячного розпису асигнувань загального фонду державного бюджету доводяться до головних розпорядників коштів, що є підставою затверджувати в установленому порядку кошториси доходів і видатків та плани асигнувань. Установи та організації вищого рівня затверджують кошториси доходів і видатків і плани асигнувань своїм підвідомчим установам та організаціям.

Головні розпорядники коштів упродовж трьох робочих днів після отримання витягу з розпису бюджету подають Державному казначейству України розподіл показників зведених кошторисів доходів і видатків та розподіл показників зведених планів асигнувань із загального фонду бюджету в розрізі розпорядників коштів нижчого рівня та одержувачів по територіях відповідно до мережі на паперових та електронних носіях. Відповідають за достовірність даних головні розпорядники бюджетних коштів.

Державне казначейство України здійснює контроль за відповідністю вказаних у зазначених документах загальних сум у розрізі територій сумам, зазначеним у розписі видатків бюджету, та відображає зазначену інформацію на відповідних рахунках бухгалтерського обліку в автоматизованому режимі.

Державне казначейство України впродовж п'яти робочих днів узагальнює одержані дані, формує річний розпис призначень державного бюджету та помісячний розпис асигнувань загального фонду держбюджету за територіями, у розрізі розпорядників коштів нижчого рівня для кожного управління ДКСУ, та відображає зазначену інформацію на відповідних бухгалтерських рахунках. Упродовж трьох календарних днів витяги з річного розпису призначень держбюджету та помісячного розпису асигнувань за територіями доводяться до розпорядників коштів та одержувачів, які обслуговуються в управлінні.

Розпорядники коштів II ступеня, своєю чергою, впродовж трьох робочих днів подають відповідному управлінню у розрізі розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів розподіл показників зведених кошторисів і планів асигнувань, які звіряються з даними бухгалтерського обліку виконання бюджетів і відображаються на відповідних бухгалтерських рахунках.

Розпорядники коштів усіх рівнів наступного робочого дня після отримання витягу з розпису подають затверджені кошториси доходів і видатків і плани асигнувань відповідним органам Державного казначейства, де вони звіряються з даними отриманого розпису та відображаються на відповідних рахунках, відкритих за рахунками позабалансового обліку, в автоматизованому режимі. У разі невідповідності кошторисів і планів асигнувань витягові, отриманому від відповідних органів Держказначейства, розпорядники повинні доопрацювати зазначені документи.

До кошторису додається зведення показників спеціального фонду кошторису на відповідний рік. Доведені обсяги бюджетних призначень є підставою для прийняття розпорядниками та одержувачами коштів бюджету зобов'язань на здійснення видатків Державного бюджету України.

Якщо розпис державного бюджету не затверджено до початку бюджетного року і Держказначейство отримує від Міністерства фінансів тимчасовий розпис на певний період, передбачена окрема процедура доведення планових показників і здійснення видатків. У цьому разі видатки, здійснені в зазначений період, в обов'язковому порядку повинні бути враховані в затвердженому кошторисі доходів і видатків установи, у показниках зведених кошторисів, плану асигнувань бюджетної установи та плану використання бюджетних коштів одержувачів.

Внесення змін до розпису Державного бюджету України можливе у випадках та порядку, встановлених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік та іншими нормативно-правовими актами. Зміни до кошторисів і планів асигнувань можуть вноситися і на підставі відповідної довідки Міністерства фінансів, і в межах прав, наданих головному розпоряднику (без зміни бюджетних призначень у цілому щодо головного розпорядника коштів). Перерозподіл, що призводить до зміни затверджених бюджетних призначень головного розпорядника коштів державного бюджету за загальним фондом за функціональною класифікацією в межах їхнього загального обсягу, здійснюється лише за погодженням із Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету. Подання Державному казначейству України реєстрів змін обов'язкове в усіх випадках.

6.5. Облік зобов'язань та оплата рахунків розпорядників і одержувачів бюджетних коштів

Відповідно до пункту 8 частини 1 статті 2 Бюджетного кодексу України **бюджетне зобов'язання** – це будь-яке здійснене відповідно до бюджетного

асигнування розміщення замовлення, укладання договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Згідно із вимогами Бюджетного кодексу України та закону України про Державний бюджет України на відповідний рік органи Державного казначейства України здійснюють облік зобов'язань розпорядників бюджетних коштів у порядку, визначеному Державним казначейством України, та відображають їх у звітності про виконання Державного бюджету України і місцевих бюджетів.

Розпорядники та одержувачі бюджетних коштів державного і місцевих бюджетів, які перебувають на казначейському обслуговуванні здійснюють реєстрацію зобов'язань в органах Державного казначейства відповідно до вимог Порядку обліку зобов'язань розпорядників коштів бюджету в органах Державного казначейства, затвердженого наказом Державного казначейства України від 09.08.2004 №136 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.08.2004 за №1068/9667.

Розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання та здійснюють відповідні видатки за загальним фондом бюджету тільки в межах бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами, враховуючи необхідність виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік в органах Державного казначейства України, та у разі їх відповідності бюджетним паспортам. За спеціальним фондом бюджету розпорядники бюджетних коштів беруть зобов'язання виключно в межах відповідних фактичних надходжень до спеціального фонду бюджету.

При здійсненні господарської діяльності розпорядники бюджетних коштів повинні керуватись положенням частини 6 статті 51 Бюджетного кодексу України, згідно з яким будь-які зобов'язання, взяті фізичними та юридичними особами без відповідних бюджетних асигнувань або ж з перевищенням повноважень, встановлених Бюджетним кодексом України, законом про Державний бюджет України та рішенням про місцевий бюджет на відповідний рік, вважаються небюджетними зобов'язаннями і не підлягають оплаті за рахунок бюджетних коштів. Узяття таких зобов'язань є бюджетним правопорушенням.

Відповідальність за управління бюджетними асигнуваннями і здійснення контролю за виконанням процедур та вимог, встановлених Бюджетним кодексом України, несуть розпорядники бюджетних коштів (частина 4 статті 51 Бюджетного кодексу України).

Органи казначейства реєструють зобов'язання та фінансові зобов'язання розпорядників бюджетних коштів та ведуть їх облік на рахунках позабалансового обліку.

Наявність узятих на облік реєстрів зобов'язань і фінансових зобов'язань, копій підтверджених документів та залишків коштів на рахунках розпорядників бюджетних коштів є обов'язковою умовою для проведення видатків.

Органи Державного казначейства України проводять платежі з

реєстраційних, спеціальних реєстраційних рахунків розпорядників бюджетних коштів (одержувачів), відкритих в органах ДКСУ відповідно до кошторисів доходів і видатків, планів асигнувань або планів використання бюджетних коштів. Відповідно до покладених завдань, Державне казначейство контролює цільове направлення бюджетних коштів на стадії проведення платежу на підставі підтвердних документів, наданих розпорядниками бюджетних коштів. Відповідають за цільове використання бюджетних коштів розпорядники та одержувачі бюджетних коштів.

Оплата видатків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів з відповідних рахунків проводиться як шляхом безготівкового здійснення платежів безпосередньо на користь суб'єктів діяльності, що виконали роботи чи надали послуги, так і шляхом надання дозволу на отримання готівки в установах банків.

Оплата рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів шляхом безготівкового перерахування коштів здійснюється органами казначейства на підставі підготовлених і поданих ними платіжних доручень та документів, які підтверджують цільове направлення коштів (рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт тощо).

Видача готівки на потреби, передбачені кошторисами (заробітна плата, відрядження, господарські витрати тощо) здійснюється на основі поданої до органу казначейства Заявки на видачу готівки, на підставі якої виписуються грошові чеки на отримання готівки з поточних рахунків. Уповноважені особи, зазначені у заявці, на підставі виданих чеків отримують готівку з поточних рахунків, відкритих в установах банків на ім'я органів казначейства.

У процесі касового виконання бюджету за видатками органи державного казначейства перевіряють законність підстави для здійснення платежів, відповідність платежів вимогам обліку і контролю за зобов'язаннями, а також правильність оформлення розрахункових документів. При недотриманні встановлених вимог орган казначейства відмовляє в оплаті рахунків розпорядників бюджетних коштів.

Завершальним етапом обслуговування бюджетів за видатками є облік та складання звітності про виконання бюджетів. Всі операції, проведені органами Державного казначейства, оформляються відповідними документами, що містять інформацію про характер операцій та є підставою для відображення їх в обліку ДКСУ.

Для ведення аналітичного обліку операцій з виконання бюджетів для кожного рахунку відкриваються особові картки. Відображені в особових картках облікові дані повинні відповідати аналогічним даним оборотно-сальдової та сальдової відомостей, а дані цих відомостей повинні бути тотожними даним щоденного оборотно-сальдового балансу. Це є підставою для складання щоденної звітності. Основним принципом складання форм звітності є використання економічних показників безпосередньо із баз даних Державного казначейства України.

6.6. Платежі за державним боргом

Відповідно до Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого Указом Президента України від 13.04.2011 №460/2011 одним із основних завдань, які покладено на органи Державної казначейської служби України, є здійснення за дорученням Міністерства фінансів України погашення та обслуговування державного боргу у національній та іноземній валютах.

Державний борг - загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення. Відповідно до бюджетної класифікації України, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 N11 "Про бюджетну класифікацію", державний борг класифікують за типом кредитора, за типом боргового зобов'язання.

Боргове зобов'язання - зобов'язання позичальника перед кредитором за кредитом (позикою), що виникло внаслідок випуску і розміщення боргових цінних паперів та/або укладання кредитних договорів.

Державне запозичення - операції, пов'язані з отриманням державою кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного бюджету.

Державна гарантія - спосіб забезпечення виконання державою, представленою Кабінетом Міністрів України в особі Міністра фінансів України, зобов'язань позичальника (резидента України) перед кредитором повністю або частково.

Платежі з виконання гарантійних зобов'язань – здійснення платежів з державного бюджету на виконання державою гарантійних зобов'язань у разі вступу в силу державних гарантій за кредитами, наданими під державні гарантії.

Обслуговування державного боргу - операції щодо здійснення плати за користування кредитом (позикою), сплати комісій, штрафів та інших платежів, пов'язаних з управлінням державним боргом.

Погашення державного боргу - операції з повернення позичальником кредитів (позик) відповідно до умов кредитних договорів та/або випуску боргових цінних паперів.

Відповідно до Положення про порядок здійснення платежів з погашення та обслуговування державного боргу, його оперативного обліку заборгованості перед державою за позиками, наданими за рахунок кредитів, залучених державою або під державні гарантії, затвердженого спільним наказом Міністерства фінансів України та Державного казначейства України від 15.02.2001 №81-А/19, погашення та обслуговування державного боргу здійснюється шляхом проведення платежів з виконання боргових зобов'язань перед кредитором щодо погашення основної суми боргу, сплати відсотків за ним та оплати супутніх витрат, передбачених умовами випуску державних цінних паперів, угодами про позику, державними гарантіями та іншими документами.

На підставі графіків, отриманих від Міністерства фінансів України (із щотижневим уточненням), Державною казначейською службою України щомісячно складаються графіки проведення платежів за державним боргом, на підставі яких складаються реєстри на відкриття асигнувань (виділення коштів) із загального фонду державного бюджету по державному боргу на відповідний період, які затверджуються Державною казначейською службою України.

Відкриття асигнувань із загального фонду державного бюджету на витрати з виконання державою гарантійних зобов'язань за позичальників, що отримали кредити під державні гарантії, здійснюється на підставі Пропозицій щодо відкриття асигнувань для надання кредитів із загального фонду державного бюджету, складених Казначейством України та затверджених Мінфіном України.

Підставою для проведення видатків з обслуговування державного боргу є розпорядження Міністерства фінансів України, яке надається Державній казначейській службі України.

До розпоряджень Міністерства фінансів України додаються копії завірених в установленому порядку кредитних договорів, укладених між Кабінетом Міністрів України (в особі Мінфіну України) та іноземними кредиторами, банками-агентами; платіжних інструкцій іноземних кредиторів; рахунків-фактур; договорів про придбання товарів, виконання робіт, надання послуг; актів виконаних робіт та інших документів, які є підставою для здійснення платежів згідно з законодавством.

До платежів з обслуговування державного боргу належать платежі з:

- плати за користування кредитом (позикою) (виплати відсотків (доходу) за державними борговими зобов'язаннями);
- сплати комісій, штрафів за державними борговими зобов'язаннями;
- оплати послуг, пов'язаних з управлінням державним боргом (агентських, консультаційних, рейтингових, юридичних, інформаційних, дорадчих, перекладацьких, управлінських та інших).

Платежі з обслуговування державного боргу здійснюються Державною казначейською службою України в національній та іноземній валютах у такому порядку:

- плата за користування кредитом (позикою) (виплата відсотків (доходу) за борговими зобов'язаннями) та сплата комісій, штрафів здійснюються безпосередньо на рахунки кредиторів або банків-агентів відповідно до договорів, укладених Міністерством фінансів України з кредиторами та банками-агентами як в національній, так і в іноземній валютах. Операції в іноземній валюті здійснюються з валютних рахунків Державної казначейської служби України;

- інші платежі з обслуговування державного боргу здійснюються в національній валюті через реєстраційні рахунки, відкриті на ім'я Міністерства фінансів України в Державній казначейській службі України; в іноземній валюті - з валютних рахунків Державної казначейської служби України на рахунки виконавців послуг згідно з підтвердними документами.

Платежі з погашення та обслуговування державного боргу здійснюються

Державною казначейською службою України з урахуванням положень, визначених Бюджетним кодексом України, законом про Державний бюджет України та іншими законодавчими актами.

Відповідно до статей 59, 60, 61 Бюджетного кодексу України Державна казначейська служба України складає:

- звіт про стан державного боргу і гарантованого державою боргу;
- звіт про прострочену заборгованість суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії;
- звіт про платежі з виконання державою гарантійних зобов'язань;
- інформацію про здійснені операції з управління державним боргом;
- інформацію про надані державні гарантії.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте основні вимоги до казначейського обслуговування бюджету.
 2. Які функції виконує ДКСУ в процесі здійснення операцій з бюджетними коштами?
 3. Дайте визначення терміну «бюджетний розпис».
 4. Дайте визначення терміну «бюджетне призначення».
 5. Охарактеризуйте рахунки, що відкриваються в органах ДКСУ.
 6. Охарактеризуйте порядок відкриття рахунків в органах ДКСУ.
 7. Назвіть основні складові доходної частини Державного бюджету України.
 8. Назвіть функції органів ДКСУ в процесі касового виконання доходної частини бюджету.
 9. Охарактеризуйте стадії виконання Державного бюджету за видатками.
 10. Назвіть функції органів ДКСУ в процесі касового виконання видаткової частини бюджету.
 11. Охарактеризуйте мережу розпорядника.
 12. Дайте визначення терміну «бюджетне зобов'язання».
 13. Дайте визначення термінам «державний борг», «боргове зобов'язання».
 14. Дайте визначення термінам «державне запозичення», «державна гарантія».
 15. Охарактеризуйте порядок обслуговування державного боргу.
-

Тема 7. ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА

План:

- 7.1. Облікова політика казначейства
- 7.2. Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів
- 7.3. План рахунків як спосіб відображення в обліку операцій з виконання бюджетів

7.1. Облікова політика казначейства

Відповідно до Бюджетного кодексу України та Положення про Державне казначейство України, Державне казначейство України визначає механізм казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів, установлює єдині правила бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів, визначає порядок і строки подання звітів про виконання кошторисів державних цільових фондів.

На органи казначейства покладено функцію ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання державного бюджету. Успішне виконання державного бюджету може бути забезпечене за умови чіткої організації бухгалтерського обліку. При цьому бухгалтерський облік має забезпечити функцію контролю на етапі зарахування доходів і проведення видатків. Облік і звітність є ключовими елементами управління бюджетним процесом. Прийняття управлінських рішень базується на всебічному і глибокому аналізі облікових даних. Обґрунтування цих рішень залежить, насамперед, від повноти і достовірності вихідної інформації, яка формується на базі даних обліку та звітності. Прийняті рішення будуть дієвими тільки в тому разі, коли вони своєчасні. Це, в свою чергу, висуває вимоги оперативності в отриманні інформації про виконання бюджету. Тому нагальним питанням у діяльності органів Державного казначейства стала розробка та проведення дієвої *облікової політики*.

Облікова політика – це сукупність, визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються державним казначейством для складання та подання фінансової звітності про виконання бюджетів.

Основні міжнародні принципи здійснення бухгалтерського обліку і фінансової звітності:

- *законність* – відповідність правилам та процедурам, що передбачені законодавчими та нормативними актами;
- *правильність* – сумлінне застосування правил та процедур;
- *достовірність* – правдиве відображення у бухгалтерській звітності фінансових операцій, проведених учасниками бюджетного процесу, з

дотриманням вимог відповідних нормативних актів;

- *суттєвість (доречність)* – корисність інформації для підготовки та прийняття економічних рішень; інформація є суттєвою. Якщо її відсутність або перекручення може вплинути на рішення користувачів інформації;

- *безперервність* – оцінка активів здійснюється, виходячи з того, що процес виконання бюджетів є постійним;

- *повнота бухгалтерського обліку* – всі операції про виконання бюджетів в органах ДКСУ підлягають реєстрації на рахунках бухгалтерського обліку без будь-яких винятків;

- *дата операції* – операції по виконання бюджетів реєструються в бухгалтерському обліку в момент проведення відповідних платежів, що відповідає касовому методу ведення бухгалтерського обліку;

- *прийнятність вхідного балансу* – залишки за рахунками на початок поточного звітного періоду мають відповідати залишкам станом на кінець попереднього звітного періоду;

- *обережність* – обґрунтована, розсудлива оцінка фактів;

- *незалежність* – відокремленість методів бухгалтерського обліку, крім випадків істотних змін у діяльності або в правовій базі. У такому разі має бути забезпечена порівнянність зі звітами за минулі періоди;

- *відкритість* – інформація, що включається до бухгалтерського обліку та звітності, має бути достатньо зрозумілою і детальною, щоб уникнути двозначності, правдиво відобразити операції з необхідними поясненнями на в записках. Звітність має бути чітко викладена і зрозуміла для користувачів;

- *порівнянність* – можливість визначення тенденцій виконання бюджету через порівняння інформації, о міститься у бухгалтерському обліку і звітності, за певний період часу;

- *превалювання сутності над формою* – відображення операцій відповідно до їх економічної суті, а не за юридичною формою; узагальнення інформації має здійснюватися не тільки за юридичними нормами, але й відповідно до її економічної ефективності;

- *своєчасність* – забезпечення своєчасною інформацією органів законодавчої та виконавчої влади, які приймаються рішення, здійснюють оцінку виконання бюджету, готують пропозиції щодо складання бюджету тощо та інших користувачів;

- *консолідація* – складання зведеної фінансової звітності про виконання бюджетів в цілому по системі ДКСУ з урахуванням підвідомчих управлінь та відділень в розрізі бюджетів, за винятком залишків за внутрісистемними розрахунками;

- *окреме відображення активів і пасивів.*

Оскільки під поняттям політика бухгалтерського обліку виконання державного бюджету слід розуміти принципи, методи, договори, правила та процедури, до яких вдаються учасники бюджетного процесу під час підготовки та представлення фінансових звітів, то вибір облікової політики залежить від специфіки та особливостей організації бюджетного процесу.

На облікову політику бухгалтерського обліку виконання державного

бюджету впливає бюджетна політика держави. Кардинальні зміни політики у сфері державних фінансів супроводжуються, як правило, змінами облікової політики. Реалізація змін у сфері державних фінансів має базуватися:

по-перше, на єдиних вимогах з боку держави за витрачанням бюджетних коштів;

по-друге, на єдиній системі бухгалтерського обліку та звітності для всіх бюджетів;

по-третє, на ефективному управлінні коштами в момент виникнення касових розривів між доходами та видатками відповідного бюджету за рахунок тимчасово вільних коштів;

по-четверте, на єдиному програмному забезпеченні для всіх бюджетів.

7.2. Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів

Бухгалтерський облік та фінансова звітність про виконання державного та місцевих бюджетів, а також облік і звітність установ і організацій, підприємств та інших юридичних осіб усіх форм власності, які отримують кошти державного або місцевих бюджетів в частині виконання повноважень, наданих Бюджетним кодексом України є **ключовими елементами системи казначейського виконання бюджетів**, від ефективного функціонування якої залежить додержання конституційних прав і свобод громадян, послідовний і сталий розвиток країни.

Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності у секторі державного управління становить важливий елемент інфраструктури ринкової економіки, оскільки надає інформацію, необхідну для прийняття господарських рішень у приватному секторі та політичних – у державному.

Наявна в Україні нормативно-правова база забезпечує ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, а також ведення обліку та складання звітності установами і організаціями, підприємствами та іншими юридичними особами усіх форм власності, які отримують кошти державного або місцевих бюджетів.

За умов ринкових відносин бухгалтерський облік набуває нових форм та диференціюється за сферою діяльності.

За сферою діяльності бухгалтерський облік поділяється на виробничо-господарський, бюджетний і банківський.

За сферою діяльності бюджетний облік поділяється на бухгалтерський облік виконання бюджетів та бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ.

Відповідно до положень Бюджетного кодексу України бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ ведуть розпорядники бюджетних коштів, а бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів – органи Державного казначейства.

Органи Державного казначейства ведуть бухгалтерський облік операцій

з касового виконання державного і місцевих бюджетів за доходами в розрізі видів надходжень та органів стягнення, а за видатками – в розрізі напрямів і економічної суті видатків та розпорядників коштів бюджетів.

Система бухгалтерського обліку виконання бюджетів включає в себе:

Бухгалтерський облік, який забезпечує своєчасне і повне відображення всіх операцій органів державного казначейства та надання користувачам інформації про стан активів та зобов'язань, результати виконання бюджетів та їх змін.

Бюджетний облік, який ведеться з метою накопичення даних про доходи, видатки, кредитування за вирахуванням погашення та фінансування бюджетів, а також підведення результатів виконання бюджетів;

Управлінський облік, який ведеться з метою забезпечення керівництва органів Державного казначейства та фінансових органів оперативною інформацією, яка використовується для планування, управління бюджетними коштами, оцінки і контролю їх використання.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється в Україні з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Сутність бухгалтерського обліку найповніше виявляється у його функціях. Це: спостереження, відображення, узагальнення, контроль за виконанням бюджетів усіх рівнів та забезпечення збереження коштів бюджету. Всі вони тісно пов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Функція спостереження виконується в процесі формування і використання фінансових ресурсів держави – бюджету як за доходами, так і за видатками.

Функція відображення базується на тому, що всі операції щодо надходження і використання коштів, які здійснюються за рахунок бюджетних коштів, знаходять своє відображення у відповідних бухгалтерських документах.

Функція узагальнення здійснюється при проведенні всіх операцій по розрахунках, результатом яких є баланс доходів і видатків бюджетів.

Зазначені функції забезпечують кількісний і якісний облік виконання бюджетів, а також внесених до них змін, що дає змогу виявити відхилення від затверджених у бюджеті асигнувань і внести відповідні зміни до бюджетів та кошторисів бюджетних установ. Таким чином, через виконання зазначених функцій органи влади забезпечують управління бюджетами всіх рівнів відповідно до своїх повноважень.

Функція контролю проявляється при здійсненні бухгалтерського обліку надходжень доходів за їх видами та обліку виконання видаткової частини бюджетів відповідно до бюджетної класифікації в розрізі розпорядників бюджетних коштів. Через контрольну функцію перевіряється наявність і використання бюджетних коштів за призначенням згідно з розписом бюджетів

та бюджетною класифікацією, вживаються заходи щодо забезпечення достовірного відображення операцій відповідно до їх економічної сутності. У процесі контролю виявляються всі порушення бюджетного законодавства, невиконання вимог щодо використання бюджетних коштів.

Предметом бухгалтерського обліку є порядок відображення в обліку руху бюджетних коштів з використанням методологічного забезпечення системи обліку.

Об'єктами бухгалтерського обліку є дохідна та видаткова частини бюджетів, боргові зобов'язання держави та інші бюджетні ресурси, що направляються на потреби бюджетної сфери, соціально-економічний розвиток суспільства.

Відповідно до Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” Державне казначейство України має самостійно визначати облікову політику бухгалтерського обліку державного бюджету; обирати форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку; порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад бухгалтерського обліку та з урахуванням особливостей бюджетного процесу; розробляти систему і форми управлінського обліку; затверджувати технологію обробки облікової інформації.

В Україні застосовується касовий метод виконання державного бюджету. Суть касового методу передбачає реєстрацію операцій за доходами, видатками, кредитуванням і фінансуванням різниці між доходами і видатками в бухгалтерському обліку в момент проведення відповідних платежів та відображення всіх операцій з виконання бюджету на час їх реєстрації в обліку. Усі доходи і витрати записуються в тому бюджетному періоді, в якому вони були здійснені. Це означає, що доходи реєструються в бухгалтерському обліку при зарахуванні податків, зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів державного бюджету на єдиний казначейський рахунок, тобто на рахунки, відкриті для обліку коштів державного бюджету в органах Державного казначейства. Видатки державного бюджету відображаються при здійсненні оплати рахунків розпорядників та одержувачів коштів державного бюджету з рахунків, відкритих на їх ім'я також в органах Державного казначейства. При здійсненні оплати рахунків розпорядників та одержувачів бюджетних коштів органи казначейства здійснюють функцію попереднього та поточного контролю.

Зважаючи на складність та різноманітність бюджетного процесу, до бухгалтерського обліку весь час висуваються нові вимоги. Зміна політики у сфері державних фінансів та підходів при формуванні та виконанні бюджетів зумовлюють зміни у бухгалтерському обліку виконання державного бюджету, оскільки облік є системою нагляду, відображення, групування, узагальнення та контролю за кількісними й якісними показниками виконання бюджету.

Наприклад, поділ бюджету на загальний та спеціальний фонд було чинником введення до плану рахунків бухгалтерського обліку рахунків, призначених для обліку ресурсів, доходів та видатків відповідно загального та спеціального фонду державного бюджету. Запровадження з 1 січня 1998 року нової бюджетної класифікації та з 1 січня 2001 року програмної класифікації

видатків державного бюджету стало причиною зміни параметрів аналітичного обліку державного бюджету, оскільки бюджетна класифікація є основною складовою детального обліку доходів і видатків бюджету.

Крім того облікова політика державного бюджету повинна забезпечувати:

- повноту відображення у бухгалтерському обліку всіх операцій, які здійснюють органи Державного казначейства за звітний період;
- відображення в бухгалтерському обліку фактів бюджетних операцій, виходячи із правової форми та економічного змісту;
- тотожність даних аналітичного і синтетичного обліку, а також відповідність показників звітності записам на рахунках бухгалтерського обліку;
- раціональне ведення бухгалтерського обліку із урахуванням особливостей бюджетного процесу.

Якість фінансової інформації про виконання бюджетів залежить від правильності оцінки економічних подій. При цьому важливо знати як вона формується в процесі бухгалтерського обліку і впливає на прийняття управлінських рішень, а також чи відповідає основним вимогам, що висуваються до облікової інформації: своєчасності; значимості; корисності; надійності; повноти; достовірності.

7.3. План рахунків як спосіб відображення в обліку операцій з виконання бюджетів

У 2000 році для забезпечення потреб ведення бухгалтерського обліку операцій з виконання державного і місцевих бюджетів за касовим методом та складання фінансової звітності; вимог Національного банку України до бухгалтерської моделі учасників СЕП НБУ (4-значна структура рахунків); функціонування Внутрішньої платіжної системи Державного казначейства; запровадження автоматизованої (комп'ютерної) форми ведення бухгалтерського обліку та обслуговування інших клієнтів органів казначейства Державним казначейством України було розроблено План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

План рахунків було затверджено наказом Державного казначейства України від 28 листопада 2000 року №119 і запроваджено з 1 січня 2001 року. План рахунків складається із 9 класів рахунків. Структура плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів наведена на рис. 7.1.

Для обліку операцій з виконання бюджетів за доходами органами казначейства використовуються відповідні рахунки класу 1 рахунків "Активи", класу 3 рахунків "Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів", класу 6 рахунків "Доходи бюджету", та класу 9 рахунків "Позабалансовий облік". Платник податків у платіжному документі вказує відповідний аналітичний рахунок, відкритий у органі Державного казначейства за балансовим рахунком 3-го класу рахунків.

Рис. 7.1 Структура плану рахунків

Особливістю обліку доходів є облік планових показників за доходами, який ведеться на підставі розпису державного і місцевих бюджетів в розрізі платежів за кодами бюджетної класифікації доходів. На підставі річного розпису за доходами органи Державного казначейства реєструють на відповідних рахунках 9-го класу „Позабалансовий облік” планові показники за доходами в розрізі видів надходжень. Для обліку операцій за видатками державного і місцевих бюджетів органами Державного казначейства використовуються відповідні рахунки класу 1 рахунків “Активи”, класу 3 рахунків “Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів”, класу 7 рахунків “Видатки бюджету”, класу 8 рахунків “Управлінський облік” та класу 9 рахунків “Позабалансовий облік”.

Особливістю обліку видатків є облік планових показників за видатками, який ведеться на підставі розписів державного і місцевих бюджетів, кошторисів розпорядників коштів бюджетів та невід’ємних складових до нього. Облік планових показників ведеться органами казначейства в розрізі кодів бюджетної класифікації за видатками та розпорядників (одержувачів) коштів бюджетів на відповідних рахунках класу 9 „Позабалансовий облік”. На підставі інформації поданої розпорядниками та одержувачами коштів бюджетів органи Державного казначейства на відповідних рахунках 9 класу реєструють зобов’язання розпорядників бюджетних коштів.

Повнота та достовірність операцій в обліку можливі тільки за умови, якщо облікова політика та процедури органів Державного казначейства забезпечать виконання всіх правил бухгалтерського обліку без будь яких відхилень, з урахуванням реальної оцінки операцій і подій. Система бухгалтерського обліку повинна надавати можливість прогнозування і визначення стратегії виконання бюджетів. Застосовувані підходи щодо відображення в обліку органами казначейства доходів і видатків бюджетів в

розрізі загального та спеціального фондів і кодів бюджетної класифікації дають змогу:

забезпечити прозорість виконання державного і місцевих бюджетів;
сформуванню детальну базу даних, на підставі якої можна скласти звіти про виконання бюджетів у форматі бюджету.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте принципи облікової політики Казначейства України.
2. На яких принципах ґрунтується система бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів?
3. Охарактеризуйте складові системи бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.
4. Які особливості притаманні системі бухгалтерського обліку у бюджетній сфері?
5. Які основні завдання бухгалтерського обліку в системі казначейства?
6. Розкрийте економічну сутність бухгалтерського обліку.
7. Яким чином здійснюється організація бухгалтерського обліку в органах казначейства?
8. Що являє собою План рахунків бухгалтерського обліку по виконанню державного та місцевих бюджетів, на яких принципах він побудований?
9. Охарактеризуйте структуру та внутрішню будову Плану рахунків.
10. Дайте характеристику активним та пасивним рахункам.

Тема 8. ЗВІТНІСТЬ ПРО ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

План:

8.1. Характеристика звітності про виконання бюджетів

8.2. Класифікація та склад фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів

8.1. Характеристика звітності про виконання бюджетів

Звітність належить до елементів бухгалтерського обліку та є завершальним етапом бухгалтерського узагальнення інформації. Відповідно до норм статті 58 “Звітність про виконання Державного бюджету України” та статті 80 “Звітність про виконання місцевих бюджетів” Бюджетного кодексу України звітність про виконання Державного бюджету України (кошторисів бюджетних установ) включає *фінансову та бюджетну звітність*.

Бюджетна звітність відображає стан виконання бюджету, містить інформацію в розрізі бюджетної класифікації.

Фінансова (бухгалтерська) звітність – це система взаємопов’язаних узагальнюючих показників, що відображають фінансовий стан бюджету та результати його виконання за звітний період.

Метою складання звітності про виконання державного бюджету є надання повної, достовірної, достатньої, неупередженої та своєчасної інформації про фінансовий стан державного сектору для прийняття економічних рішень, насамперед для раціонального розподілу і перерозподілу національного доходу, при цьому, якщо фінансові операції суб’єктів господарювання спрямовані на отримання прибутку, то у фінансових операціях, здійснених державою домінує ідея надання державних послуг. Дані про виконання бюджету за поточний рік і за попередні періоди слугують базою для складання проекту бюджету наступного року, забезпечуючи таким чином належну якість бюджетного планування.

Органи Казначейства складають консолідовану (зведену) звітність про виконання державного та місцевих бюджетів. Інформація про виконання державного та місцевих бюджетів потрібна для виконання регулюючих та наглядових функцій. Дані цієї звітності використовуються для прийняття управлінських рішень щодо виконання бюджетів Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, Адміністрацією Президента України, Міністерством фінансів України, Державною казначейською службою України, податковими і статистичними органами та для відкритого опублікування.

Статистична інформація про виконання державного та місцевих бюджетів характеризує економіку держави і використовується органами законодавчої та виконавчої влади, широким колом науковців, економістів для найрізноманітніших цілей: планування; управління бюджетними коштами,

оцінки і контролю використання бюджетних коштів. Відповідної інформації щодо виконання Державного бюджету України потребують також міжнародні фінансові організації, такі як Міжнародний Валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші.

Форми фінансової та бюджетної звітності та порядок їх заповнення встановлюються Міністерством фінансів України. Зведення, складання та подання звітності про виконання Державного бюджету України здійснюються Державною казначейською службою України.

Інформація, що наведена в фінансових звітах, повинна сприяти прийняттю правильних економічних рішень шляхом оцінювання минулих, теперішніх і майбутніх подій, підтвердження чи корегування їхніх оцінок, зроблених у минулому. Крім того, має бути можливість зіставлення фінансових звітів за різні періоди. Адже звітність, будучи підсистемою бюджетного механізму та знаряддям управління соціально-економічним розвитком суспільства, має велике значення для оперативного управління бюджетною системою та процесом виконання бюджетів.

За результатами аналізу показників виконання бюджетів можна розрахувати вплив окремих чинників на відхилення заданих бюджетних показників, а відтак визначити шляхи наповнення доходної та економії видаткової частин бюджетів усіх рівнів. Результати аналізу використовуються при складанні проектів бюджетів на наступний бюджетний період. Чималу роль звітність відіграє у забезпеченні економічного витрачання бюджетних коштів, дотриманні бюджетної дисципліни учасниками бюджетного процесу.

8.2. Класифікація та склад фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів

Звітність про виконання державного та місцевих бюджетів – сукупність впорядкованих, взаємопов'язаних показників, які характеризують умови, кількісні й якісні результати виконання бюджетів. Показники звітності ґрунтуються на інформації поточного бухгалтерського обліку, що забезпечує її реальність і достовірність.

Залежно від різних класифікаційних ознак розрізняють такі види фінансової звітності:

- за призначенням – внутрішню і зовнішню;
- за обсягом показників, що відображають стан виконання бюджетів – первинну та зведену (консолідовану);
- за термінами складання та подання – оперативну, місячну, квартальну та річну.

Фінансова звітність про виконання бюджету складається з трьох основних форм:

1. Звіт про фінансовий стан бюджету (баланс) містить узагальнену інформацію про стан активів і пасивів бюджету за звітний період.

2. Звіт про результат виконання бюджету містить інформацію про доходи та видатки загального та спеціального фондів бюджету на відповідну дату в розрізі кодів бюджетної класифікації.

3. Звіт про рух грошових коштів відображає рух коштів бюджету за звітний період.

Фінансові звіти складаються наприкінці кожного звітного періоду, який можна назвати обліковим періодом. Протягом кожного звітного періоду збирається та обробляється економічна інформація про операції, що здійснюються всіма учасниками бюджетного процесу. Звітним роком з виконання бюджетів вважається період з 1 січня до 31 грудня, тобто бюджетний рік.

Статтею 28 “Доступність інформації про бюджет” Бюджетного кодексу України визначено, що звітності про виконання Державного бюджету України подається у порядку, визначеному статтями 59-1 цього Кодексу. При цьому квартальна та річна звітність про виконання Державного бюджету України розміщується на офіційному сайті Державної казначейської служби України.

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте звітність про виконання бюджетів.
2. Що відображає бюджетна звітність?
3. Що відбиває фінансова звітність?
4. Що є метою складання звітності про виконання державного бюджету?
5. Класифікуйте види фінансової звітності.
6. З яких основних форм складається фінансова звітність про виконання бюджету?

Тема 9.

КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

План:

9.1. Зміст і призначення фінансового контролю

9.2. Види, форми та методи фінансового контролю

9.3. Органи державного фінансового контролю та їх функції

9.1. Зміст і призначення фінансового контролю

Реформування економічних відносин у напрямі ринкових перетворень в Україні охоплює тією чи іншою мірою всі сфери діяльності суспільства, зокрема й державний контроль і найважливішу ланку і невід'ємний його складник – фінансовий контроль.

Призначення фінансового контролю полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування й ефективного використання фінансових ресурсів у всіх ланках фінансової системи.

За своєю суттю **фінансовий контроль** – це комплекс заходів, що вживаються законодавчими та виконавчими органами влади всіх рівнів, а також спеціально створених установ, для забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян, а також успішного досягнення поставлених цілей у сфері фінансів.

Фінансовий контроль як спеціалізований вид управлінської діяльності й особлива галузь економічних знань має в наявності цілий арсенал методичних прийомів, які базуються на досягненнях суміжних наук (аналізу господарської діяльності, бухгалтерського обліку, статистики та ін.).

Фінансовий контроль є і повинен бути важливою функцією державного управління економікою та її регулювання.

Суб'єктами фінансового контролю виступають органи державної влади та місцевого самоврядування залежно від рівня ініціювання, а також інститути незалежного фінансового контролю, сукупність яких складає інфраструктуру фінансового контролю.

Об'єктом фінансового контролю є фінансові відносини між гілками державної влади та місцевого самоврядування щодо створення, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів з метою задоволення соціально-економічних потреб держави. Об'єктом фінансового контролю є також доходи та нерухоме майно громадян України, доходи іноземних громадян у тій частині, в якій зазначені особи виступають як платники податків чи інших обов'язкових платежів.

Предметом фінансового контролю виступають такі вартісні показники, як доходи та видатки державного та місцевих бюджетів, прибуток,

рентабельність, собівартість, витрати виробництва підприємств, організацій, установ.

Цілями фінансового контролю є:

а) сприяння збалансованості між потребою у фінансових ресурсах і розміром грошових фондів;

б) забезпечення своєчасності і повноти виконання фінансових зобов'язань перед державним бюджетом, а також виявлення фактів порушень фінансового законодавства чи неналежного виконання учасником фінансової діяльності своїх зобов'язань;

в) виявлення винних і притягнення їх до відповідальності;

г) встановлення фактів порушень фінансової дисципліни, зокрема відновлення порушених правовідносин;

г) виявлення внутрішньовиробничих резервів збільшення фінансових ресурсів.

Зазвичай діяльність органів ДКСУ розглядають як суто технічну – ведення бухгалтерського обліку, складання звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, а також управління ресурсами. При цьому, поза увагою залишається одна із головних казначейських функцій – контроль бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень і здійсненні витрат. Але зазначена норма відома всім розпорядникам бюджетних коштів і передбачає здійснення певних контрольних дій з боку органів Державного казначейства. Цей контроль має різні зовнішні прояви і може здійснюватися за різними формами і критеріями.

Фінансовий контроль лише тоді виконує відведену йому роль, якщо ґрунтуватиметься на таких **принципах**:

- законності, об'єктивності, поєднання державних, регіональних і приватних інтересів;

- незалежності фінансового контролю як невід'ємного атрибута демократії і обов'язкового елемента управління державними фінансовими ресурсами;

- розподілу контрольних повноважень, який передбачає розмежування функцій ініціювання та виконання фінансового контролю між суб'єктами контролю;

- повноти охоплення об'єктів контролем, який досягається завдяки суспільному стеженню або вибірковій перевірці певних сегментів підконтрольних об'єктів;

- достовірності фактичної інформації, дотримання якої забезпечує її відповідність реальним фінансовим ресурсам, процесам і результатам діяльності, які відображає ця інформація;

- збалансованості контрольних дій, що передбачає узгодженість їхньої внутрішньої та зовнішньої спрямованості й забезпечує узгодженість їхньої внутрішньої та зовнішньої спрямованості й забезпечує рівновагу фінансового контролю;

- превентивності контрольованих дій (попереджувальний характер), завдяки якому досягається завчасне здійснення контролю з метою запобігання

виникненню суттєвих відхилень фактичного стану фінансової діяльності від встановлених норм;

- ефективності, що передбачає пристосованість системи контролю до фінансової діяльності господарюючих суб'єктів і залежить від повноти виконання контролюючими органами покладених на них функцій;

- принцип відповідальності, що передбачає відповідальність контролюючих суб'єктів за наслідки контрольних дій.

Окрім цього, фінансовий контроль має здійснюватися безперервно, регулярно і систематично, бути оперативним, дієвим, гласним, відкритим і різнобічним. При цьому обов'язковою вимогою є дотримання комерційної та іншої таємниці, що захищається законом.

9.2. Види, форми та методи фінансового контролю

Фінансовий контроль має різноманітні зовнішні прояви, здійснюється у різних формах, а тому його можна класифікувати залежно від обраного критерію. Традиційно фінансовий контроль класифікують за критеріями часу та місця проведення контролю, джерел інформації та методики виконання й цільової спрямованості контрольних дій тощо.

Успішне та ефективне проведення фінансового контролю залежить від рівня організації і видів контролю, форм і методів його проведення.

Вид контролю - це його складова, яка виражає зміст цілого, і відрізняється від інших частин суб'єктами і об'єктами контролю, що, в свою чергу, визначає відмінності в методах здійснення контрольних дій. Розрізняють декілька видів фінансового контролю залежно від різних класифікаційних ознак (рис. 9.1).

Залежно від суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль та характеру контрольної діяльності, розрізняють такі його види:

- **Державний фінансовий контроль** здійснюють державні органи влади й управління. Головна його мета - забезпечити інтереси держави і суспільства щодо надходження доходів і витрачання державних коштів. Від його організації багато в чому залежать напрями економічного розвитку держави, рівень добробуту населення, масштаби тіньової економіки й економічних злочинів.

- **Відомчий фінансовий контроль** (контроль власника) застосовується тільки до підвідомчих підприємств і організацій. Він здійснюється підрозділами внутрішнього аудиту та контролю в органах державної влади й охоплює діяльність підзвітних їм підприємств, установ і організацій. Останнім часом в процесі адміністративної реформи у зв'язку з ліквідацією великої кількості міністерств та появою підприємств нових форм власності масштаби відомчого контролю значно скоротилися. Тому появився новий вид фінансового контролю - муніципальний. Суб'єктами муніципального фінансового контролю є контрольні комісії, що створюються представницькими органами місцевого самоврядування. Об'єктами - фінансові відносини між окремими рівнями та суб'єктами місцевого самоврядування, органами державної влади і управління

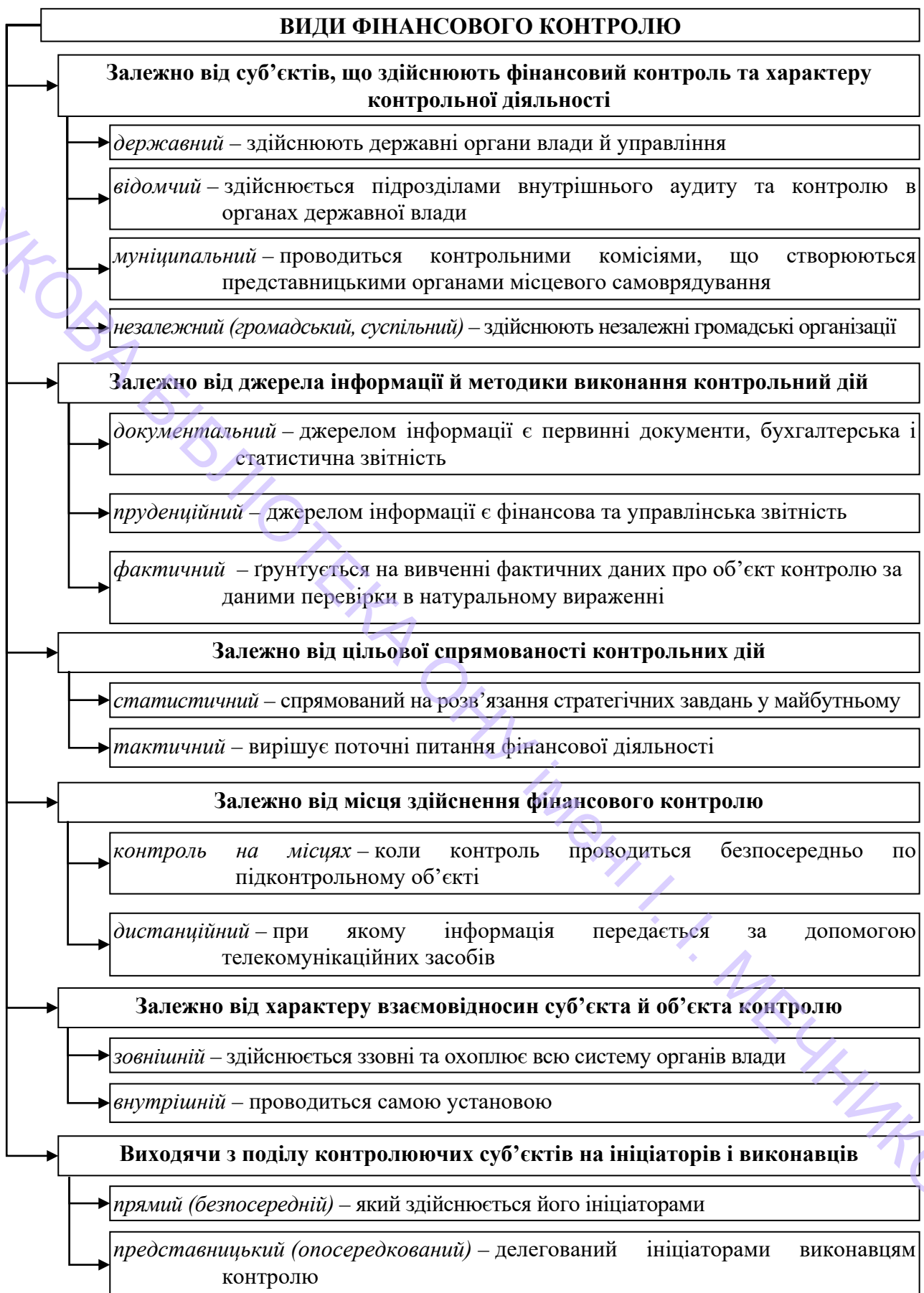

Рис. 9.1 Класифікація видів фінансового контролю

щодо формування і використання фінансових ресурсів для задоволення соціально-економічних потреб окремих регіонів і територіальних громад.

- **Незалежний** (громадський, суспільний) фінансовий контроль здійснюють відносно незалежні від органів державної влади й місцевого самоврядування громадські організації (партії, рухи, профспілкові організації тощо) та спеціальні контролюючі інститути - аудиторські фірми, незалежні аудитори, тимчасові контрольні групи, ревізійні комісії, метою яких є захист фінансових інтересів членів громадянського суспільства. Об'єктами незалежного контролю є акумулювання та використання фінансових ресурсів громадян та їх об'єднань з метою розв'язання власних фінансових проблем.

Залежно від джерел інформації й методики виконання контрольних дій фінансовий контроль поділяють на документальний і фактичний. Поділ за цією ознакою є певною мірою умовним, тому що в основу його розмежування покладено лише різні джерела даних, що використовуються при здійсненні контрольних дій. Так, джерелами інформації для документального контролю є первинні документи, бухгалтерська, статистична звітність, нормативи та інша документація. Фактичний контроль ґрунтується на вивченні фактичних даних про об'єкт контролю за даними їх перевірки в натуральному вираженні. А тому він не може бути всеохоплюючим з огляду на безперервний характер фінансово-господарських операцій.

Залежно від цільової спрямованості контрольних дій виділяють тактичний і стратегічний контроль. Стратегічний фінансовий контроль спрямовується на розв'язання стратегічних питань розвитку підприємства у майбутньому, тактичний - вирішує поточні питання їхньої фінансової діяльності.

Залежно від місця здійснення фінансового контролю виділяють такі його види як **контроль на місцях**, коли суб'єкт виконує контрольні дії безпосередньо на підконтрольному об'єкті, та дистанційний контроль, при якому суб'єкт контролює віддалений від нього об'єкт за допомогою інформації, яка передається за допомогою телекомунікаційних засобів.

Виходячи з поділу **контролюючих суб'єктів на ініціаторів і виконавців** виділяють: прямий (безпосередній) контроль, який здійснюють його ініціатори; представницький (опосередкований) - контроль, делегований ініціаторами іншим суб'єктам, що є виконавцями контролю.

Залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта і об'єкта контролю виділяють внутрішній і зовнішній контроль. Обидва види контролю доповнюють один одного і між ними існує тісний зв'язок. Лише в оптимальному поєднанні цих двох видів контролю можна досягти їх повної віддачі та ефективності.

Зовнішній контроль - контрольні заходи, які здійснюються ззовні та охоплюють усю систему державних органів, а тому можуть сприйматися як макрозаходи.

Здійснення зовнішнього контролю розпочинається з вироблення макроекономічної політики, визначення допустимого рівня видатків і дефіциту. На підставі цих загальних завдань складаються плани використання коштів,

формується бюджет, який у свою чергу є необхідною законодавчою й адміністративною основою щорічного бюджетного циклу. Центральні органи виконавчої влади мають можливість виконувати відповідні функції регулювання - вони визначають правила використання внутрішніх систем обліку, цільового виділення коштів, норми та принципи здійснення видатків, а також види і форми звітності та періодичності її подання.

Внутрішній контроль - комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності установи та її підвідомчих установ. Він доповнює макроекономічну стратегію, розроблену центральними органами, і спрямований на досягнення поставлених цілей.

Внутрішній контроль проводиться самою установою і дозволяє контролювати стан справ у сфері її діяльності. Організація самостійно проводить стратегічний аналіз напрямків власної фінансової діяльності та підготовки відповідних фінансових планів і бюджетів. Після складання та затвердження планів доходів і витрат основну увагу організації приділяють проблемам управління й оперативного фінансового контролю.

Важливою ознакою класифікації фінансового контролю є **форма його здійснення** як засіб вираження змісту об'єкта контролю. Формами фінансового контролю є певні сторони виявлення змісту фінансового контролю залежно від часу здійснення контрольних дій. Виділяють такі форми фінансового контролю: попередній, поточний, наступний (рис. 9.2).

Рис. 9.2 Форми фінансового контролю

Попередній (превентивний) фінансовий контроль проводиться до здійснення фінансових операцій і має велике значення для попередження порушень. Він покликаний запобігти порушенням законів, нераціональному використанню фінансових ресурсів. Для цього проводиться оцінка обґрунтованості фінансових програм і прогнозів у процесі складання, розгляду й затвердження бюджетів усіх рівнів, фінансових планів і кошторисів бюджетних установ на основі аналізу макроекономічних показників розвитку економіки держави, обґрунтованості розподілу валового внутрішнього продукту тощо.

В умовах переходу до ринкової економіки превентивний фінансовий

контроль є найефективнішою формою, оскільки дозволяє запобігти перевитратам і втратам фінансових ресурсів, порушенню законодавства. На стадії фінансового прогнозування та планування превентивний контроль слугує передумовою для прийняття оптимальних управлінських рішень.

Поточний (оперативний) фінансовий контроль є органічною частиною оперативного фінансового управління й регулювання фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій, установ, галузей економіки. Він проводиться в короткі проміжки часу - під час здійснення фінансово-господарських операцій (перерахування податків, зборів, утворення фондів грошових коштів, здійснення виплат тощо). Опираючись на дані первинних документів оперативного та бухгалтерського обліку й інвентаризацій, поточний контроль дає змогу регулювати фінансові операції, що швидко змінюються, попереджувати збитки і втрати. Результативність поточного контролю має забезпечуватися терміновим реагуванням менеджменту за результатами виявлених відхилень, інакше не буде досягнуто очікуваних результатів.

Наступний (ретроспективний) фінансовий контроль здійснюється шляхом аналізу та ревізії бухгалтерської і фінансової звітності після закінчення звітного періоду (за підсумками місяця, кварталу, року). Він характеризується поглибленим вивченням фінансової діяльності за попередній період, дає змогу масштабні оцінити позитивні та негативні сторони фінансової діяльності суб'єктів господарювання, розробляти заходи щодо їх усунення. У процесі наступного контролю перевіряються: повнота та своєчасність поступлень доходів до бюджетів, законність проведених видатків, виявлення порушень фінансової дисципліни та вжиття заходів щодо усунення порушень і притягнення винних до відповідальності. За його результатами визначаються конкретні порушення і зловживання у фінансовій сфері.

Усі форми фінансового контролю тісно взаємопов'язані й доповнюють одна одну, відображаючи тим самим безперервний характер контролю. Так, попередній контроль забезпечує перевірку проектів бюджетів, фінансових планів, кошторисів тощо. Поточний контроль допомагає своєчасно виявити вади й порушення в процесі фінансово-господарської діяльності та своєчасно їх усунути. Наступний контроль виявляє вади, які не були виявлені попереднім та поточним контролем.

Ефективність фінансового контролю чималою мірою залежить від методу контролю. Основними методами фінансового контролю як конкретних способів (прийомів) його проведення є: ревізія, перевірка, обстеження, нагляд (рис. 9.3).

Перевірка проводиться шляхом ознайомлення з окремими сторонами фінансово-господарської діяльності на основі бухгалтерських документів. У процесі перевірки виявляються порушення фінансової дисципліни і вживаються заходи щодо їх усунення. Наслідки перевірки оформляються довідкою чи доповідною запискою.

Обстеження охоплює окремі сторони діяльності підприємств і установ, але на відміну від перевірок - за ширшим колом показників, і визначає стан, перспективи розвитку, необхідність реорганізації або переорієнтації їх діяльності. У процесі обстеження можуть здійснюватися певні виміри

Рис. 9.3 Методи фінансового контролю

виконаних робіт, витрачання матеріалів, палива, енергії. Обстеження може проводитись також через опитування, анкетування тощо. Характерним для обстеження є використання прийомів зіставлення фактичного стану справ з нормативним, логічного аналізу різних факторів і обставин здійснення окремих фінансових операцій і дій посадових осіб.

Нагляд проводиться контролюючими органами за економічними суб'єктами, що отримали ліцензію на певний вид фінансової діяльності: страхову, інвестиційну, банківську тощо. Він передбачає контроль за дотриманням встановлених правил і нормативів, приведення їх у відповідність до чинного законодавства.

Ревізія - це метод документального контролю за всією фінансово-господарською діяльністю підприємства, організації, установи за певний проміжок часу з метою встановлення законності здійснюваних операцій, їхньої доцільності та ефективності, перевірки дотримання фінансової дисципліни, правильності обліку й достовірності облікових і звітних даних.

За ступінню охоплення господарської діяльності суб'єкта розрізняють наступні види ревізій (рис. 9.4).

Повна ревізія передбачає перевірку всіх сторін фінансово-господарської діяльності об'єкта контролю. Характеризується загальним глибоким вивченням фінансового боку діяльності організації, максимально можливим застосуванням різних методів контролю.

Часткова ревізія проводиться для перевірки окремих сторін або учасників фінансово-господарської діяльності господарюючих суб'єктів. Проводиться з певного кола питань шляхом ознайомлення з окремими напрямками фінансової діяльності.

Комплексна ревізія охоплює всі сторони діяльності підконтрольного підприємства, організації, установи, господарську і фінансову діяльність суб'єкта контролю, питання збереження й ефективного використання фінансових ресурсів, якості та стану бухгалтерського обліку й звітності. Для перевірки вузьких технічних і технологічних питань до ревізії залучаються

ВИДИ РЕВІЗІЙ	
Повна	передбачає перевірку всіх сторін фінансово-господарської діяльності
Часткова	проводиться для перевірки окремих сторін або учасників фінансово-господарської діяльності господарських суб'єктів
Комплексна	охоплює всі сторони діяльності підконтрольного підприємства, питання збереження й ефективного використання фінансових ресурсів, якості та стану бухгалтерського обліку та звітності
Тематична	проводиться в однотипних установах по окремих аспектах діяльності, що дозволяє виявити типові недоліки й порушення та прийняти заходи щодо їх усунення
Вибіркова	перевірка частини первинних документів за певний проміжок часу
Суцільна	перевірка всіх документів, проведених операцій за весь підконтрольний період
Комбінована	передбачає перевірку одних учасників суцільним методом, а інших – вибірково

Рис. 9.4 Види ревізій

відповідні спеціалісти, що дозволяє забезпечити ефективність і повноту її результатів.

Тематична ревізія проводиться в однотипних підприємствах, організаціях, установах по окремих аспектах діяльності, що дозволяє виявити типові недоліки або порушення і прийняти заходи щодо їх усунення. Наприклад, перевірка установ охорони здоров'я щодо дотримання норм харчування, витрачання медикаментів тощо.

Залежно від ступеня охоплення фінансових і господарських операцій (повноти залучених документів) розрізняють такі ревізії:

Вибіркова ревізія - це перевірка певної частини первинних документів за певний проміжок часу. Як правило, перевіряють один місяць у кварталі. При виявленні порушень переходять до суцільної ревізії.

Суцільні ревізії передбачають перевірку всіх документів проведених операцій на певній ділянці діяльності за весь підконтрольний період.

Комбінована ревізія передбачає перевірку одних учасників суцільним методом, а інших - вибірково, що дозволяє ревізувати (охопити) великі об'єкти зі значним документооборотом, які здійснюють великомасштабні господарські операції.

За результатами проведеної ревізії оформляється акт, на основі якого приймаються заходи щодо усунення порушень, відшкодування матеріальних збитків і притягнення винуватців до відповідальності.

Використання всієї сукупності видів, форм і методів контролю у їх тісній взаємодії має надзвичайно велике значення для ефективного функціонування системи фінансового контролю.

За змістом та етапами проведення контрольних заходів щодо використання бюджетних коштів їх можна поділити на попередні та поточні.

Спочатку перевіряються документи – бюджетні зобов'язання розпорядників бюджетних коштів на предмет їх відповідності вимогам законодавчо-нормативних актів. Рішенням або підтвердженням їх легітимності є реєстрація перевірених зобов'язань розпорядників бюджетних коштів в обліку системи органів Державного казначейства по виконанню бюджетів, що по суті є контролем повноважень розпорядників бюджетних коштів.

Другим етапом, за терміном проведення державного фінансового контролю, є здійснення органами Державного казначейства поточного контролю, який полягає у перевірці суто технічних бюджетних параметрів:

- наявності в обліку системи органів Державного казначейства зареєстрованих юридичних і фінансових зобов'язань;
- відсутності судових рішень щодо списання коштів з рахунків.

При цьому специфікою роботи Державного казначейства України при здійсненні поточного контролю є належність його до учасників системи електронних платежів Національного банку України. Вищевказаний фактор вимагає перевірки також всіх банківських реквізитів, а також дотримання інших вимог Національного банку України по оформленню платіжних документів.

Тобто, виходячи із фактичного стану справ, що склався у сфері контрольних повноважень та відповідальності органів Державного казначейства, можна стверджувати наступне:

по-перше, казначейське обслуговування є одним із етапів процесу управління при виконанні бюджетів;

по-друге, цей процес можна розглядати як систему контролю, що складається із ряду елементів по забезпеченню законного направлення та використання бюджетних коштів і запобіганню їх нецільового використання.

Що стосується державного фінансового контролю як функції управління в системі органів Державного казначейства, то можна сказати наступне – це здійснення його суб'єктами (головними управліннями, управліннями), що наділені відповідними повноваженнями, певних дій: визначення фактичного стану функціонування об'єкта управління (об'єкта контролю) по відношенню до базового стану, що встановлюється або ззовні, або у його внутрішній системі.

Для органів Державного казначейства **зовнішніми базовими критеріями** є як планові бюджетні показники, на що орієнтуються органи Державного казначейства при здійсненні аналізу та прийняття управлінських рішень по виконанню бюджетів і кошторисів, так і норми, встановлені законодавчо-нормативними актами.

Внутрішніми факторами у системі органів Державного казначейства, що приймаються за основу при здійсненні державного фінансового контролю, є регламенти функціонування рахунків, норми ведення бухгалтерського обліку, складання та консолідації фінансової звітності, що встановлюються самим

Державним казначейством України.

Держказначейство, виконуючи функцію обслуговування державного і місцевих бюджетів, здійснює попередній і поточний контроль, що по суті є запобіжним заходом для бюджетних установ щодо можливих порушень при використанні ними бюджетних коштів і кроком до реалізації аудиту як форми фінансового контролю у державі.

9.3. Органи державного фінансового контролю та їх функції

Державний фінансовий контроль здійснюється уповноваженими центральними органами законодавчої й виконавчої влади та підрозділами внутрішнього аудиту та контролю, що функціонують у структурі міністерств, інших центральних органів виконавчої влади. У системі органів фінансового контролю є спеціальні органи, наприклад, Рахункова палата України, Державна аудиторська служба, здійснення фінансового контролю для яких є основними завданнями. Разом з тим є органи, наприклад, Державна фіскальна та Державна казначейська служби, які виконують контрольні функції паралельно з іншими, покладеними на них завданнями, і контролюють лише окремі напрямки руху державних коштів.

Діяльність центральних органів виконавчої влади, які забезпечують проведення державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства (у межах їх повноважень, встановлених Бюджетним кодексом та іншими нормативно-правовими актами), спрямовується, координується та контролюється Кабінетом Міністрів України.

Верховна Рада України як вищий орган законодавчої влади здійснює контрольні функції відповідно до Бюджетного кодексу та конституційно визначених повноважень. До повноважень Верховної Ради належить контроль за дотриманням бюджетного законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу:

- заслуховування звітів про стан виконання державного бюджету, а також звітів розпорядників бюджетних коштів про використання коштів державного бюджету;
- контроль за використанням коштів резервного фонду державного бюджету.

Парламентським органом, що здійснює контроль з позицій макроекономічного фінансового регулювання і дієвості фінансової політики, є **Рахункова палата України**. До повноважень Рахункової палати по контролю за дотриманням бюджетного законодавства належить здійснення контролю за:

- використанням коштів державного бюджету відповідно до закону про Державний бюджет України;
- утворенням, обслуговуванням і погашенням державного боргу;
- ефективністю використання та управління коштами державного бюджету;
- фінансуванням загальнодержавних програм економічного, науково-

технічного, соціального й культурного розвитку, охорони довкілля;

- використанням бюджетних коштів у частині фінансування повноважень місцевих державних адміністрацій та делегованих місцевому самоврядуванню повноважень органів виконавчої влади за доходами і видатками.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, податкової, митної політики, а також політики у сфері державного фінансового контролю є **Міністерство фінансів України**. Перед Міністерством фінансів стоять такі основні завдання:

- формування і забезпечення у межах повноважень реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю;

- координації та спрямування діяльності органів виконавчої влади, уповноважених на проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства;

- забезпечення концентрації фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку України;

- здійснення заходів щодо підвищення ефективності управління державними фінансами;

- проведення разом з іншими органами виконавчої влади аналізу фінансово-економічного стану держави, перспектив її подальшого розвитку.

Пріоритетне місце серед органів фінансового контролю належить **Державній аудиторській службі**, яка забезпечує незалежний державний фінансовий контроль від імені Уряду. Держаудитслужба відповідно до покладених на неї завдань здійснює контроль за:

- цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів;

- досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;

- цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;

- достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі);

- відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів довгострокових зобов'язань за енергосервісом, затвердженим в установленому порядку умовам закупівлі енергосервісу;

- дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів;

- дотриманням законодавства про державні закупівлі;

- веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі), кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання

бюджету;

- станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- виконанням функцій з управління об'єктами державної власності;
- станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у розпорядників бюджетних коштів, станом внутрішнього контролю в інших підконтрольних установах;
- усуненням виявлених недоліків і порушень;

Важливу роль у здійсненні державного фінансового контролю за дотриманням податкового та митного законодавства належить **Державній фіскальній службі**, яка відповідно до покладених на неї завдань:

1) здійснює адміністрування податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску в порядку, встановленому законом, забезпечує контроль за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджету і відповідних позабюджетних фондів;

2) контролює своєчасність подання платниками податків та єдиного внеску передбаченої законом звітності, своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків і зборів, єдиного внеску, митних та інших платежів;

3) здійснює контроль за дотриманням податкового і митного законодавства, законодавства щодо трансфертного ціноутворення, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого законом покладено на ДФС;

4) забезпечує ведення обліку податків і зборів, платежів;

5) здійснює застосування адміністративного арешту (арешту) майна платників податків та/або зупинення видаткових операцій на їх рахунках у банках, фінансових санкцій до платників єдиного внеску;

6) здійснює погашення податкового боргу платників податків, а також стягнення своєчасно ненарахованих та/або несплачених сум єдиного внеску з платників єдиного внеску;

7) організовує роботу та здійснює контроль за проведенням роботи з відстрочення, розстрочення та реструктуризації грошових зобов'язань та/або податкового боргу, а також недоїмки із сплати єдиного внеску; приймає рішення про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань та/або податкового боргу та повідомляє Мінфіну про прийняті рішення про розстрочення або відстрочення грошових зобов'язань платників податків чи податкового боргу на строк, що виходить за межі одного бюджетного періоду та/або більше бюджетних років; організовує в межах повноважень, передбачених законом, списання безнадійного податкового боргу та недоїмки із сплати єдиного внеску;

8) ініціює застосування до платників податків та платників єдиного внеску судових процедур банкрутства;

9) здійснює контроль за доставкою товарів, які перебувають під митним контролем, до митних органів призначення;

10) запобігає та протидіє контрабанді та порушенням митних правил на митній території України;

11) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять роздрібну торгівлю тютюновими виробами, вимог законодавства щодо максимальних роздрібних цін на тютюнові вироби, встановлених виробниками або імпортерами таких виробів;

12) здійснює контроль за дотриманням суб'єктами господарювання, які провадять оптову або роздрібну торгівлю алкогольними напоями, вимог законодавства щодо мінімальних оптово-відпускних або роздрібних цін на такі напої та інше.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку забезпечує формування та реалізацію єдиної державної політики щодо розвитку і функціонування ринку цінних паперів та похідних (деривативів) в Україні, сприяє адаптації національного ринку цінних паперів до міжнародних стандартів. Вона координує діяльність державних органів з питань функціонування в Україні ринку цінних паперів та похідних; здійснює державне регулювання та контроль за:

- емісією та обігом цінних паперів та похідних (деривативів);
- ціноутворенням на ринку цінних паперів;
- дотриманням емітентами порядку реєстрації випуску цінних паперів;
- діяльністю депозитарної системи України.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг забезпечує розроблення й реалізацію стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування; здійснює моніторинг руху капіталу в Україну та за її межі через ринки фінансових послуг; аналізує стан і тенденції розвитку ринків фінансових послуг, розробляє пропозиції щодо формування державної політики у сфері фінансових послуг.

Державна служба фінансового моніторингу України забезпечує реалізацію державної політики та функціонування єдиної державної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також внесення пропозицій щодо її формування.

Аудиторська палата України функціонує як незалежний орган та формується на паритетних засадах шляхом делегування до її складу аудиторів та представників державних органів. Аудиторська палата України здійснює:

- сертифікацію осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
- затверджує стандарти аудиту;
- затверджує програми підготовки аудиторів та за погодженням з Національним банком України програми підготовки аудиторів, які здійснюватимуть аудит банків;
- веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів;
- здійснює контроль за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;
- здійснює заходи із забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок та організації контролю за якістю аудиторських

послуг;

- регулює взаємовідносини між аудиторами (аудиторськими фірмами) в процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосовує до них стягнення;

- здійснює інші повноваження, передбачені Законом України «Про аудиторську діяльність» та Статутом.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняттю фінансовий контроль.
 2. Охарактеризуйте суб'єкти, об'єкт та предмет фінансового контролю?
 3. Що є цілями фінансового контролю?
 4. Назвіть та поясніть принципи фінансового контролю.
 5. Класифікуйте види фінансового контролю.
 6. Назвіть форми фінансового контролю.
 7. Охарактеризуйте методи фінансового контролю.
 8. Які розрізняють види ревізій за ступінню охоплення господарської діяльності суб'єкта контролю?
 9. Назвіть основні органи державного фінансового контролю та функції, які вони виконують.
-

Тема 10. ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СПРАВИ

План:

10.1. Інформаційні технології в системі казначейства

10.2. Захист інформації при забезпеченні виконання казначейського обслуговування бюджету

10.1. Інформаційні технології в системі казначейства

Розвиток казначейської системи, її зростаючі вимоги та фінансові можливості породжують як кількісні зміни інформаційного середовища – збільшення обсягу оброблюваної інформації, виконуваних функцій, так і якісні – розширення функціонального спектру розв'язувальних задач, зміни їх характеру тощо.

Різноманітність та складність виконуваних органами казначейства задач визначили його орієнтацію на використання у своїй діяльності сучасних автоматизованих інформаційних технологій.

Використання автоматизованих систем забезпечує створення єдиного інформаційного простору, що охоплює всі ділянки та всіх учасників бюджетної сфери. Ядром побудови єдиного інформаційного простору бюджетної сфери є повна автоматизація процесу касового виконання бюджету, що забезпечує оптимізацію комплексного бюджетного обліку, фінансового контролю і ефективне управління державними фінансовими ресурсами.

Основним призначенням автоматизованої інформаційної системи (АІС) казначейства є узгодження та забезпечення взаємодії казначейських органів усіх рівнів між собою та з іншими учасниками бюджетного процесу, їх оперативне інформаційне забезпечення, автоматизація основних процесів, організація систем зв'язку та передачі даних.

Структура інформаційно-обчислювальної системи органів Державного казначейства залежить від низки факторів:

- характеру виконуваних функцій та завдань, що вирішуються;
- нормативно-інструктивної бази;
- внутрішньої організаційної структури тощо.

Кожен з цих факторів суттєвим чином впливає на організацію інформаційно-обчислювальної мережі казначейської системи.

Певною мірою на організацію АІС Державного казначейства та його територіальних органів, а також на технологію обробки даних спричиняє структура казначейської системи, яка включає три ієрархічні рівні:

- перший рівень представлений центральним апаратом Державного казначейства;

- на другому рівні розміщені Головні управління Державного казначейства в АРК, областях, містах Києві та Севастополі;

- на третьому рівні знаходяться управління (відділення) Державного казначейства у містах та районах.

Відповідно, АІС казначейства має ієрархічну організацію, за якої централізована обробка інформації та єдине управління ресурсами системи на верхньому рівні поєднується з відповідною обробкою даних на нижніх ланках. Таку організацію АІС називають централізованою мережею.

Організація та функціонування інформаційних систем казначейства суттєвою мірою залежить від завдань і функцій, які виконують органи казначейства. Основна діяльність органів казначейства пов'язана із забезпеченням касового виконання державного та місцевих бюджетів, обслуговування державних цільових фондів і боргу, ефективним управлінням фінансовими ресурсами держави. А тому, об'єкт управління, або "основне виробництво" органів казначейства, пов'язане з формуванням та обробкою інформації про рух грошових потоків.

Якщо на промислових підприємствах автоматизація основного виробництва являє собою автоматизацію матеріальних потоків, то створення АІС в органах казначейства означає автоматизацію інформаційних потоків. Це пояснюється тим, що основою діяльності органів казначейства є робота з інформацією про наявність і рух фінансових ресурсів держави. До того ж, понад 90% від загальної суми грошового обігу операцій з бюджетними коштами і коштами позабюджетних цільових фондів здійснюється у безготівковій формі. А, відтак, у наявності є лише записи про грошові кошти і операції з ними на відповідних носіях, тобто є інформація яка за певних умов може матеріалізуватися. Отже, в органах казначейства автоматизація "основного виробництва" зводиться до автоматизації обробки інформації, яка по суті є предметом і продуктом праці не лише відповідних інформаційних систем, а й органу в цілому.

У процесі касового виконання бюджетів усіх рівнів в АІС органів казначейства відображаються реальні грошові потоки про надходження доходів і здійснення видатків. Інформація про рух грошових коштів подається до відповідних органів казначейства, а також до інших учасників бюджетного процесу.

Разом з тим, формується інформація про, так звані, не грошові потоки, такі як: доведення планових показників, взяття зобов'язань, формування та подання звітів про стан виконання бюджетів, які існують тільки у вигляді відповідних звітних даних і відповідної нормативно-довідкової інформації.

Тому, в автоматизованих інформаційних системах казначейства окремо формується інформація, пов'язана з рухом грошових і не грошових потоків. Відображення в інформаційній системі казначейства зазначених інформаційних потоків, їх автоматизована обробка є вирішальним фактором підвищення оперативності, аналітичності та достовірності інформації про стан і рух бюджетних коштів.

Нинішній стан охоплення казначейськими функціями, враховуючи інформаційну насиченість системи, її багаторівневу ієрархічну структуру, функціональну складність та необхідність роботи практично в реальному

режимі часу синхронно з банківською системою, стало можливим завдяки проведеній значній роботі з автоматизації обчислювальних процесів. Практика переконує, що від надійної роботи інформаційної системи великою мірою залежить успішність виконання органами державного казначейства своїх функціональних повноважень.

Автоматизовані інформаційні системи, що використовуються у системі казначейства, постійно модернізуються, що пов'язано з появою досконаліших апаратних і програмних засобів. Це дозволяє адекватно реагувати на вплив змінного внутрішнього і зовнішнього середовища, забезпечувати ефективне управління фінансовими ресурсами держави.

10.2. Захист інформації при забезпеченні виконання казначейського обслуговування бюджету

Використання інформаційних технологій у процесі обслуговування бюджетів та здійснення операцій в системі міжбанківських електронних переказів НБУ органами Державного казначейства потребує надійної системи забезпечення безпеки та захисту фінансової інформації.

З удосконаленням програмно-технічних засобів автоматизованої обробки інформаційних потоків у системі казначейства, розширенням систем телекомунікацій проблема захисту інформації постає все гостріше. Це зумовлено передусім переходом від традиційної паперової технології зберігання і передачі даних до електронної, а також об'єднання обчислювальних систем, створення корпоративних та глобальних мереж і розширення доступу до інформаційних ресурсів широкого кола користувачів при недостатньо розвинутих технологіях захисту інформації.

Державне казначейство України та його органи функціонують нині на достатньо високому рівні автоматизації, що є хорошим підґрунтям для створення єдиної державної системи передачі даних з високим ступенем надійності та власною системою захисту інформації.

Українським законодавством визначено, що інформаційні ресурси підлягають обов'язковому обліку і захисту, як і будь-яке матеріальне майно. Власникові надається право самостійно в межах своєї компетенції встановлювати режим захисту інформаційних ресурсів і доступу до них.

При створенні системи захисту інформації необхідно детально проаналізувати типи загроз, найбільш уразливі місця у системі та збитки, які можуть виникати підчас порушення системи захисту. Найбільш розповсюдженою загрозою для безпеки інформації є несанкціонований доступ. У системі казначейства, де при обслуговуванні бюджетів обробляється конфіденційна інформація, цей вид загроз є особливо небезпечним. Також суттєвою загрозою є вірусні атаки, які можуть призводити до повної зупинки системи, повної або часткової модифікації програмного забезпечення системи, викрадення інформації.

Сучасні персональні комп'ютери і сервери щороку дають змогу накопичувати й опрацьовувати дедалі більші обсяги даних, завдяки чому потужність і продуктивність інформаційних технологій зростають, вносячи вагомий внесок у зростання ефективності управління.

Технічний захист інформації (ТЗІ) - це діяльність, спрямована на забезпечення інженерно-технічними заходами конфіденційності, цілісності та доступності інформації, а **об'єктом захисту** є важлива для держави, суспільства та особи інформація, в тому числі відкрита, охорона якої забезпечується відповідно до законодавства.

Конфіденційність інформації - це властивість інформації бути недоступною для несанкціонованого ознайомлення. Конфіденційність властива лише інформації з обмеженим доступом.

Конфіденційність інформації крім ТЗІ забезпечується ще режимними заходами та, за потреби, криптографічними засобами.

В Україні в обов'язковому порядку забезпечується конфіденційність лише інформації з обмеженим доступом, що належить державі. Власники конфіденційної інформації, що не належить державі, самостійно встановлюють способи захисту такої інформації.

Надзвичайна важливість вирішення проблеми доступності інформації обумовлюється тим, що в останні роки в Україні інтенсивно впроваджуються сучасні інформаційні технології, комп'ютерні мережі та телекомунікаційні системи, які здебільшого базуються на обладнанні іноземного виробництва. Можливість дистанційного управління їх технічними та програмними ресурсами, в тому числі, із-за кордону, створює умови, за яких ефективність функціонування систем інформаційного обміну та управління в державі знаходяться в певній мірі в залежності від виробників та постачальників цього обладнання.

Завданнями ТЗІ є:

- Захист інформації з обмеженим доступом від витіку технічними каналами або протидія технічним розвідкам.
- Захист інформації від спеціальних впливів.
- Захист інформації від несанкціонованих дій щодо неї, зокрема, від несанкціонованого доступу до інформації з обмеженим доступом під час її оброблення технічними засобами.

Для захисту інформації в АС створюється:

Комплексна система захисту інформації (КСЗІ) – сукупність організаційних і інженерних заходів, програмно-апаратних засобів, що забезпечує в АС захист інформації від несанкціонованих дій щодо неї, зокрема, від несанкціонованого доступу.

Якщо в АС обробляється відкрита інформація, то КСЗІ має забезпечити захист інформації в АС від усіх загроз її цілісності і доступності. У випадку, якщо в АС обробляється інформація з обмеженим доступом, то до цього додається ще завдання забезпечити захист саме цієї інформації від загроз її конфіденційності.

Вимоги до забезпечення захисту інформації, яка є власністю держави, або

інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Захист інформації повинен забезпечуватись протягом всього періоду її існування. З моменту створення об'єкта комп'ютерної системи або його імпорту до системи і аж до його знищення або експорту з системи всі запити на доступ до об'єкта і об'єкта на доступ до інших об'єктів мають контролюватися комплексами засобів захисту.

Контрольні питання:

1. Яке основне призначення автоматизованої інформаційної системи казначейства?
2. Від яких факторів залежить структура інформаційно-обчислювальної системи органів ДКСУ?
3. Охарактеризуйте структуру автоматизованої інформаційної системи казначейства.
4. Дайте визначення поняттю технічний захист інформації.
5. Поясніть суть поняття конфіденційність інформації.
6. Які основні завдання притаманні технічному захисту інформації?
7. Визначте зміст комплексної системи захисту інформації.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Практична робота №1
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДКСУ

Задача 1. Розшифрувати коди класифікації доходів: 14010500, 11021400, 24110800, 41036200, 13070100, 13020300, 18030100, 18050100, 24061900, 33010000 та вказати їх назву;

Встановити за якими кодами класифікації доходів зараховуються до бюджету:

- цільові фонди; мито на товари, що вивозяться суб'єктами підприємницької діяльності;
- податок з реклами;
- збір за право проведення кіно- і телезйомок;
- збір за місця для паркування транспортних засобів, сплачений фізичними особами;
- екологічний податок;
- плата за виділення номерного ресурсу;
- плата за надання державних гарантій та кредитів (позик), залучених державою;
- концесійні платежі;
- реверсна дотація;
- субвенції;
- надходження до фонду соціального захисту інвалідів.

Задача 2. Визначити, за якими кодами економічної класифікації розпорядником бюджетних коштів здійснено наступні видатки:

1. Виплачено заробітну плату викладачам університету.
2. Придбано медикаменти.
3. Оплачено за електропостачання.
4. Оплачено за придбання кави, чаю та печива для студентської їдальні.
5. Проведено попередню оплату за водопостачання і водовідведення.
6. Виплачено студентам стипендію.
7. Проведено капітальний ремонт приміщення.
8. Придбано житлові приміщення.
9. Придбано земельну ділянку.

Задача 3. На підставі даних про виконання плану надходжень по місцевих податках і зборах (табл. 1) виконати такі завдання:

1. Визначити загальну суму надходжень податків та виконання плану надходжень.
2. Проаналізувати виконання плану надходжень за кодами бюджетної класифікації.
3. Відобразити графічно виконання плану надходжень.

Таблиця 1

Виконання плану надходжень по місцевих податках і зборах, тис. грн.

Код	Затверджено по бюджету на рік	Виконано за рік
16010100	735,2	721,8
16010200	15,7	24,4
16010400	395	337,9
16010500	2,2	3,3
16010600	201,0	213,6
16010700	0,7	1,0
16010800	4,6	3,7
16011100	-	48,0
16011500	116,0	89,9

Задача 4. На підставі даних (табл. 2) підготувати доповідну записку про стан виконання доходної частини бюджету Солом'янського району м. Києва за I квартал поточного року.

Для цього необхідно:

1. Визначити у відносних та абсолютних величинах по напрямках згідно з бюджетною класифікацією план виконання доходної частини бюджету.

2. Проаналізувати виконання плану по групі податкових та неподаткових надходжень.

3. Визначити та зробити висновки :

а) основні види податків та збитків, які складають найбільшу питому вагу серед надходжень до бюджету;

б) види надходжень, за якими план надходжень не виконано.

Таблиця 2

Надходження до бюджету

Код	Затверджено по бюджету на I квартал поточного року	Факт за I квартал поточного року
10000000	14800,3	17413,9
11000000	6738	7221,4
11010000	1630	1253,4
11010400	-	182,7
11020000	5108	5785,3
12000000	1641	1501,3
12020000	1641	1501,3
13000000	3807	3713,8
13020000	741	566,8
13050000	3066	3138,1
13050100	-	8,9
15000000	1879,1	4112,6
15010100	104,6	2408,7
15010200	13,5	16,3
15010300	350	311,5
15010400	46	33,3
15010500	1365	1342,8

Код	Затверджено по бюджету на I квартал поточного року	Факт за I квартал поточного року
16000000	735,2	864,8
16010100	735,2	721,8
16011200	-	133,1
16011300	-	9,9
20000000	1718	1343,9
21000000	460,8	294,0
21040000	164	165,8
21050000	0,8	-1,4
21080000	296	129,6
22000000	722	665
22080000	361	334,1
22090000	361	330,9
24000000	335	352,2
24010100	335	352,2
25000000	200,2	32,7
25010000	10,5	1,7
25020000	189,7	31

Фонд тестових завдань

1. Казначейство України входить до системи органів:

- а) виконавчої влади;
- б) законодавчої влади;
- в) судової влади;
- г) немає жодної вірної

відповіді.

2. Яким органом спрямовується та координується діяльність Казначейства України?

- а) Адміністрацією Президента;
- б) Національним банком України;
- в) Верховною Радою України;
- г) Кабінетом Міністрів України.

3. Скільки рівнів нормативного регулювання діяльності органів Казначейства існує в Україні?

- а) Три;
- б) Чотири;
- в) П'ять;
- г) Шість.

4. До першого рівня нормативного регулювання діяльності органів Казначейства

відноситься:

- а) Конституція України;
- б) Закон України: «Про державний бюджет України»;
- в) Бюджетний кодекс України;
- г) всі відповіді є вірними.

5. Чи має право Казначейство України вносити пропозиції щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування коштів?

- а) Так;
- б) Ні, тільки Верховна Рада України;
- в) Ні, тільки Міністерство фінансів України;
- г) Ні, тільки Національний банк України.

6. Основним завданням Казначейства України є реалізація державної політики у сфері казначейського обслуговування:

- а) коштів фізичних осіб;
- б) коштів юридичних осіб;

- в) бюджетних коштів;
- г) всі відповіді є вірними.

7. Казначейство України має право залучати кошти єдиного казначейського рахунка для покриття тимчасових касових розривів:

- а) державного бюджету, місцевих бюджетів;
- б) місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України;
- в) державного бюджету, Пенсійного фонду України;
- г) державного бюджету, місцевих бюджетів, Пенсійного фонду України.

8. Казначейство України здійснює:

- а) відкриття рахунків поточного бюджетного періоду;
- б) закриття рахунків поточного бюджетного періоду;
- в) відкриття рахунків наступного бюджетного періоду;
- г) всі відповіді є вірними.

9. Казначейство України здійснює розподіл коштів:

- а) між державним бюджетом;
- б) між бюджетами АРК, областей;
- в) між бюджетами міст Києва та Севастополя, а також між місцевими бюджетами;
- г) всі відповіді є вірними.

10. Знайти невірне твердження:

- а) Казначейство України забезпечує організацію та координацію діяльності головних бухгалтерів бюджетних установ.
- б) Казначейство України здійснює контроль за виконанням головними бухгалтерами бюджетних установ своїх повноважень шляхом оцінки їх діяльності.
- в) Казначейство України

здійснює призначення на посади та звільнення головних бухгалтерів бюджетних установ.

- г) Казначейство України погоджує призначення на посади та звільнення з посад головних бухгалтерів бюджетних установ.

11. За дорученням Міністерства України Казначейство здійснює:

- а) обслуговування державного боргу;
- б) обслуговування та погашення державного боргу в національній валюті;
- в) обслуговування та погашення державного боргу в іноземній валюті;
- г) обслуговування та погашення державного боргу в національній та іноземній валютах.

12. Знайти невірне твердження:

- а) Казначейство України веде бухгалтерський облік усіх операцій з виконання державного та місцевих бюджетів.
- б) Казначейство України зводить та складає звітність про виконання державного, місцевих та зведеного бюджетів.
- в) Казначейство України отримує та здійснює перевірку звітності про виконання місцевих бюджетів.
- г) Казначейство України розміщує на офіційному сайті квартальну та річну звітність про виконання Державного бюджету України.

13. У разі вчинення учасником бюджетного процесу порушення бюджетного законодавства Казначейство України:

- а) зупиняє операції з бюджетними коштами та ініціює зупинення бюджетних асигнувань;

б) ініціює зупинення операцій з бюджетними коштами та зупинення бюджетних асигнувань;

в) зупиняє операції з бюджетними коштами та бюджетні асигнування;

г) немає жодної вірної відповіді.

14. Для погодженого вирішення питань, обговорення найважливіших напрямів діяльності Казначейства України утворюється:

а) постійні дорадчі органи;

б) колегія;

в) тимчасові консультативні органи;

г) постійні консультативні органи.

15. Гранична чисельність державних службовців та працівників Казначейства України затверджується:

а) Верховною Радою України;

б) Кабінетом Міністрів України;

в) Головою Казначейства України;

г) Колегією Казначейства України.

16. Яку з функцій історично виконувало казначейство?

а) відповідало за облік та збереження багатства держави;

б) було місцем, куди збиралися платежі в державі і з якого держава здійснювала виплати;

в) відповідало за карбування монет;

г) всі відповіді є вірними.

17. Знайдіть невірне твердження:

а) Фінансова система Запорізької Січі сформувалася під впливом бюджетно-фіскальних інститутів польської, київської та

литовської доби в Україні.

б) В Запорізькій Січі скарбниця була сховищем лише грошей.

в) Січова скарбниця слугувала касовим центром виконання бюджету, тобто як державна скарбниця, до якої стягували доходи.

г) Січовий скарбник приймав доходи, видавав гроші та речі, вів облік, складав звіти кошовому та козацькій Раді.

18. Хто зробив першу спробу розділити державні та власні кошти?

а) гетьман Пилип Орлик;

б) Ярослав Мудрий;

в) гетьман Д. Апостол;

г) немає жодної вірної відповіді.

19. Коли в Україні була запроваджена єдина система касового виконання бюджету?

а) 1 вересня 1991 р.;

б) 1 січня 1993 р.;

в) 1 липня 1993 р.;

г) 1 липня 1996 р.;

20. В чому полягає особливість єдиної системи касового виконання бюджету?

а) Самостійне розпорядження недержавними банківськими установами бюджетними коштами, які до них надходять.

б) Акумулявання усіх коштів державного бюджету, які надходять до установ комерційних банків, на централізованому рахунку.

в) Існування державних банків, до яких надходять лише бюджетні кошти.

г) Немає жодної вірної відповіді.

21. Основним недоліком єдиної системи касового виконання

бюджету можна вважати:

- а) низька оперативність в управлінні бюджетними коштами;
- б) послаблення обліку бюджетних коштів;
- в) нецільове використання бюджетних коштів;
- г) усунення комерційних банків від контролю за використанням бюджетних коштів.

22. Коли було створене Державне казначейство України?

- а) 27 квітня 1991 р.;
- б) 27 квітня 1994 р.;
- в) 27 квітня 1995 р.;
- г) 28 червня 1996 р.;

23. Що таке касове виконання бюджетів:

а) Організація та здійснення розрахунково-касових операцій з бюджетними коштами.

б) Перерахування коштів на поточні реєстраційні бюджетні рахунки розпорядників коштів з єдиного казначейського рахунку або рахунку місцевого бюджету.

в) Сукупність заходів, які проводять державні органи, пов'язані з перевіркою законності, доцільності й ефективності утворення, розподілу і використання грошових фондів держави та місцевих органів самоврядування.

г) Операції банку, пов'язані з обслуговуванням готівкового обігу.

24. Якщо розрахунки з обліку операцій з виконання бюджетів відкриваються в уставах банків, усі касові операції з бюджетними коштами проводяться банківськими установами, то в країні діє:

- а) банківська система касового виконання бюджету;
- б) казначейська система

касового виконання бюджету;

в) змішана система касового виконання бюджету;

г) немає жодної вірної відповіді.

25. Якщо при здійсненні касових операцій з бюджетними коштами приймають участь як органи казначейства, так і установи банків, то в країні діє:

а) банківська система касового виконання бюджету;

б) казначейська система касового виконання бюджету;

в) змішана система касового виконання бюджету;

г) немає жодної вірної відповіді.

26. Якщо розрахунково-касові операції з бюджетними коштами здійснюються органами казначейства, де відкриваються рахунки для обліку операцій з виконання бюджетів, то в країні діє:

а) банківська система касового виконання бюджету;

б) казначейська система касового виконання бюджету;

в) змішана система касового виконання бюджету;

г) немає жодної вірної відповіді.

27. Яку систему касового виконання бюджету має більшість країн?

а) банківську;

б) казначейську;

в) змішану;

г) приблизно однакова частка всіх систем.

28. На якому етапі становлення та розвитку системи Державного Казначейства України була створена організаційна структура

органів Державного казначейства та почалось запровадження казначейської системи виконання державного бюджету за видатками?

- а) I етап – жовтень 1992 – жовтень 1995 рр.;
- б) II етап – листопад 1995 – грудень 1997 рр.;
- в) III етап – 1998 – 2000 рр.;
- г) IV етап – 2001 – 2004 рр.

29. На якому етапі становлення та розвитку системи Державного Казначейства України із клієнта банку Казначейство стало учасником Системи електронних платежів Національного банку

України?

- а) III етап – 1998 – 2000 рр.;
- б) IV етап – 2001 – 2004 рр.;
- в) V етап – 2005 – 2006 рр.;
- г) VI етап – 2007 – 2008 рр.

30. Перевагами казначейського обслуговування бюджетів є:

- а) можливість оперативно управляти фінансовими ресурсами;
- б) можливість уникнути нецільового спрямування бюджетних коштів;
- в) можливість уникнути ризику втрати бюджетних коштів;
- г) всі відповіді є вірними.

Практична робота №2

**БЮДЖЕТНА КЛАСИФІКАЦІЯ. ПЛАТІЖНА СИСТЕМА ВИКОНАННЯ
ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ**

Задача 1. Санаторій «Перемога» є розпорядником коштів III ступеня. Головним розпорядником коштів санаторію є Міністерство праці та соціальної політики України. Джерелом фінансування санаторію є кошти загального та спеціального фондів державного бюджету. Обсяги бюджетних асигнувань з державного бюджету для фінансування санаторію затверджені у кошторисі санаторію.

Таблиця 1

**Обсяги бюджетних асигнувань з державного бюджету для
фінансування санаторію**

КЕКВ	ВСЬОГО		ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД		СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД	
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	Затверджено кошторисом	Касові видатки	Затверджено кошторисом	Касові видатки
2111	5 279 000	5 279 000	4 291 000	4 291 000	988 000	988 000
3120	824 000	824 000	484 000	484 000	340 000	340 000
2210	610 000	303 000			610 000	303 000
2220	10 000	0			10 000	
2230	50 000	44 000			50 000	44 000
2240	84 000	79 000	5 000	5 000	79 000	74 000
2250	900	850			900	850
2271	1 100 000	920 000	800 000	650 000	300 000	270 000
2272	205 400	170 200	105 400	101 200	100 000	69 000
2273	251 000	160 000	137 000	137 000	114 000	23 000
2274	8 000	3 000	4 000		4 000	3 000
3110	30 000	25 000			30 000	25 000
3120	857 000	801 500	116 000	116 000	741 000	685 500
Разом	9 309 300	8 609 550	5 942 400	5 784 200	3 366 900	2 825 350

Завдання: на підставі наведених даних про виконання санаторієм «Перемога» кошторису за звітний період виконати такі завдання:

1. Провести аналіз виконання кошторису в цілому та окремо по загальному й спеціальному фондах.
2. Проаналізувати структуру виконання кошторису за кодами економічної класифікації видатків.
3. Визначити суму невикористаних асигнувань в розрізі кодів економічної класифікації видатків.

Задача 2. Бюджетній установі відповідно до кошторису на поточний рік по загальному фонду передбачені бюджетні асигнування в сумі 10 500 000 грн. Відповідно до зазначених бюджетних асигнувань бюджетною установою протягом січня, червня були проведені касові видатки на загальну суму 5 000 000 грн. Інформація про суми бюджетних асигнувань розпорядника

бюджетних коштів та про суми проведених касових видатків у розрізі кодів економічної класифікації видатків наведена у табл. 5.

У липні звітного року бюджетною установою в межах загального обсягу бюджетних призначень за бюджетною програмою були перерозподілені бюджетні асигнування у розрізі кодів економічної класифікації видатків бюджету. При цьому до кошторису бюджетної установи були внесені наступні зміни:

Таблиця 2

Суми бюджетних асигнувань розпорядника бюджетних коштів та суми проведених касових видатків у розрізі кодів економічної класифікації видатків

грн.

КЕКВ	Затверджено кошторисом на рік	Касові видатки за звітний період (станом на 01.07. звітного року)
2111	4 000 000	2 000 000
3120	1 500 000	700 000
2210	150 000	80 000
2220	50 000	40 000
2230	50 000	30 000
2240	200 000	100 000
2250	10 000	4 000
2271	30 000	10 000
2272	300 000	130 000
2273	120 000	65 000
2274	180 000	87 000
3110	135 000	80 000
3120	2 000 000	1 000 000
3140	1 775 000	674 000
Разом	10 500 000	5 000 000

2210 – 70 000;
2230 + 70 000;
2240 + 10 000;
2250 – 10 000;
2271 + 35 000;

2272 – 20 000;
2273 – 15 000;
3110 + 1 000 000;
3140 – 1 000 000.

Завдання:

1. Визначити на яку суму бюджетна установа до кінця звітного року може брати бюджетні зобов'язання та проводити касові видатки в розрізі кодів економічної класифікації видатків.

2. Які документи оформлюють розпорядники бюджетних коштів при внесенні змін у кошторис?

3. У яких випадках можуть вноситись зміни до кошторису бюджетної установи?

Задача 3. Відповідно до економічної класифікації видатків бюджету визначити:

- 1) які видатки здійснюються за наступними кодами економічної класифікації: 2111, 2120, 2250, 2273, 2275, 3121, 3132, 3141, 2264, 2240, 3200;
- 2) розподілити видатки на поточні і капітальні.

Задача 4. Для здійснення операцій в іноземній валюті розпорядники бюджетних коштів відкривають в установах банків рахунки в іноземній валюті. Вказати порядок відкриття розпорядниками бюджетних коштів в установах банків валютних рахунків та порядок здійснення через ці рахунки операцій в іноземній валюті.

Фонд тестових завдань

1. Яку структуру має казначейська система України?

- а) однорівневу;
- б) дворівневу;
- в) трирівневу;
- г) чотирирівневу.

2. Чим представлений центральний рівень казначейської системи України?

- а) Апаратом Державної казначейської служби України;
- б) Головними управліннями ДКСУ в областях;
- в) Управліннями (відділеннями) ДКСУ в районах, районах у містах, містах обласного значення;
- г) немає жодної вірної відповіді.

3. Як призначають на посаду Голову ДКСУ?

- а) прямими виборами;
- б) за поданням Прем'єр-міністра, внесеним на підставі пропозицій Міністра;
- в) за поданням Президента, внесеним на підставі пропозицій Прем'єр-міністра;
- г) обирається народними депутатами, попередньо запропонованим на пленарному

засіданні ВРУ депутатськими фракціями чи народними депутатами.

4. Хто може звільнити з посади Голову ДКСУ?

- а) Президент України;
- б) Прем'єр-міністр України;
- в) Міністр фінансів України;
- г) Ніхто не має таких повноважень.

5. Яку з функцій не виконує Голова ДКСУ?

а) Представляє Казначейство України у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями.

б) Вносить пропозиції щодо формування державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

в) Затверджує схвалені на засіданні колегії річний план роботи Казначейства України, заходи щодо реалізації основних напрямів та пріоритетних цілей його діяльності відповідно до визначених завдань.

г) Затверджує граничну чисельність державних службовців та працівників Казначейства України.

6. Хто призначає на посаду

**першого заступника та заступника
Голови Казначейства України?**

- а) Президент України;
- б) Прем'єр-міністр України;
- в) Міністр фінансів України;
- г) Голова Казначейства України.

**7. Яку з функцій не здійснюють
головні управління Державної
казначейської служби України
(ГУДКСУ)?**

- а) Впровадження законодавчої та нормативної бази з виконання бюджету.
- б) Збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу.
- в) Управління бюджетними надходженнями на Єдиний казначейський рахунок у НБУ, переказ коштів та проведення видатків.
- г) Управління казначейською інформаційною системою всіх казначейських органів в області.

**8. Управління Державної
казначейської служби (УДКС)
несуть відповідальність за:**

- а) облік коштів державного бюджету, одержаних на Єдиний казначейський рахунок, в розрізі кодів бюджетної класифікації, розпорядників коштів, а також видатків державного бюджету;
- б) звірку даних обліку за доходами з фіскальними органами, здійснення повернень та розмежування доходів;
- в) збирання та перевірку звітів розпорядників коштів та формування зведених звітів про касове виконання Державного бюджету за доходами та видатками;

- г) всі відповіді є вірними.

**9. Єдина трирівнева система, що
об'єднує Казначейство України та
його територіальні органи,
створена з метою:**

- а) забезпечення фінансової безпеки фінансово-платіжної системи України;
- б) забезпечення ефективного управління ресурсами Єдиного казначейського рахунку;
- в) підвищення оперативності проведення видатків при виконанні бюджетних програм;
- г) всі відповіді є вірними.

10. Розрахункові палати – це

- а) проміжна ланка між НБУ та органами ДКСУ, що забезпечує планомірне та своєчасне проведення міжбанківських та внутрісистемних розрахунків по обслуговуванню державного бюджету за доходами та витратами;
- б) юридичні особи, які на підставі ліцензії мають виключне право надавати банківські послуги;
- в) організації, які здійснюють на договірних засадах позавідомчий незалежний контроль встановленого порядку проведення фінансово-господарських операцій, бухгалтерського обліку та звітності господарських організацій;

- г) центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

**11. Не є метою створення
розрахункових палат:**

- а) забезпечення прискорення

розрахунків між банками в Україні;

б) сприяння раціональному використанню тимчасово вільних ресурсів банків і створення фінансового ринку;

в) вдосконалення державної податкової політики;

г) посилення контрольних функцій НБУ за станом кореспондентських рахунків комерційних банків.

12. Яку структуру має Система розрахункових палат в Україні?

а) однорівневу;

б) дворівневу;

в) триврівневу;

г) чотирирівневу.

13. Верхній рівень Системи електронних платежів представляє:

а) Міністерство фінансів України;

б) Державна фіскальна служба України;

в) Державна казначейська служба України;

г) Центральна розрахункова палата.

14. Основним принципом діяльності Центральної розрахункової палати (ЦРП) є:

а) проведення внутрісистемних та міжбанківських розрахунків за виконанням державного та місцевих бюджетів;

б) управління потоками грошових коштів бюджетів на всіх рівнях в системі ДКСУ;

в) перерахування платежів відповідним розрахунковим палатам;

г) немає жодної вірної відповіді.

15. Не є основним завданням Регіональних розрахункових

палат:

а) Організація функціонування Системи електронних платежів.

б) Безперебійне та своєчасне проведення внутрісистемних та міжбанківських розрахунків за виконанням державного та місцевих бюджетів.

в) Управління потоками грошових коштів бюджетів на всіх рівнях в системі ДКСУ з метою оптимального використання вільних залишків бюджетних коштів та їх регіонального перерозподілу.

г) Забезпечення Головних управлінь ДКСУ, керівництва ДКСУ, ЦРП оперативною інформацією про стан внутрісистемних та міжбанківських розрахунків в даному регіоні.

16. Що таке бюджетний процес?

а) План формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють органи державної влади, органи влади АРК та органи місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду.

б) Регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

в) Строк, протягом якого діє затверджений бюджет.

г) Сукупність бюджетів держави та її адміністративно-територіальних утворень, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних

устроїв і врегульована нормами права.

17. Що таке бюджет?

а) План формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють органи державної влади, органи влади АРК та органи місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду.

б) Централізований грошовий фонд держави, який перебуває у постійному русі: щоденно до нього зараховують надходження і здійснюють витрати.

в) Грошове вираження збалансованого розпису доходів і видатків держави, адміністративно-територіальної одиниці за певний період.

г) Всі відповіді є вірними.

18. Не є стадією бюджетного процесу:

а) складання проектів бюджетів;

б) розгляд проекту та прийняття закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);

в) аналіз проекту Державного бюджету України (місцевих бюджетів) та його коригування;

г) підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету.

19. Згідно з яким принципом побудови бюджетної системи України повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету?

а) єдності;

б) збалансованості;

в) повноти;

г) цільового спрямування.

20. Згідно з яким принципом побудови бюджетної системи України відбувається включення в облік і звітність усіх операцій, пов'язаних із надходженнями та здійсненням витрат бюджету?

а) відповідальності;

б) збалансованості;

в) повноти;

г) єдності.

21. Яким документом чітко регулюється стадія бюджетного процесу?

а) Конституцією України;

б) Бюджетним кодексом України;

в) ЗУ «Про державний бюджет»;

г) Податковим кодексом України.

22. Учасниками бюджетного процесу є:

а) суб'єкти управління бюджетною системою та органи оперативного управління бюджетними коштами;

б) органи грошово-кредитного регулювання та розпорядники і одержувачі бюджетних коштів;

в) платники податків, зборів та обов'язкових платежів;

г) всі варіанти є вірними.

23. До органів оперативного управління бюджетними коштами відносяться:

а) Президент України, ВРУ, КМУ, органи місцевого самоврядування та виконавчі органи місцевих рад;

б) Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба України, Рахункова палата України, Державна аудиторська

служба України, Державна казначейська служба України та Фонд державного майна України;

в) Державна фіскальна служба України, Рахункова палата України, Державна аудиторська служба України та Державна казначейська служба України;

г) Міністерство фінансів України та ВРУ.

24. До органів грошово-кредитного регулювання відносяться:

а) НБУ;

б) установи банків;

в) суб'єкти фінансового ринку;

г) всі відповіді є вірними.

25. Системи органів, що наділені бюджетними повноваженнями, які розглядають і затверджують бюджети і звіти про їх виконання; здійснюють контроль за обґрунтованістю формування і виконання бюджетів; формують і визначають правовий статус органів, що здійснюють контроль за виконанням бюджету відповідного рівня бюджетної системи, - це:

а) законодавчі (представницькі) органи державної влади, представницькі органи місцевого самоврядування;

б) виконавчі органи державної влади, органи місцевого самоврядування;

в) органи грошово-кредитного регулювання;

г) органи фінансового контролю.

26. Системи органів, що наділені бюджетними повноваженнями, які здійснюють складання бюджету; вносять проект бюджету на

затвердження; організують виконання бюджету, подають звіт про його виконання; здійснюють контроль за обґрунтованістю формування і виконання бюджету, - це:

а) законодавчі (представницькі) органи державної влади, представницькі органи місцевого самоврядування;

б) виконавчі органи державної влади, органи місцевого самоврядування;

в) органи грошово-кредитного регулювання;

г) органи фінансового контролю.

27. Органами фінансового контролю є:

а) НБУ та Рахункова палата;

б) НБУ та Державна фінансова інспекція України;

в) Рахункова палата та Державна фінансова інспекція України;

г) НБУ, Рахункова палата та Державна фінансова інспекція України.

28. Централізований розподіл та перерозподіл ВВП і НД по всіх ланках бюджетної системи та видах фінансових планів на підставі Державної програми економічного і соціального розвитку держави – це:

а) бюджетний процес;

б) бюджетне прогнозування;

в) бюджетне планування;

г) немає жодної вірної відповіді.

29. Не є завданням бюджетного планування:

а) визначення вірогідних показників доходів і видатків бюджету на перспективу;

б) формування найважливіших народногосподарських пропорцій розвитку економіки на плановий період;

в) мобілізація грошових надходжень за окремими джерелами та формування доходів бюджету з урахуванням резервів їх збільшення;

г) раціональний розподіл видатків державного бюджету між окремими ланками бюджетної системи та збалансування бюджетів

нижчого рівня.

30. Які переваги органам виконавчої влади дають фінансове планування та прогнозування?

а) Поліпшує якість прийняття фінансових рішень.

б) Удосконалює процес формування бюджету.

в) Сприяє відкритості управління і прозорості прийняття рішень.

г) Всі відповіді є вірними.

Практична робота №3

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ЗА ДОХОДАМИ

Задача 1. Напишіть номер аналітичного рахунку для зарахування до загального фонду державного бюджету податку на прибуток підприємств і організацій, що перебувають у державній власності (код класифікації доходів 11020100, який відповідає символу звітності - 002).

Довідково:

Схема рахунку (**BBBBKSSSHRRTTT**), де:

BBBB – номер балансового рахунку відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів;

К – ключ або контрольний розряд, що вираховується автоматично, відповідно до стандарту СЕП НБУ (аналітичний параметр **К** має значення 5).

SSS - символ звітності, що відповідає коду класифікації доходів бюджету.

Н – ознака, яка має значення «7».

RR – ознака, що використовується у разі необхідності ведення деталізованого обліку надходжень. Якщо деталізація обліку за відомчою ознакою непотрібна, параметр **RR** має значення «00».

TTT - порядковий номер бюджету в межах області відповідно до Довідника адміністративно-територіальних одиниць (параметр **TTT** має значення 009).

Задача 2. На аналітичний рахунок, відкритий для міста районного значення за балансовим рахунком 3321 «Кошти, які підлягають розподілу між рівнями бюджетів» та кодом класифікації доходів 11010100, протягом операційного дня надійшов податок з доходів фізичних осіб у загальній сумі 185000 грн. За рішенням місцевого суду громадянина Іванову П.В. необхідно повернути 1300 гривень як надміру сплачені.

Визначити яка сума коштів підлягає розподілу між бюджетами області, району та міста районного значення?

Визначити суми коштів, які повинні бути розмежовані між бюджетами області, району та міста районного значення, якщо відповідно до Бюджетного кодексу України відсоток розмежування податку з доходів фізичних осіб до обласного бюджету становить – 25%, до районного бюджету – 50% та до бюджету міста районного значення - 25%?

Фонд тестових завдань

1. Не є необхідною умовою казначейського обслуговування бюджетів:

а) відкриття рахунків щодо виконання бюджетів на єдиному

казначейському рахунку;

б) проведення попереднього і поточного контролю під час здійснення витрат;

в) відкриття в уставах банків

розрахунків з обліку операцій з виконання бюджетів;

г) здійснення витрат у межах реальних надходжень і в терміни, що дають можливість виконати відповідну бюджетну програму.

2. Платіжна система виконання державного бюджету – це:

а) національна платіжна система;

б) частина національної платіжної системи, у якій держава виконує функції лише отримувача платежів державного бюджету;

в) частина національної платіжної системи, у якій держава виконує функції лише відправника платежів державного бюджету;

г) частина національної платіжної системи, у якій держава виконує функції отримувача і відправника платежів державного бюджету.

3. Необхідним елементом функціонування платіжних систем є:

а) нормативно-правова база щодо регулювання платіжних відносин;

б) бухгалтерська і технологічна модель для здійснення платежів та технологічна інфраструктура;

в) засоби захисту інформації;

г) всі відповіді є вірними.

4. Система електронних платежів (СЕП) складається з:

а) одного рівня;

б) двох рівнів;

в) трьох рівнів;

г) чотирьох рівнів.

5. Нижній рівень СЕП представлений:

а) Центральною розрахунковою палатою НБУ;

б) регіональними розрахунковими палатами;

в) банками та іншими фінансовими установами – учасниками електронних розрахунків;

г) немає жодної вірної відповіді.

6. Середній рівень СЕП представлений:

а) Центральною розрахунковою палатою НБУ;

а) Головними управліннями Державної казначейської служби України;

б) регіональними розрахунковими палатами;

в) банками та іншими фінансовими установами – учасниками електронних розрахунків.

7. Верхній рівень СЕП представлений:

а) Центральною розрахунковою палатою НБУ;

б) Апаратом Державної казначейської служби України;

в) регіональними розрахунковими палатами;

г) банками та іншими фінансовими установами – учасниками електронних розрахунків.

8. Скільки режимів функціонування СЕП існує?

а) один;

б) два;

в) три;

г) чотири.

9. За якого режиму функціонування СЕП списання коштів з рахунку платника і зарахування на рахунок отримувача виконується практично миттєво?

- а) оф-лайнного режиму;
- б) он-лайнного режиму;
- в) як оф-лайнного, так і он-лайнного режиму;
- г) немає жодної вірної відповіді.

10. При оф-лайнному режимі функціонування СЕП:

а) інформація від відправника до одержувача надсилається у вигляді файлу за певний проміжок часу;

б) списання коштів з рахунку платника і зарахування на рахунок отримувача виконується практично миттєво;

в) будь-яка інформація надається учаснику тільки у відповідь на його запит;

г) проводиться в режимі реального часу.

11. СЕП складається з:

а) прикладного програмного забезпечення;

б) телекомунікаційного середовища;

в) засобів захисту інформації;

г) всі відповіді є вірними.

12. Безпосередній вихід в СЕП в казначействі мають:

а) тільки Центральний апарат;

б) Центральний апарат і Головні управління;

в) Центральний апарат, Головні управління та Районні управління (відділення);

г) не має ніхто.

13. Ліміт технічного рахунку – це:

а) мінімально допустима величина, якої може досягти

технічний рахунок в результаті відправки СЕП початкових платежів з цього рахунку;

б) обсяг бюджетних зобов'язань, що визначається і затверджується для розпорядника та одержувача бюджетних коштів;

в) максимальна сума, яку можна надати одному позичальнику чи групі позичальників;

г) немає жодної вірної відповіді.

14. Не є принципом організації СЕП:

а) СЕП є закритою системою;

б) СЕП базується як на електронній, так і на паперовій технологіях;

в) трансакції відображаються у режимі реального часу на технічних рахунках банківських установ;

г) забезпечення розрахунків між банківськими установами в національній валюті України та в найбільш вживаних іноземних валютах.

15. Єдиний казначейський рахунок (ЄКР) – це:

а) консолідований рахунок фінансових ресурсів держави;

б) рахунок, на який зараховуються державні доходи і з якого здійснюються видатки;

в) рахунок, відкритий Державному казначейству України в НБУ для обліку коштів та здійснення розрахунків у Системі електронних платежів НБУ;

г) всі відповіді є вірними.

Практична робота №4

**КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО
БЮДЖЕТУ ЗА ВИДАТКАМИ ТА ОПЕРАЦІЯМИ
З НАДАННЯ ТА ПОВЕРНЕННЯ КРЕДИТІВ**

Задача 1. Розпорядник коштів другого ступеня - обласне управління статистики у Миколаївській області(код розпор. за Єдиним реєстром - 00015, ЄДРПОУ - 02361417, код обласного управління ДКСУ - 1400) у звітному році, має у своєму підпорядкуванні розпорядників третього ступеня:

Арбузинське районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00804, ЄДРПОУ - 02361529, код районного управління ДКСУ - 1401);

Баштанське районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00805, ЄДРПОУ - 02361535, код районного управління ДКСУ-1402);

Вознесенське районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00810, ЄДРПОУ - 02361434, код районного управління ДКСУ - 1407);

Доманівське районне управління статистики (код розпор. за Єдиним реєстром - 00812, ЄДРПОУ - 02361446, код районного управління ДКСУ-1409);

Сланецьке районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00813, ЄДРПОУ - 02361469, код районного управління ДКСУ-1410);

Новобузьке районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00819, ЄДРПОУ - 02361498, код районного управління ДКСУ-1415);

Очаківське районне управління статистики(код розпор. за Єдиним реєстром - 00821, ЄДРПОУ - 02361506, код районного управління ДКСУ-1417).

Упродовж року в м. Снігурівка додатково відкрили районне управління статистики (код ЄДРПОУ- 02361481, код розпорядника бюджетних коштів за Єдиним реєстром – 00822, код районного управління Державної казначейської служби України – 1418).

Завдання:

1. Визначити КВК розпорядника бюджетних коштів.
2. Скласти мережу установ та організацій, які отримують кошти з державного бюджету у звітному році.

Відповідно до змін, які відбулися протягом року в мережі обласного управління статистики у Миколаївській області скласти реєстр змін до мережі установ та організацій, які отримують кошти з державного бюджету у звітному році.

Задача 2. Відповідно до змін, внесених в лютому місяці поточного року до закону України про Державний бюджет України на поточний рік та відповідно до помісячного розпису асигнувань загального фонду державного бюджету обласному управлінню освіти у Тернопільській області збільшено

бюджетні асигнування на загальну суму 43800 грн. в тому числі:

– на оплату праці працівників бюджетної установи: в березні – на 1000 грн., у квітні – на 1200 грн., у травні - на 1500 грн., у червні – на 1100 грн., у липні – на 3500 грн., у серпні – на 5000 грн., у вересні – на 1500 грн., у жовтні – на 2500 грн., у листопаді – на 2000 грн. та у грудні на 3000 грн.;

– на нарахування на заробітну плату: в березні – на 500 грн., у квітні – на 600 грн., у травні - на 750 грн., у червні – на 550 грн., у липні – на 1500 грн., у серпні – на 2000 грн., у вересні – на 800 грн., у жовтні – на 1000 грн., у листопаді – на 1000 грн. та у грудні на 1500 грн.;

– на оплату комунальних послуг та енергоносіїв: в березні – на 2 500 грн., у квітні – на 1000 грн., у травні - на 100 грн., у червні – на 300 грн., у липні – на 150 грн., у серпні – на 200 грн., у вересні – на 500 грн., у жовтні – на 500 грн., у листопаді – на 1000 грн. та у грудні на 1500 грн.;

– на інші видатки: в березні – на 500 грн., у квітні – на 500 грн., у травні - на 100 грн., у червні – на 100 грн., у липні – на 150 грн., у серпні – на 200 грн., у вересні – на 500 грн., у жовтні – на 500 грн., у листопаді – на 500 грн. та у грудні на 500 грн.

За рештою кодів економічної класифікації видатків бюджет асигнування бюджетній установі не збільшувалися.

Завдання:

На підставі наведених даних скласти довідку про внесення змін до плану асигнувань загального фонду державного бюджету(за винятком надання кредитів з державного бюджету) обласного управління освіти у Тернопільській області.

Задача 3. Дати пояснення щодо сутності касових та фактичних видатків бюджетної установи. Доповнити табл. 7 щодо фактичних видатків та кодами економічної класифікації видатків.

Таблиця 1

Основні види касових та фактичних видатків у розрізі окремих кодів економічної класифікації видатків бюджету

КЕКВ	Касові видатки	Фактичні видатки
	Отримано кошти в касу установи для виплати заробітної плати	
	Отримано в касу кошти для виплати допомоги по вагітності та пологах, при народженні дитини тощо	
	Перераховано кошти за канцелярське приладдя	
	Перераховано кошти постачальникам за медикаменти	
	Перераховано кошти постачальникам за продукти харчування	
	Перераховано кошти охоронному підприємству за послуги з охорони приміщення	
	Перераховано до бюджету штраф за несвоєчасну сплату податків	

**Практична робота №4 Казначейське обслуговування державного бюджету за
видатками та операціями з надання та повернення кредитів**

КЕКВ	Касові видатки	Фактичні видатки
	Отримана готівка для видачі підзвіт на відрядження	
	Перераховано кошти за послуги з теплопостачання	
	Перераховано кошти за послуги з водопостачання та водовідведення	
	Перераховано кошти підприємству енергопостачання за спожиту електроенергію	
	Перераховано кошти постачальникам за поставлену комп'ютерну техніку	
	Перераховано кошти постачальникам за поставлену комп'ютерну техніку	

Задача 4. Головний розпорядник бюджетних коштів довів до підвідомчої установи лімітну довідку про бюджетні асигнування на її утримання на поточний бюджетний рік із загального фонду державного бюджету на суму 1500000 грн. Власні надходження установи складають 100000 грн.

Проектом кошторису бюджетної установи були передбачені наступні планові показники на:

- виплату заробітної плати працівникам бюджетної установи – 750000 грн.;
- нарахування на заробітну плату - 255000 грн.;
- придбання канцтоварів - 25000 грн.;
- оплату за електроенергію -55000 грн.;
- оплату за природний газ - 45 000 грн.;
- оплату за послуги зв'язку -30000 грн.;
- поточний ремонт приміщення - 60000 грн.;
- капітальне будівництво приміщення - 180000 грн.;
- на капітальний ремонт системи водопостачання - 290000 грн.

Складіть кошторис бюджетної установи з зазначенням кодів економічної класифікації видатків відповідно до бюджетних асигнувань, доведених головним розпорядником бюджетних коштів у лімітній довідці.

Задача 5. Управлінню ДКСУ у Богуславському районі (код території – 2705) відповідно до кошторису за КПКВК 3504010 «Керівництво та управління у сфері казначейського обслуговування» на поточний рік по загальному фонду державного бюджету затверджені асигнування в сумі 144 124 тис. грн., в тому числі:

1. Поточні видатки в сумі 115819 тис. грн.:

- на оплату праці працівників бюджетної установи – 67356 тис. грн.;
- на нарахування на заробітну плату -25064 тис. грн.;
- на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю – 13745 тис. грн.;
- на оплату інших видатків – 5160 тис. грн.,
- видатки на відрядження – 9 тис. грн.;
- на оплату послуг теплопостачання – 4485 тис. грн.

2. Капітальні видатки в сумі 28305 тис. грн.:

- на придбання обладнання і предметів довгострокового користування –

8305 тис. грн.;

- на будівництво (придбання) житла 20000 тис. грн.

Станом на 1 жовтня Управлінню ДКСУ у Богуславському районі відкрито асигнувань в розрізі КЕКВ:

Поточні видатки:

2111 – 49 970 тис. грн.

2120 – 18 567 тис. грн.

2210 – 10 345 тис. грн.

2240 – 3 160 тис. грн.

2250 – 7 тис. грн.

2271 – 1 385 тис. грн.

Капітальні видатки:

3110 – 6 305 тис. грн.

3121 – 15 000 тис. грн.

Надходження та касові видатки бюджетної установи станом на 1 жовтня поточного року в розрізі КЕКВ становлять:

Поточні видатки:

2111 – 49 970 тис. грн.

2120 – 18 567 тис. грн.

2210 – 9 300 тис. грн.

2240 – 3 060 тис. грн.

2250 – 6 тис. грн.

2271 – 1 285 тис. грн.

Капітальні видатки:

3110 – 6 200 тис. грн.

3121 – 14 850 тис. грн.

Фактичні видатки бюджетної установи станом на 1 жовтня поточного року в розрізі КЕКВ становили:

Поточні видатки:

2111 – 49 970 тис. грн.

2120 – 18 567 тис. грн.

2210 – 10 300 тис. грн.

2240 – 3 100 тис. грн.

2250 – 6 тис. грн.

2271 – 1 500 тис. грн.

Капітальні видатки:

3110 – 7 200 тис. грн.

3121 – 14 850 тис. грн.

Завдання:

1. Скласти звіт про виконання кошторису бюджетної установи за III квартал звітного року.

2. Визначити залишок невикористаних асигнувань на кінець звітного періоду в розрізі КЕКВ.

Пояснити сутність касових та фактичних видатків.

Фонд тестових завдань

1. Виконання бюджету – одна зі стадій бюджетного процесу, яка полягає в:

а) забезпеченні надходження доходів до всіх ланок бюджетної

системи;

б) фінансуванні заходів, затверджених у бюджеті держави та місцевих бюджетах;

в) отриманні запланованих

доходів і здійснення передбачених видатків;

г) немає жодної вірної відповіді.

2. На які рахунки зараховуються податки, збори та інші доходи Державного бюджету?

а) Рахунки органів стягнення;
б) Єдиний казначейський рахунок;

в) Рахунки Міністерства фінансів України;

г) Рахунки банківських установ.

3. На основі якого документу Мінфін розраховує граничні помісячні обсяги асигнувань загального фонду державного бюджету?

- а) Бюджетний розпис;
- б) Кошторис;
- в) Бюджетне призначення;
- г) Бюджетне зобов'язання.

4. Найголовнішою характеристикою казначейської системи обслуговування бюджету та її відмінністю від банківської системи є те, що казначейство:

а) змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші;

б) концентрує в єдиній системі два потоки грошових коштів, які виникають у процесі виконання бюджету на єдиному казначейському рахунку;

в) змінює величину й строки грошових капіталів;

г) мобілізує вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передає їх іншим.

5. Ким затверджується бюджетний розпис?

а) Головою Верховної ради України;

б) Президентом України;

в) Міністром фінансів України;

г) Апаратом ДКСУ.

6. За наявності чого можна здійснювати будь-які бюджетні зобов'язання та платежі?

а) Боргового зобов'язання;

б) Бюджетного призначення;

в) Бюджетного розпису;

г) Державного запозичення.

7. Який орган веде бухгалтерський облік всіх надходжень до Державного бюджету?

а) Кабінет Міністрів України;

б) Верховна рада України;

в) Міністерство фінансів

України;

г) Державне казначейство України.

8. Використання товарів, робіт та послуг на виконання бюджетних програм визначається однією із стадій виконання бюджету:

а) за доходами бюджету;

б) за видатками;

в) за фінансуванням бюджету;

г) немає жодної вірної відповіді.

9. У бюджетному розписі встановлюється:

а) розподіл доходів;

б) фінансування бюджету;

в) фінансування бюджетних

асигнувань;

г) всі відповіді є вірними.

10. Будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладання договору, придбання товару, послуги протягом бюджетного періоду, згідно з

якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому – це:

- а) бюджетне призначення;
- б) бюджетне зобов'язання;
- в) бюджетне асигнування;
- г) державне запозичення.

11. Рахунки, які відкриваються в органах Державного казначейства, відповідно до порядку їх функціонування та призначення коштів, поділяються на:

- а) бюджетні та небюджетні;
- б) поточні та поточні бюджетні;
- в) кредитні та депозитні;
- г) немає жодної вірної відповіді.

12. За виняткових обставин Міністр фінансів України може визначити інший термін закриття рахунків, який повинен настати не пізніше як через _____ робочих днів після закінчення бюджетного періоду.

- а) Десять;
- б) Чотирнадцять;
- в) Три;
- г) П'ять.

13. У якому разі відкриваються рахунки попереднього бюджетного періоду?

- а) Прийняття постанови і розпорядження Національного банку України;
- б) Неприйняття Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік;
- в) Прийняття нормативно-правового акту Кабінету Міністрів України;
- г) Це неможливо.

14. За скільки днів до початку бюджетного року розпорядники бюджетних коштів мають подати

мережу установ та організацій до Державного казначейства України?

- а) П'ять;
- б) Десять;
- в) Чотирнадцять;
- г) П'ятнадцять.

15. Коли територіальними органами казначейства формуються звіти про виконання державного та місцевих бюджетів за доходами?

- а) В кінці поточного місяця;
- б) На початку наступного місяця;
- в) В кінці кожного операційного дня;
- г) Кожного наступного дня.

16. Який орган установлює єдині правила бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів?

- а) Міністерство фінансів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Державне казначейство України;
- г) Кабінет Міністрів України.

17. Яку функцію виконує бухгалтерський облік на етапі зарахування доходів і проведення видатків?

- а) Регулюючу;
- б) Контрольну;
- в) Фіскальну;
- г) Розподільну.

18. Ключовими елементами управління бюджетним процесом є:

- а) облік і звітність;
- б) планування;
- в) прогнозування;
- г) немає жодної вірної відповіді.

19. Облік, який забезпечує

своєчасне і повне відображення всіх операцій органів державного казначейства та надання користувачам інформації про стан активів та зобов'язань, результати виконання бюджетів та їх змін називається:

- а) управлінським;
- б) бюджетним;
- в) бухгалтерським;
- г) оперативним.

20. Основні вимоги, що висуваються до облікової інформації:

- а) своєчасність та значимість;
- б) корисність та надійність;
- в) повнота та достовірність;
- г) всі відповіді є вірними.

21. Сукупність, визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, що використовуються державним казначейством для складання та подання фінансової звітності про виконання бюджетів – це:

- а) бюджетна політика;
- б) облікова політика;
- в) фінансова політика;
- г) політика управління

фінансами.

22. Який з поданих принципів здійснення бухгалтерського обліку відповідає визначенню: корисність інформації для підготовки та прийняття економічних рішень?

- а) Достовірність;
- б) Доречність;
- в) Правильність;
- г) Повнота.

23. Відповідно до положень Бюджетного кодексу України бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ

ведуть:

- а) Міністерство фінансів України;
- б) розпорядники бюджетних коштів;
- в) органи Державного казначейства;
- г) немає жодної вірної відповіді.

24. Функції бухгалтерського обліку:

- а) спостереження та відображення;
- б) узагальнення та контроль;
- в) забезпечення збереження коштів бюджету;
- г) всі відповіді є вірними.

25. Яка функція бухгалтерського обліку здійснюється при проведенні всіх операцій по розрахунках, результатом яких є баланс доходів і видатків бюджетів?

- а) Відображення;
- б) Спостереження;
- в) Контролю;
- г) Узагальнення.

26. Ресурси, що направляються на потреби бюджетної сфери, соціально-економічний розвиток суспільства – це:

- а) суб'єкт бухгалтерського обліку;
- б) зміст бухгалтерського обліку;
- в) предмет бухгалтерського обліку;
- г) немає жодної вірної відповіді.

27. Що є предметом бухгалтерського обліку?

- а) Видаткова частини бюджетів;
- б) Дохідна частини бюджетів;

в) Порядок відображення в обліку руху бюджетних коштів з використанням методологічного забезпечення системи обліку;

г) Боргові зобов'язання держави.

28. За сферою діяльності бухгалтерський облік буває:

а) виробничо-господарський;

б) бюджетний;

в) банківський;

г) всі відповіді є вірними.

29. Суть касового методу передбачає реєстрацію операцій тільки за:

а) доходами;

б) видатками;

в) кредитуванням і фінансуванням різниці між доходами і видатками в бухгалтерському обліку;

г) немає жодної вірної відповіді.

30. Для забезпечення потреб ведення бухгалтерського обліку операцій з виконання державного і місцевих бюджетів за касовим методом та складання фінансової було розроблено:

а) ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів;

в) ЗУ «Про систему бухгалтерського обліку»;

г) Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Практична робота №5
**КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ.
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ**

Задача 1. Рада місцевого самоврядування затвердила рішення про місцевий бюджет на наступний рік відповідно до якого доходи міського бюджету становлять 50253 тис. грн., а видатки – 49150 тис. грн.

- 1) визначити який заплановано дефіцит міського бюджету;
- 2) вказати чи мала рада місцевого самоврядування правові підстави для затвердження рішення про місцевий бюджет з такими плановими показниками;
- 3) вказати нормативно-правовий акт, який був підставою для прийняття радою місцевого самоврядування рішення про місцевий бюджет на наступний рік з такими плановими показниками.

Задача 2. До спеціального фонду місцевого бюджету на аналітичний рахунок, відкритий в Головному управлінні Державної казначейської служби України за балансовим рахунком 3151 «Надходження коштів спеціального фонду місцевих бюджетів, які направляються на спеціальні видатки» та кодом класифікації доходів 12020200 «Податок з власників наземних транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів(з громадян)» протягом року надійшло 29500 грн.

Відповідно до висновків органу Державної податкової служби України протягом року платникам було повернуто 2350 грн. помилково сплачених платежів.

- 1) вказати на якому рахунку одночасно повинна відобразитись інформація про суми надходжень до спеціального фонду місцевого бюджету та інформація про суми повернення платникам помилково сплачених платежів;
- 2) визначити залишок, який складеться на кінець бюджетного року на відповідному аналітичному рахунку.

Задача 3. Згідно з Бюджетним кодексом податок на доходи фізичних осіб справляється за місцем реєстрації платника податку і зараховується до місцевих бюджетів на аналітичні рахунки, відкриті в органах Державної казначейської служби України за балансовим рахунком 3321 «Кошти, які підлягають розподілу між рівнями бюджетів» та кодом класифікації доходів 11010000. Податок з доходів фізичних осіб, сплачений на території міст обласного значення з рахунків 3321 розмежується між рівнями бюджетів у такому співвідношенні: 75% - до бюджету міст обласного значення; 25% - до обласного бюджету. Обчисліть, яка сума податку з доходів фізичних осіб розмежована на відповідні рахунки для зарахування надходжень до бюджету міста та обласного бюджету, якщо платник податку сплатив на рахунок 3321 - 1850 грн.

Задача 4. На аналітичний рахунок, відкритий за балансовим рахунком 3161 «Кошти, які розподіляються між загальним і спеціальним фондами місцевих бюджетів» поступили надходження в сумі 38600 грн. Відповідно до поданих документів платнику необхідно повернути помилково сплачені платежі на суму 5600 грн. Які суми коштів повинні бути зараховані до загального та спеціального фондів місцевого бюджету, якщо нормативними документами встановлено проценти розмежування відповідно 40% і 60%.

Задача 5. Доходи загального фонду місцевих бюджетів у кінці операційного дня акумулюються на рахунках, відкритих за балансовим рахунком 3142 «Кошти загального фонду місцевих бюджетів» Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Визначити:

1. Ким проводиться розподіл коштів загального фонду місцевих бюджетів, що зараховані на рахунки, відкриті за балансовим рахунком 3142 «Кошти загального фонду місцевого бюджету»?

2. На підставі чого і на який рахунок перераховуються розподілені кошти загального фонду місцевих бюджетів?

Фонд тестових завдань

1. Основним призначенням АІС казначейства є:

- а) узгодження та забезпечення взаємодії казначейських органів
- б) автоматизація основних процесів,
- в) організація систем зв'язку та передачі даних
- г) всі відповіді є вірними.

2. Скільки ієрархічних рівнів включає структура казначейської системи?

- а) Два;
- б) Чотири;
- в) Три;
- г) П'ять.

3. Перший рівень структури казначейської системи представлений:

- а) відділеннями Державного казначейства у містах та районах;
- б) Головними управліннями Державного казначейства в

областях;

в) центральним апаратом Державного казначейства;

г) Головним управлінням Державного казначейства в Києві.

4. Організація, за якої централізована обробка інформації та єдине управління ресурсами системи на верхньому рівні поєднується з відповідною обробкою даних на нижніх ланках називається:

- а) локальною мережею;
- б) централізованою мережею;
- в) децентралізованою мережею;
- г) немає жодної вірної відповіді.

5. Створення АІС в органах казначейства означає автоматизацію:

- а) матеріальних потоків;
- б) інформаційних потоків;

- в) документаційних потоків;
- г) всі відповіді є вірними.

6. Скільки відсотків від загальної суми грошового обігу операцій з бюджетними коштами і коштами позабюджетних цільових фондів здійснюється у безготівковій формі?

- а) Понад 85%;
- б) Понад 95%;
- в) Понад 90%;
- г) Понад 70%.

7. Чим зумовлено проблему захисту інформації?

- а) Переходом від традиційної паперової технології зберігання і передачі даних до електронно;
- б) Створенням корпоративних та глобальних мереж;
- в) Розширенням доступу до інформаційних ресурсів;
- г) Всі відповіді є вірними.

8. Найбільш розповсюдженою загрозою для безпеки інформації є:

- а) недоліки політики безпеки;
- б) несанкціонований доступ;
- в) помилки адміністративного керування;
- г) недоліки алгоритмів захисту.

9. Важлива для держави, суспільства та особи інформація, в тому числі відкрита, охорона якої забезпечується відповідно до законодавства являється:

- а) об'єктом захисту;
- б) суб'єктом захисту;
- в) предметом захисту;
- г) немає жодної вірної

відповіді.

10. Яка інформація в Україні в обов'язковому порядку забезпечується конфіденційністю з обмеженим доступом?

- а) Та, що належить фізичним особам;
- б) Та, що належить юридичним особам;
- в) Та, що належить державі;
- г) Всі відповіді є вірними.

11. Якщо в АС обробляється інформація з обмеженим доступом, то КСЗІ має забезпечити її захист саме від:

- а) загроз її конфіденційності;
- б) загроз її цілісності;
- в) загроз її доступності;
- г) всі відповіді є вірними.

12. Ким встановлюються вимоги до забезпечення захисту інформації, яка є власністю держави?

- а) Міністерством фінансів України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Державною казначейською службою України;
- г) Органами Державного казначейства.

13. Протягом якого періоду повинен забезпечуватись захист інформації?

- а) Протягом 5 років;
- б) Протягом 7 років;
- в) Протягом 3 років;
- г) Протягом всього періоду її існування.

Практична робота №6
**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ
З ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ У СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСТВА.
КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСТВА**

Задача 1. Для виплати заробітної плати контрольно-ревізійному управлінню м. Фастова за половину листопада поточного року необхідно підготувати і подати до управління Державної казначейської служби України заявку на видачу готівки з поточного рахунку управління ДКСУ, відкритого в установі уповноваженого банку за балансовим рахунком групи 257 «Кошти державного та місцевого бюджетів для» виплат Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України.

Вихідні дані:

Згідно з розрахунковою відомістю заробітна плата 1 за половину листопада нарахована на суму 28300,18 грн., податок на доходи з фізичних осіб – 3450,03 грн.; Єдиний соціальний внесок – 2957,39 грн., профспілкові внески - 0,0 грн.

Нарахування на фонд оплати праці становлять: Єдиний соціальний внесок – 36,3 %, інші нарахування - 0,2%.

Завдання:

1. Провести нарахування на заробітну плату.
2. Визначити суму видачі готівки та скласти заявку на видачу готівки.
3. Вказати які документи повинні подавати розпорядники бюджетних коштів до органу ДКСУ разом із заявкою на видачу готівки при отриманні заробітної плати і прирівняних до неї платежів.

Задача 2. На підставі даних Реєстру бюджетних зобов'язань та Реєстру бюджетних фінансових зобов'язань і документів, що підтверджують факт узяття бюджетного та бюджетного фінансового зобов'язання, наданих Харківським педагогічним університетом, Управлінням Державної казначейської служби України у м. Харків за коштами загального фонду державного бюджету зареєстровано бюджетні зобов'язання на суму 135 тис. грн. та бюджетні фінансові зобов'язання на суму 50 тис. грн. На дату проведення реєстрації бюджетних та бюджетних фінансових зобов'язань залишки на рахунках, відкритих в органі ДКСУ призначених для їх обліку, були відсутні.

1. Напишіть бухгалтерські проведення за якими Управління ДКСУ у м. Харків відобразило в бухгалтерському обліку зареєстровані бюджетні та бюджетні фінансові зобов'язання Харківського педагогічного університету.

2. Визначте залишок на рахунках, призначених для обліку бюджетних та бюджетних фінансових зобов'язань, який буде обліковуватись після здійснених операцій.

Задача 3. На аналітичному рахунку, відкритому за балансовим рахунком 6112 «Доходи спеціального фонду державного бюджету, які направляються на

спеціальні видатки» та кодом класифікації доходів 19060100 «Збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» на початок операційного дня обліковувався залишок в сумі 850000 грн.

Протягом операційного дня на аналітичний рахунок, відкритий за балансовим рахунком 3121 «Надходження коштів спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки» та ККД 19060100, надійшло 500000 грн. збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

1) напишіть бухгалтерські проведення за операціями із зарахування надходжень до спеціального фонду державного бюджету;

2) вкажіть рахунок на якому буде обліковуватись сума надходжень до спеціального фонду державного бюджету «Збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» наростаючим підсумком з початку року та залишок на цьому рахунку.

Задача 4. Скласти «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень» (Додаток А) станом на 01.09.2014 року по Управлінню Державної казначейської служби України у Васильківському районі за КПКВК 3504010 «Керівництво та управління у сфері казначейського обслуговування».

Вихідні дані:

На початок року на спеціальному реєстраційному рахунку УДКСУ у Васильківському районі обліковувався залишок коштів в сумі 12 500 грн. Протягом січня–серпня на зазначений рахунок надійшли кошти гранту в сумі 5 000 грн. Станом на 01.09.2014 року УДКСУ у Васильківському районі проведено касових видатків на загальну суму 8400 грн., в тому числі за: КЕКВ 2210 -2500 грн.; КЕКВ 2230 -1100 грн.; КЕКВ 2240 - 3 300 грн.; КЕКВ 2250 - 1 500 грн.

Задача 5. Скласти звіт бюджетної установи, яка є розпорядником коштів державного бюджету, за формою №7 д «Звіт про заборгованість за бюджетними коштами» (Додаток Б) на підставі наступних вихідних даних:

1) кредиторська заборгованість бюджетної установи станом на 01.07.2014 року становила 5000 грн., у тому числі за: КЕКВ 2111 – 3100 грн.; КЕКВ 2120 – 1200 грн.; КЕКВ 2210 – 530 грн.; КЕКВ 2273 – 170 грн.

2) із загальної суми кредиторської заборгованості, прострочена кредиторська заборгованість становить 600 грн. в тому числі за: КЕКВ 2111 – 500 грн; КЕКВ 2273 – 100 грн.

3) зареєстровані в органі ДКСУ зобов'язання 4300 грн., з них кредиторська заборгованість за: КЕКВ 2111 – 3100 грн; КЕКВ 2120 – 1200 грн.

Фонд тестових завдань

- 1. Завершальним етапом бухгалтерського узагальнення інформації є:**
- а) дослідження;
 - б) звітність;
 - в) облік;
 - г) аналіз.
- 2. Звітність про виконання Державного бюджету України (кошторисів бюджетних установ) включає:**
- а) статистичну та консолідовану;
 - б) фінансову та бюджетну звітність;
 - в) зовнішню та внутрішню;
 - г) всі відповіді є вірними.
- 3. Фінансова звітність також називається:**
- а) бюджетною;
 - б) зведеною;
 - в) консолідованою;
 - г) бухгалтерською.
- 4. Що слугує базою для складання проекту бюджету наступного року?**
- а) Дані про виконання бюджету за останній місяць поточного року;
 - б) Дані про виконання бюджету за останні 3 місяці поточного року;
 - в) Дані про виконання бюджету за останні півроку поточного року;
 - г) Дані про виконання бюджету за поточний рік.
- 5. Для виконання яких функцій потрібна інформація про виконання державного та місцевих бюджетів?**
- а) Регулюючої та наглядової;
 - б) Фіскальної та стимулюючої;
 - в) Контрольної та соціальної;
 - г) Розподільної та перерозподільної.
- 6. Яке твердження відноситься до бюджетної звітності?**
- а) Відображення фінансового стану бюджету;
 - б) Відображення результатів виконання бюджету;
 - в) Відображення стану виконання бюджету;
 - г) Всі відповіді є вірними.
- 7. Ким встановлюються форми фінансової та бюджетної звітності та порядок їх заповнення?**
- а) Державною казначейською службою України;
 - б) Міністерством фінансів України;
 - в) Кабінетом Міністрів України;
 - г) Органами Державного казначейства.
- 8. Зведення, складання та подання звітності про виконання Державного бюджету України здійснюються:**
- а) Міністерством фінансів України;
 - б) органами Державного казначейства;
 - в) Державною казначейською службою України;
 - г) немає жодної вірної відповіді.
- 9. За призначенням розрізняють такі види фінансової звітності:**
- а) первинну та зведену;
 - б) внутрішню і зовнішню;
 - в) оперативну та місячну;
 - г) квартальну та річну.
- 10. Зі скількох основних форм складається фінансова звітність про виконання бюджету?**
- а) Двох;
 - б) Трьох;
 - в) Чотирьох;
 - г) П'яти.
- 11. Яка форма фінансової звітності**

про виконання бюджету містить узагальнену інформацію про стан активів і пасивів бюджету за звітний період?

- а) Звіт про результат виконання бюджету;
- б) Звіт про рух грошових коштів;
- в) Звіт про фінансовий стан бюджету;
- г) Звіт про заборгованість за бюджетними коштами.

12. Де розміщується квартальна та річна звітність про виконання Державного бюджету України?

- а) На офіційному сайті Міністерства фінансів України;
- б) На офіційному сайті Кабінету Міністрів України;
- в) На офіційному сайті Державної казначейської служби України;
- г) Ніде, це інформація з обмеженим доступом.

13. Яка форма фінансової звітності про виконання бюджету містить інформацію про доходи та видатки загального та спеціального фондів бюджету на відповідну дату в розрізі кодів бюджетної класифікації.

- а) Звіт про результат виконання бюджету;
- б) Звіт про рух грошових коштів;
- в) Звіт про фінансовий стан бюджету;
- г) Звіт про заборгованість за бюджетними коштами.

14. Фінансова звітність не відображає:

- а) фінансовий стан бюджету;
- б) стан виконання бюджету;
- в) результати виконання

бюджету;

- г) всі відповіді є вірними.

15. Комплекс заходів, що вживаються органами влади для забезпечення законності та ефективності формування, володіння та використання фінансових ресурсів з метою захисту фінансових інтересів держави називається:

- а) державним контролем;
- б) фінансовим контролем;
- в) загальним контролем;
- г) немає жодної вірної відповіді.

16. Залежно від характеру взаємовідносин суб'єкта й об'єкта контролю контроль буває:

- а) прямий та представницький;
- б) зовнішній та внутрішній;
- в) державний та громадський;
- г) дистанційний та пруденційний.

17. Об'єктом фінансового контролю є:

- а) витрати виробництва підприємств;
- б) інститути незалежного фінансового контролю;
- в) доходи іноземних громадян у тій частині, в якій зазначені особи виступають як платники податків чи інших обов'язкових платежів;
- г) доходи та видатки державного та місцевих бюджетів.

18. Предметом фінансового контролю виступають:

- а) доходи та видатки державного та місцевих бюджетів;
- б) прибуток та рентабельність виробництва підприємств;
- в) собівартість, витрати виробництва підприємств;
- г) всі відповіді є вірними.

19. Фінансовий контроль поділяється на безпосередній та опосередкований:

- а) залежно від цільової спрямованості контрольних дій;
- б) виходячи з поділу контролюючих суб'єктів на ініціаторів і виконавців;
- в) залежно від суб'єктів, що здійснюють фінансовий контроль;
- г) залежно від місця здійснення фінансового контролю.

20. Ким здійснюється контроль за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів, отриманих під державні гарантії?

- а) Державною фіскальною службою;
- б) Державною аудиторською службою;
- в) Державною службою фінансового моніторингу України;
- г) Аудиторською палатою України

21. Скільки форм має фінансовий контроль:

- а) Одну;
- б) Дві;
- в) Три;
- г) П'ять.

22. Який фінансовий контроль проводиться до моменту проведення фінансових операцій?

- а) Превентивний;
- б) Оперативний;
- в) Поточний;
- г) Наступний.

23. Як називається метод фінансового контролю, який проводиться контролюючими органами за економічними суб'єктами, що отримали ліцензію на певний вид фінансової діяльності?

- а) Ревізія;
- б) Перевірка;
- в) Обстеження;
- г) Нагляд.

24. Ревізія буває:

- а) повна та часткова;
- б) комплексна та тематична;
- в) вибіркова, суспільна та комбінована;
- г) всі відповіді є вірними.

25. Завдяки якому принципу фінансового контролю досягається завчасне здійснення контролю з метою запобігання виникненню суттєвих відхилень фактичного стану фінансової діяльності від встановлених норм?

- а) Принцип законності;
- б) Принцип відповідальності;
- в) Принцип збалансованості контрольних дій;
- г) Принцип превентивності контрольованих дій.

26. Суб'єктами фінансового контролю виступають:

- а) доходи та видатки державного та місцевих бюджетів;
- б) органи державної влади та місцевого самоврядування;
- в) фінансові відносини між гілками державної влади та місцевого самоврядування;
- г) всі відповіді є вірними.

27. Ким контролюється використання коштів резервного фонду державного бюджету?

- а) Міністерством фінансів України;
- б) Рахунковою палатою України;
- в) Верховною Радою України;
- г) Аудиторською палатою України.

28. Державна аудиторська служба:

- б) здійснює сертифікацію осіб,

які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
в) затверджує стандарти аудиту;
г) веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів;
д) немає жодної вірної відповіді.

29. Який контроль спрямований на розв'язання стратегічних завдань у майбутньому?

- а) Тактичний;
- б) Відомчий;
- в) Статистичний;
- г) Пруденційний.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Охарактеризуйте рівні нормативного регулювання діяльності органів Казначейства.
2. Охарактеризуйте основні завдання Державної казначейської служби України.
3. Назвіть та охарактеризуйте відомі Вам системи виконання бюджету.
4. Охарактеризуйте етапи становлення та розвитку Державної казначейської служби України.
5. Охарактеризуйте організаційну структуру Державної казначейської служби України.
6. Назвіть функції, які виконує Голова Державної казначейської служби України.
7. Суть та призначення розрахункових палат в системі казначейства.
8. Платіжна система Державної казначейської служби України: суть та структура.
9. Принципи організації системи електронних платежів.
10. Єдиний казначейський рахунок: суть та призначення.
11. Дайте визначення поняттю «бюджет». Визначте стадії бюджетного процесу.
12. Дайте визначення поняттям «бюджетний розпис» та «бюджетне призначення». Назвіть принципи ефективного управління державними доходами та витратами.
13. Дайте характеристику рахункам, що відкриваються в органах Державної казначейської служби України, та порядок їх відкриття.
14. Казначейське обслуговування бюджетів за доходами.
15. Казначейське обслуговування бюджетів за видатками.
16. Облік зобов'язань та оплата рахунків розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.
17. Звітність про виконання державного та місцевих бюджетів.
18. Дайте визначення поняттям «державний борг» та «боргове зобов'язання».
19. Дайте визначення поняттям «державне запозичення» та «державна гарантія».
20. Дайте визначення поняттям «обслуговування державного боргу» та «погашення державного боргу».
21. Назвіть документи, які складає Державної казначейської служби України, пов'язані з обслуговуванням державного боргу.
22. Охарактеризуйте систему бухгалтерського обліку виконання бюджетів.
23. Дайте визначення терміну «облікова політика», її суть.
24. Основні міжнародні принципи здійснення бухгалтерського обліку і фінансової звітності.
25. Охарактеризуйте касовий метод виконання державного бюджету.

26. Охарактеризуйте План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.
 27. Суть фінансового контролю, його об'єкт, суб'єкти, предмет.
 28. Охарактеризуйте цілі фінансового контролю.
 29. Назвіть види фінансового контролю.
 30. Інформаційні технології в системі казначейства.
 31. Захист інформації при забезпеченні виконання казначейського обслуговування бюджету
 32. Суть бюджетного планування та його основні принципи.
 33. Суть бюджетного прогнозування та його етапи.
 34. Охарактеризуйте класифікацію доходів бюджету.
 35. Охарактеризуйте функціональну класифікацію видатків бюджету.
 36. Охарактеризуйте економічну класифікацію видатків бюджету.
 37. Охарактеризуйте класифікацію кредитування бюджету.
 38. Охарактеризуйте класифікацію боргу за типом боргового зобов'язання.
 39. Охарактеризуйте класифікацію боргу за типом кредитора.
 40. Охарактеризуйте відомчу класифікацію видатків та кредитування державного бюджету.
 41. Дайте визначення термінам «бюджетна програма», «бюджетне асигнування», «бюджетне відшкодування».
 42. Дайте визначення термінам «лізинг» та «кліринг».
 43. Назвіть основні види між бюджетних трансфертів та охарактеризуйте їх.
 44. Охарактеризуйте фонди державного бюджету.
-

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Теоретична частина завдання для самостійної роботи студента

1. Становлення та розвиток державної казни за часів Київської Русі.
2. Організація фінансової системи Запорізької Січі.
3. Казначейська система царської Росії.
4. Становлення фінансової системи УНР, її розвиток за часів Гетьманщини.
5. Історія розвитку системи казначейства в Україні.
6. Роль органів Державного казначейства у розподілі та перерозподілі ВВП. Досвід України та країн ЄС.
7. Роль ДКСУ у бюджетному процесі.
8. Досвід країн ЄС у встановленні бюджетних повноважень органів Державного казначейства.
9. Особливості побудови системи бюджетної класифікації в Україні та країнах ЄС. Порівняльна характеристика.
10. Фінансово-правові особливості застосування бюджетної класифікації в Україні.
11. Мета та завдання бюджетної класифікації. Принципи побудови.
12. Складові бюджетної класифікації.
13. Вплив об'єктів та суб'єктів платіжної системи на ефективність реалізації бюджетних повноважень органами ДКСУ.
14. Роль НТП у забезпеченні виконання бюджетів казначейською системою.
15. Інформаційно-технічні характеристики сучасної казначейської системи України.
16. Перспективи розвитку інформаційно-технічної бази органів ДКСУ.
17. Проблеми казначейського обслуговування Державного бюджету за доходами в Україні.
18. Складові доходів державного бюджету.
19. Функції органів ДКСУ з казначейського обслуговування державного бюджету за доходами.
20. Порядок здійснення операцій за платежами, що розподіляються між державним та місцевими бюджетами.
21. Порядок взаємодії між органами ДКСУ та органами ДПС України.
22. Порядок заповнення форми Звіту про виконання державного бюджету за доходами.
23. Характеристика документів, які підставою для зарахування платежів до бюджету.
24. Порядок здійснення операцій за платежами, що розподіляються між загальним і спеціальним фондами державного бюджету.
25. Проблеми казначейського обслуговування Державного бюджету за видатками в Україні.
26. Досвід країн ЄС у забезпеченні казначейського обслуговування видаткової частини бюджету.
27. Проблеми скорочення видатків у Державному бюджеті України.
28. Причини відмови реєстрації зобов'язань органами ДКСУ.
29. Порядок відкриття асигнувань розпорядникам бюджетних коштів із загального фонду державного бюджету.

30. Характеристика видів затверджених розписів, які Міністерство фінансів України у визначений законодавством термін направляє ДКСУ.
31. Повноваження головних розпорядників бюджетних коштів.
32. Функції, що виконують органи ДКСУ при виконанні державного бюджету за видатками.
33. Функції органів ДКСУ в процесі казначейського обслуговування місцевих бюджетів.
34. Етапи та процедури казначейського обслуговування місцевих бюджетів.
35. Порядок перерахування коштів між бюджетами.
36. Переваги казначейського обслуговування місцевих бюджетів.
37. Поділ державного боргу згідно бюджетної класифікації.
38. Завдання, що вирішуються в процесі управління державним боргом.
39. Функції ДКСУ щодо управління державним боргом.
40. Основні засоби реалізації державних гарантій і запозичень.
41. Функції бухгалтерського обліку виконання бюджету.
42. Сутність бухгалтерського обліку в органах ДКСУ.
43. Основні напрями облікової політики ДКСУ.
44. Класифікація бухгалтерських документів з казначейського обслуговування бюджетів.
45. Форми бюджетного контролю.
46. Завдання Рахункової палати України щодо здійснення контролю в процесі виконання державного та місцевих бюджетів.
47. Завдання Міністерства фінансів України у сфері бюджетного контролю.
48. Зарубіжний досвід організації та проведення бюджетного контролю.

Практична частина завдання для самостійної роботи студента

Дані для виконання даної частини необхідно розрахувати за номером зі списку: $РД = (ВД * N)$, де РД – розрахункові дані; ВД – вихідні дані; N – номер за списком у журналі навчальних занять.

Завдання 1. На підставі розрахункових даних (Додаток А) про надходження окремих податків, зборів та інших обов'язкових платежів до Державного бюджету України виконати такі завдання:

1. Визначити загальну суму надходжень до бюджету та їх питому вагу за кодами бюджетної класифікації.
2. Проаналізувати надходження за кодами бюджетної класифікації.
3. Підготувати доповідну записку про стан виконання надходжень до Державного бюджету України.

Завдання 2. На підставі даних звіту бюджетної установи про надходження та використання коштів загального фонду (Додаток Б):

- а) визначити на кінець звітного періоду залишок невикористаних бюджетною установою асигнувань в розрізі кодів економічної класифікації видатків;
- б) підготувати доповідну записку про виконання кошторису бюджетної установи.

ВІДПОВІДІ ДО ФОНДУ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тема 1 «Становлення та розвиток ДКСУ»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ВІДПОВІДЬ	а	в	г	в	а	в	б	г	г	в	г	в	а	б	б
питання	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ВІДПОВІДЬ	г	б	а	в	б	а	в	а	а	в	б	а	б	а	г

Тема 2 «Бюджетна класифікація. Платіжна система виконання державного бюджету України»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ВІДПОВІДЬ	в	а	б	а	г	а	б	г	г	а	в	б	г	в	а
питання	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ВІДПОВІДЬ	б	г	в	б	в	б	г	б	г	а	б	в	в	а	г

Тема 3 «Казначейське обслуговування державного бюджету за доходами»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ВІДПОВІДЬ	в	г	г	в	в	б	а	б	б	а	г	б	а	б	г

Тема 4 «Казначейське обслуговування державного бюджету за видатками та операціями з надання та повернення кредитів»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ВІДПОВІДЬ	в	б	а	б	в	б	г	б	г	б	а	г	б	г	в
питання	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
ВІДПОВІДЬ	в	б	а	в	г	б	б	б	г	г	г	в	г	г	б

Тема 5 «Казначейське обслуговування місцевих бюджетів. управління державним боргом»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ВІДПОВІДЬ	г	в	в	б	б	в	г	б	а	в	г	б	г

Тема 6 «Бухгалтерський облік і звітність з виконання бюджетів у системі казначейства. Контроль в системі казначейства»

питання	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ВІДПОВІДЬ	б	б	г	г	а	в	б	в	б	б	в	в	а	б	б
питання	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	
ВІДПОВІДЬ	в	в	г	б	б	в	а	г	г	г	б	в	д	в	

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автоматизована система "Є-Казна" – автоматизована система, яка забезпечує облік видатків бюджетів та можливості віддаленого обслуговування розпорядників та отримувачів бюджетних коштів. Базується на ядрі діючої системи АС "Казна-Доходи" та системі віддаленого доступу ВЕБ Клієнт казначейства.

Автоматизована система "Казна" – загальна назва всіх підсистем автоматизованої системи "Казна", які автоматизують технологічні процеси казначейського обслуговування виконання бюджетів усіх рівнів, бюджетної системи України, покладені на органи Державної казначейської служби України.

Автоматизована система "Казна-Видатки" – автоматизована інформаційна система, яка автоматизує технологічні процеси казначейського обслуговування виконання видаткової частин бюджетів усіх рівнів, бюджетної системи України та взаємодіє з АС "Казна-Доходи" та АС "Казна-Центр".

Автоматизована система "Казна-Доходи" – автоматизована інформаційна система, яка автоматизує технологічні процеси покладені на органи Державної казначейської служби України:

1) взаємодію органів Державної казначейської служби з платіжною системою Національного Банку України, при казначейському обслуговуванні виконання бюджетів усіх рівнів, бюджетної системи України, за допомогою Автоматизованої Банківської Системи - АБС "БАРС-Millennium";

2) казначейське обслуговування виконання доходної частини бюджетів усіх рівнів, бюджетної системи України.

Автоматизована система "Казна-Центр" – автоматизована інформаційна система, яка автоматизує технологічні процеси планування та обліку видатків державного бюджету, покладені на апарат Державної казначейської служби України.

Адаптація законодавства до законодавства Європейського Союзу – процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність із *acquis communautaire* (правовою системою ЄС, яка включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), прийняті в рамках ЄС, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ).

Адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону.

Адміністративне правопорушення – адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за

яку законом передбачено адміністративну відповідальність. Адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Адміністративне стягнення – є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника акредитива) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Акт ревізії – документ, який складається особами, що проводили ревізію, фіксує факт її проведення та результати. Заперечення, зауваження до акту ревізії (за їх наявності) та висновки на них є невід'ємною частиною акту.

Акумуляція коштів – процес поступового нагромадження коштів особою, установою, державою.

Анексія – насильницьке захоплення однією державою території (або частини території) іншої держави. Анексія є грубим порушенням норм міжнародного права.

Антиципація – сплата боргу до настання визначеного терміну; стягнення податку раніше, ніж передбачено законодавством.

Аудит – перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим нормативам;

перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів.

Аудит фінансової та господарської діяльності бюджетної установи – форма державного фінансового контролю, яка спрямована на попередження фінансових порушень у бюджетній установі та забезпечення достовірності її фінансової звітності.

Аудитор – фізична особа, яка має сертифікат, що визначає її кваліфікаційну придатність на заняття аудиторською діяльністю на території України. Аудитор має право займатися аудиторською діяльністю як фізична особа – підприємець або у складі аудиторської фірми з дотриманням вимог Закону України “Про аудиторську діяльність” та інших нормативно-правових актів.

Бенефіціар – юридична особа, яка отримує кошти міжнародних фінансових організацій в рамках інвестиційного проекту;

юридична особа, що отримує позику в рамках інвестиційного проекту та забезпечує його реалізацію або разом з іншими бенефіціарами забезпечує реалізацію його окремих частин згідно з договором України з міжнародними фінансовими організаціями, договором між міжнародними фінансовими організаціями і бенефіціаром, договором між Мінфіном і бенефіціаром та/або відповідальним виконавцем.

Бони – короткотермінові боргові зобов'язання у формі цінних паперів (кредитних документів), за якими власник може отримати певну суму коштів чи інші цінності;

паперові грошові знаки малого номіналу, що тимчасово випускаються в обіг для забезпечення потреби у розмінних грошах; в) вилучені з обігу паперові гроші, що стали предметом колекціонування.

Бюджетна програма – сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій.

Бюджетне асигнування – повноваження розпорядника бюджетних коштів, здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Бюджетне відшкодування – відшкодування від'ємного значення податку на додану вартість на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість за результатами перевірки платника, у тому числі автоматичне бюджетне відшкодування у порядку та за критеріями, визначеними у розділі V Податкового кодексу України.

Бюджетний запит – документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – макроекономічний показник економічної статистики, який характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць-резидентів у сфері матеріального і нематеріального виробництва. Вимірюється вартістю товарів та послуг, виготовлених цими одиницями для кінцевого використання за певний проміжок часу у поточних ринкових цінах без урахування сальдо платіжного балансу;

сукупна вартість усіх товарів та послуг, створених на економічній території країни за певний проміжок часу рік з метою їх кінцевого використання; в) вартість усіх товарів та послуг у ринкових цінах, створених на економічній території країни за той чи інший період, за винятком вартості їхнього проміжного споживання. В розрахунок ВВП виробничим методом включаються такі показники: випуск, проміжне споживання, валова додана вартість.

Валовий національний дохід (ВНД) – сума сальдо первинного доходу, одержаного інституційними одиницями-резидентами, з урахуванням сальдо первинного доходу, одержаного від іншого світу. ВНД відрізняється від валового внутрішнього продукту на величину первинного доходу, одержаного

від нерезидентів, за виключенням первинного доходу, переданого нерезидентам. Різниця між сумою первинного доходу, одержаного від нерезидентів і переданого їм, являє собою сальдо первинного доходу, одержаного від іншого світу.

Валовий національний продукт (ВНП) – макроекономічний показник економічної статистики, який відбиває сумарну вартість товарів та послуг (у цінах реалізації), що надходять у розпорядження країни за певний проміжок часу. ВНП відрізняється від ВВП на сальдо (різницю між грошовими надходженнями і витратами) зовнішньоекономічних операцій, включаючи сальдо експорту та імпорту товарів і послуг, сальдо оплати праці іноземних працівників і сальдо переведення прибутків від вивезеного за кордон капіталу;

сума сальдо первинного доходу, одержаного інституційними одиницями-резидентами, з урахуванням сальдо первинного доходу, одержаного від іншого світу.

Валютне котирування – встановлення курсу іноземних валют згідно з чинними законодавчими нормами і практикою, що склалася.

Валютні резерви – централізовані запаси золота та іноземної валюти, що знаходяться в центральних банках і фінансових органах країни або в міжнародних валютно-кредитних організаціях і використовуювані для здійснення міжнародних розрахунків і платежів.

Видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування.

Витрати бюджету – видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Грант – одноразова безповоротна цільова виплата фізичним і юридичним особам грошової суми або дарування обладнання, приміщення (як правило, з власних коштів та майна) громадянами і юридичними особами, у тому числі іноземцями, а також міжнародними організаціями, для проведення наукових досліджень, впровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій, вжиття заходів екологічної безпеки та ліквідації наслідків екологічних катастроф, виконання творчих робіт, видання творів художньої, наукової, освітньої, образотворчої, медичної та іншої літератури тощо;

кошти Європейського Союзу, що надаються на безоплатній та безповоротній основі головному партнерові та/або партнерові (партнерам) для реалізації проекту.

Гуманітарна допомога – цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують її у зв'язку з соціальною незахищеністю,

матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб. Гуманітарна допомога є різновидом благодійництва і має спрямовуватися відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог статті 4 Закону України "Про благодійництво та благодійні організації".

Електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян.

Електронний підпис – дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних.

Європейський банк реконструкції та розвитку (Євробанк, ЄБРР) – міжнародний фінансово-кредитний інститут, який надає допомогу країнам від Центральної Європи до Центральної Азії для проведення ринкових реформ, активного інтегрування економік цих країн у міжнародні господарські зв'язки. Створений в 1991 році (штаб-квартира – в Лондоні). Акціонерами Банку є 61 держава, Європейська комісія та Європейський інвестиційний банк. Капітал — 30 млрд. євро. Фінансує 29 країн. В Україні ЄБРР має дипломатичний статус і статус привілейованого кредитора.

Єдина база даних мережі розпорядників та одержувачів коштів державного бюджету – узагальнена інформація по всіх головних розпорядниках коштів за територіями щодо мережі кожного головного розпорядника, в яку включені самі головні розпорядники, розпорядники нижчого рівня, які у своїй діяльності підпорядковані відповідному головному розпоряднику та/або діяльність яких координується через нього, та одержувачі бюджетних коштів, які уповноважені головним розпорядником коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримують на їх виконання кошти з державного бюджету.

Імплементация – здійснення, виконання державою міжнародних правових норм;

процес транспонування актів законодавства Європейського Союзу, включаючи створення порядку та процедур їх впровадження (імплементация в вузькому сенсі); цей процес також включає тлумачення, практику застосування, забезпечення дотримання та виконання норм права, які відповідають європейському праву, органами державної влади (імплементация в широкому сенсі).

Індосамент – передавальний напис на ордерному цінному папері, що посвідчує перехід прав за цінним папером до іншої особи.

Індосант – фізична або юридична особа, яка є власником ордерного цінного паперу і вчиняє індосамент.

Індосат – особа, на користь якої робиться індосамент.

Квазіфіскальні операції – операції органів державної влади і місцевого самоврядування, Національного банку України, фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, суб'єктів господарювання державного і комунального секторів економіки, що не відображаються у показниках бюджету, але можуть призвести до зменшення надходжень бюджету та/або потребувати додаткових витрат бюджету в майбутньому.

Кліринг – механізм, що включає збирання, сортування, реконсиляцію та проведення взаємозаліку зустрічних вимог учасників платіжної системи, а також обчислення за кожним із них сумарного сальдо за визначений період часу між загальними обсягами вимог та зобов'язань;

отримання, звірка та поточні оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів;

система безготівкових розрахунків за товари, цінні папери та послуги, що базується на зарахуванні взаємних вимог і зобов'язань.

Коефіцієнт вирівнювання – показник, який використовується для розрахунку обсягу коштів, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів, з метою стимулювання нарощування доходів місцевих бюджетів у процесі бюджетного планування.

Лізинг – господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем.

Ліквідність – спроможність підприємств, банків своєчасно виконувати свої кредитно-фінансові зобов'язання, передусім сплачувати борги. Визначають співвідношення розмірів заборгованості та ліквідних засобів, що є в розпорядженні підприємства. До ліквідних засобів належать наявні кошти, залишки на поточних рахунках у банках, цінні папери та інші активи, які можуть бути використані для погашення боргових зобов'язань;

легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у гроші.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (англ. IPSAS – International Public Sector Accounting Standards) – розроблені Комітетом з питань державного сектору Міжнародної федерації бухгалтерів. Застосовуються до всіх суб'єктів господарювання державного сектору, включаючи національні уряди, регіональні уряди (наприклад, уряди штатів, провінцій, територій), місцеві уряди (наприклад, міські, районні (селищні)) та їхні компоненти – суб'єкти господарювання (наприклад, департаменти, агенції, правління, комісії), якщо не стверджується інше. Стандарти не застосовуються до державних комерційних підприємств. Спершу Стандарти (МСБОДС) розроблялися шляхом адаптації Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), виданих Радою з Міжнародних стандартів

бухгалтерського обліку, до особливостей державного сектору. Під час такої адаптації Комітет намагався, наскільки це можливо, зберегти обліковий підхід та оригінальний текст МСБО, якщо не було суттєвих особливостей державного сектору, які зумовлювали відхід від них. МСБОДС регулюють питання фінансової звітності державного сектору, які не охоплені всебічно в наявних МСБО.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (англ. IFRS – International Financial Reporting Standards) – стандарти, що затверджуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (англ. International Accounting Standard Board, скорочено IASB), розташована в Лондоні. Цю систему стандартизації відносять до англо-саксонської традиції фінансового обліку. МСФЗ характеризуються як стандарти, що ґрунтуються на принципах (principles based standards), на відміну, наприклад, від прийнятої у США системи ГААП, яка визначається як стандарти, що ґрунтуються на правилах (rules based standards). Це означає, що стандартизація МСФЗ не ставить на меті деталізувати всі процедури та механізми фінансового обліку, в багатьох випадках віддаючи перевагу довірі до професійної самостійності бухгалтерів, які при вирішенні багатьох питань мають покладатися на службове сумління та особисті професійні судження. Принципи та термінологія, що використовуються в МСФЗ, орієнтовані, передусім, на комерційні підприємства (приватний сектор).

Моніторинг (щодо платіжних систем) – діяльність емітента/еквайра щодо контролю за операціями, які здійснюються із застосуванням спеціальних платіжних засобів, з метою виявлення та запобігання помилковим та неналежним переказам. За дорученням емітента/еквайра моніторинг за умови дотримання вимог щодо збереження конфіденційності інформації може проводити юридична особа, яка надає емітенту/еквайру послуги з обробки даних (послуги процесингу).

Операційний (банківський) день – частина робочого дня, протягом якої приймаються документи на переказ та на їх відкликання і, за наявності технічної можливості, здійснюється їх обробка, передача та виконання;

частина робочого дня банку або іншої установи – члена платіжної системи, протягом якої приймаються від клієнтів документи на переказ і документи на відкликання та можна, за наявності технічної можливості, здійснити їх обробку, передачу та виконання. Тривалість операційного дня встановлюється банком або іншою установою – членом платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх нормативних актах.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошових коштів від продажу виробленої з них продукції (робіт, послуг) або їх споживанням чи безоплатним розподілом (передачею) для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб установи.

Операційний час – частина операційного дня банку або іншої установи - члена платіжної системи, протягом якої приймаються від клієнтів документи на переказ і документи на відкликання, що мають бути оброблені, передані та виконані цим банком протягом цього самого робочого дня. Тривалість

операційного часу встановлюється банком або іншою установою - членом платіжної системи самостійно та зазначається в їх внутрішніх правилах.

Помісячний план використання бюджетних коштів – помісячний розподіл бюджетних асигнувань, затверджених у кошторисі, за скороченою економічною класифікацією видатків бюджету, який регламентує для вищих навчальних закладів I - IV рівня акредитації та наукових установ, що утримуються за рахунок бюджетних коштів (далі – вищі навчальні заклади та наукові установи), протягом бюджетного періоду взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів відповідно до зазначених зобов'язань.

Помісячний розпис асигнувань загального фонду державного бюджету (за винятком надання кредитів з державного бюджету) – це розпис асигнувань загального фонду державного бюджету на рік за місяцями в розрізі головних розпорядників за програмною класифікацією видатків та кредитування бюджету й скороченою економічною класифікацією видатків бюджету.

Помісячний розпис доходів загального фонду бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл доходів загального фонду бюджету на рік за місяцями за класифікацією доходів бюджету.

Помісячний розпис надання кредитів із загального фонду бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл надання кредитів з загального фонду бюджету на рік за місяцями в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів за програмною класифікацією видатків та кредитування й класифікацією кредитування бюджету.

Помісячний розпис повернення кредитів до загального фонду бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл повернення кредитів до загального фонду бюджету на рік за місяцями в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів за програмною класифікацією видатків та кредитування й класифікацією кредитування бюджету.

Помісячний розпис спеціального фонду державного бюджету (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків) – це помісячний розпис витрат спеціального фонду (за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету, кодами скороченої економічної класифікації видатків бюджету, кодами класифікації кредитування бюджету та кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання) в розрізі доходів (за кодами класифікації доходів бюджету), фінансування (за кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання), повернення кредитів до спеціального фонду (за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету і кодами класифікації кредитування бюджету).

Помісячний розпис фінансування загального фонду бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл фінансування загального фонду бюджету за типом боргового зобов'язання на рік за місяцями за класифікацією фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

Помісячний розподіл міжбюджетних трансфертів – помісячний розподіл розпису асигнувань державного бюджету в частині міжбюджетних трансфертів, які надаються з державного бюджету, за кодами бюджетів за

відповідними місцевими бюджетами, який складається Міністерством фінансів України і є підставою для перерахування трансфертів з державного бюджету до відповідного місцевого бюджету.

Проект Twinning – проект технічної допомоги ЄС, який полягає в організації співпраці державного органу (установи) держави-члена ЄС з відповідним державним органом (установою) України - бенефіціаром проекту з метою обміну досвідом та надання допомоги в питаннях державного управління та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Річний розпис асигнувань державного бюджету (за винятком надання кредитів з державного бюджету) – це розпис асигнувань загального і спеціального фондів державного бюджету на рік у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів (далі – головних розпорядників) за програмною класифікацією видатків та кредитування бюджету й повною економічною класифікацією видатків бюджету без розподілу за періодами року.

Річний розпис витрат спеціального фонду державного бюджету з розподілом за видами надходжень – це річний розпис витрат спеціального фонду (за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету і кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання) в розрізі доходів (за кодами класифікації доходів бюджету), фінансування (за кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання), повернення кредитів до спеціального фонду (за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету і кодами класифікації кредитування бюджету).

Річний розпис доходів бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл доходів бюджету на рік за класифікацією доходів бюджету без розподілу за періодами року.

Річний розпис повернення кредитів до бюджету та надання кредитів з бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл повернення кредитів до загального і спеціального фондів бюджету та надання кредитів з загального і спеціального фондів бюджету на рік в розрізі головних розпорядників бюджетних коштів за програмною класифікацією видатків та кредитування й класифікацією кредитування бюджету без розподілу за періодами року.

Річний розпис фінансування бюджету – складова частина розпису бюджету, в якій встановлюється розподіл фінансування бюджету на рік за класифікацією фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання без розподілу за періодами року.

Розпис бюджету – документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами року відповідно до бюджетної класифікації.

Розпорядник бюджетних коштів – бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань та здійснення витрат бюджету.

Роялті – платежі будь-якого виду, одержані як винагорода за користування або за надання права на користування об'єктом права

інтелектуальної власності.

Світовий банк – заснований в 1944 році, є однією з найбільших у світі організацій, що надають допомогу з метою розвитку. Здійснює свою діяльність більш ніж в 100 країнах, що розвиваються, здійснюючи фінансову й консультаційну допомогу з метою підвищення рівня життя й поліпшення життя найбільш вразливого населення. Банк розробляє стратегії допомоги для кожної зі своїх країн-клієнтів у співробітництві з державними органами, неурядовими організаціями й приватним сектором. Представництва Банку в різних країнах світу займаються реалізацією його програм, підтримують зв'язок з урядом і цивільним суспільством і сприяють більше глибокому розумінню проблем розвитку. До Світового банку входять дві інституції – Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна асоціація розвитку (МАР).

В окремих випадках під Світовим банком розуміється Міжнародний банк реконструкції та розвитку, який до цих пір складає основу діяльності Світового банку.

Спеціальний фонд бюджету – складова частина бюджету, що включає: доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування; видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету; кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету; фінансування спеціального фонду бюджету.

Субвенції – міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції.

Субсидії – усі невідплатні поточні виплати підприємствам, які не передбачають компенсації у вигляді спеціально обумовлених виплат або товарів і послуг в обмін на проведені платежі, а також видатки, пов'язані з відшкодуванням збитків державних підприємств.

Трансакція – інформація в електронній формі про окрему операцію із застосуванням платіжної картки, яка сформована за результатами її виконання.

Транші – серія (частка) облігаційної позики, звичайно міжнародної, що випускається серіями з розрахунку на ймовірне покращення в майбутньому ринкової кон'юнктури або для розміщення позики на ринках різних країн (умови позики залишаються однаковими для всіх траншів);

25-процентна частка квоти у Міжнародному валютному фонді.

Хеджування – застосування одного чи декількох інструментів хеджування з метою повної чи часткової компенсації змін вартості об'єкта хеджування або пов'язаного з ним грошового потоку.

Acquis communautaire – правова система ЄС, яка включає акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), прийняті в рамках ЄС, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ.

PEM PAL (Public Expenditure Management Peer Assisted Learning network) – мережа, створена з метою отримання знань від колег у сфері управління державними фінансами, була заснована у 2006 році як спільна

ініціатива Світового Банку і Департаменту міжнародного розвитку (DFID). На даний час в ній приймає активну участь 20 країн, які відносяться до Європейського і Центральнопівнічного регіону (ЄЦА) по класифікації Світового Банку.

SIGMA (*Support for Improvement in Governance and Management*) – один з найпрестижніших аналітичних центрів Європейського Союзу, створений за ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу. Метою започаткування даної програми стала потреба надання допомоги країнам Центральної та Східної Європи в модернізації їх систем державного управління. Вказана програма відіграє ключову роль у підготовці країн-кандидатів до вступу у Європейський Союз.

SWIFT (*Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications*) – міжнародна міжбанківська система передачі інформації та здійснення платежів. Засновано в 1973; співзасновниками виступили 240 банків з 15 країн. SWIFT – кооперативне товариство, створене за бельгійським законодавством і належить його членам — 8300 учасників з 208 країн (станом на березень 2010 року). Головний офіс знаходиться у Брюсселі. Кожен банк, який підключено до системи, має свій унікальний SWIFT код. Теоретично для здійснення платежу в Європі достатньо знати SWIFT код банку та IBAN код отримувача. У день через SWIFT проходить більше мільйона транзакцій, що включають грошові перекази, міжбанківські платежі, цінні папери, дорожні чеки на загальну суму більше мільярда євро.

TACIS – програма Європейського Союзу на допомогу новим незалежним державам Східної Європи і Центральної Азії (колишні республіки Радянського Союзу, крім країн Балтії) в перехідний період. Розпочалася 1991 року; до 2003 року включала і Монголію. Сприяє передаванню знань і умінь; фінансує різноманітні проекти з надання консультативної допомоги, професійної виучки, допомоги у створення правової та нормативної бази, налагодження партнерських стосунків, створення нових і реорганізації наявних інститутів. Програма “TACIS” фінансує проекти в різних сферах, а саме: інституційна, правова і адміністративна реформа; розвиток приватного сектора і підтримка економічного розвитку; пом’якшення соціальних наслідків перехідного періоду; охорона довкілля та керування природними ресурсами; розвиток села та ядерна безпека.

TAIEX (*Technical Assistance Information Exchange*) – інструмент зовнішньої допомоги, що надається Європейською Комісією для обміну інформацією з метою розбудови інституціональної спроможності, необхідної для адаптації національного законодавства до *acquis communautaire*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев-Таскін А. Проблемні питання у сфері державних закупівель (розгляд питання з боку розпорядник-казначейство) / А. Алексеев-Таскін // Казна. - 2007. - № 10-11. - С. 31-33.
2. Аудиторська палата України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua>.
3. Башко В. И. Міжнародний досвід управління бюджетними касовими залишками / В. Й. Башко / Наукові праці НДФІ. - 2008. - С. 28-40.
4. Башкова О. Облік зобов'язань як інструмент управління фінансовими ресурсами / О. Башкова // Казна. - 2007. - № 1. - С. 14-16.
5. Бишенов А. А., Бозиева М. М. Межбюджетное регулирование на субфедеральном уровне / А. А. Бишенов, М. М. Бозиева // Финансы. - 2010. - № 10. - С. 9-13.
6. Борець К. Особливості депозитних операцій з коштами місцевих бюджетів / К. Борець // Казна. - 2007. - № 10-11. - С. 20-23.
7. Бурлаков П. И. Кассовое обслуживание исполнения местных бюджетов Федеральным казначейством / П. И. Бурлаков, Ю. А. Чемоданова // Финансы. - 2010. - № 8. - С. 27-30.
8. Буряченко А. Є. Короткострокові позички як інструмент оперативного бюджетного регулювання / А. Є. Буряченко // Фінанси України. - 2010. - № 3. - С. 22-29.
9. Бюджетний менеджмент : [навч. посіб.] / [Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, П. Я. Могиляк, Б. І. Хомічак. - К. : Знання, 2006. - 293 с.
10. Верховна Рада України [Електронний ресурс]: офіційний портал. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
11. Висоцький В. Вдосконалення управління грошовими активами єдиного казначейського рахунку в Україні / В. Висоцький, В. Калитчук, А. Ставицька // Світ фінансів. - 2008. - № 3(16). - С. 58-63.
12. Вишнівецька В. Порядок взаємодії між органами ДПС та ДКУ в процесі відшкодування податку на додану вартість / В. Вишнівецька // Казна України. - 2010. - № 4(7). - С. 22-24.
13. Внутрішній контроль та аудит у секторі державного управління України та європейський досвід / [П. П. Андреев, О. О. Чечуліна, Ян ван Тайнен, М. Г. Тимохін та ін.]. - К. : Кафедра, 2011. - 120 с.
14. Воловенко Е. Проблемні питання модернізації державних фінансів / Е. Воловенко // Казна України. - 2010. - № 1. - С. 13-15.
15. Галушка Є. О. Казначейська справа : [підручник] / Є. О. Галушка, О. В. Охрімівський, И. С. Хижняк, Д. П. Ротар. - Чернівці : Книги-XXI, 2008. - 464 с.
16. Гізатуліна Л. Контрольні повноваження Державного казначейства щодо дотримання бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу / Л. Гізатуліна // Казна України. - 2011. - № 1. - С. 14-17.
17. Даневич О. С. Про підсумки роботи Державного казначейства України за 2010 -І квартал 2011 р. та завдання казначейських органів на поточний рік / О. С. Даневич // Казна України. - 2011. - № 3 (!2). - С. 9-12.
18. Даниленко А. І. Проблеми фінансової політики України й розвитку

фінансово-монетарних важелів її реалізації / А. І. Даниленко // Фінанси України. - 2007. - № 9. - С. 51-58.

19. Дарчук Л. Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитних рахунках / Л. Дарчук // Казна України - 2012. - № 4 (19). - С. 15-17.

20. Дейкало Л. Є. Фактори впливу на стан залишків єдиного казначейського рахунку [Електронний ресурс] / Л. Є. Дейкало, А. Ю. Чубак. - Режим доступу // nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2011_1/Deikalo.pdf.

21. Демидов О. Управлінський контроль діяльності Федерального казначейства / О. Демидов // Казна України. - 2010. - № 1. - С. 10-12.

22. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : [монографія] / Василь Григорович Дем'янишин. - Тернопіль : ТНЕУ, 2008. - 496 с.

23. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.

24. Державна служба фінансового моніторингу України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. - Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua/index.php?lang=uk>.

25. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

26. Дорош І. Актуальні питання організації процесу складання звітності в умовах сьогодення / І. Дорош // Казна України. - 2011. - 5 (14). - С. 13-16.

27. Дрозд І. Державне казначейство в системі фінансового контролю / І. Дрозд // Казна України. - 2009. - № 2. - С. 8-11.

28. Дрозд І. Професійна етика державного казначея / І. Дрозд // Казна України. - 2010. - № 1 - С. 3-6.

29. Дроздов О. Досвід роботи Казначейства Росії щодо розміщення коштів Федерального бюджету на банківські депозити / О. Дроздов // Казна України. - 2010. - № 2 (5). - С. 16-18.

30. Дуда В. Казначейство України : віхи історії / В. Дуда // Казна України. - 2009. - № 1. - С. 45-46.

31. Єгоров В. О. Ресурси фінансової системи і стратегія економічного зростання / В. О. Єгоров // Фінанси України. - 2007. - № 9. - С. 133-142.

32. Жовнір Р. Проблемні питання при складанні та поданні фінансової звітності розпорядниками бюджетних коштів / Р. Жовнір // Казна України. - 2010. - № 4. - С. 41-42.

33. Заяц М. Реєстрація бюджетних зобов'язань - одна з головних ланок у процесі виконання бюджетів / М. Заяц // Казна України. - 2012. - № 3(18). - С. 27-29.

34. Казанська І. Короткотермінова позичка - надійна фінансова допомога місцевим бюджетам / І. Казанська // Казна України. - 2011. - № 3 (12). - С. 38-39.

35. Клітенко І. Запозичення до місцевих бюджетів / І. Клітенко // Казна України. - 2010. - № 4 (7). - С. 31-32.

36. Колодчак І. Як домогтися ефективного контролю за дотриманням бюджетного законодавства / І. Колодчак // Казна України. - 2012. - № 4(19). - С. 22-25.

37. Корнят В. Мережа установ та організацій : її формування і подання до органів Держказначейства України / В. Корнят // Казна України. - 2010. - № 2. -

С. 38-40.

38. Корнят В. Формування Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів (нове в законодавстві) / В. Корнят // Казна України. - 2011. - № 3(18). - С.27-32.

39. Король О. З історії грошей та казначейської справи / О. Король // Казна України. -2009. - № 1. - С. 43-44.

40. Коткова Т. Операції з відкриття асигнувань головним розпорядникам коштів у частині інших надходжень спеціального фонду держбюджету / Т. Коткова // Казна України. - 2011. - № 2(11). - С. 18-20.

41. Лазебна Н. Реалізація Державною казначейською службою контрольних повноважень у сфері бюджетного законодавства в частині виконання державного бюджету за видатками / Н. Лазебна // Казна України. - 2012. - № 3(18). - С. 23-26.

42. Литвиненко Т. Модернізація системи бухгалтерського обліку в державному секторі як складова програми економічних реформ / Т. Литвиненко // Казна України. -2011. - № 3 (12). - С. 16-18.

43. Литвиненко Т. Питання безспірного стягнення коштів з рахунків розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів / Т. Литвиненко // Казна України. - 2012. -№ 3(18). - С. 33-36.

44. Лікарчук І. Фінансова звітність бюджетних установ : шляхи вдосконалення / І. Лікарчук // Казна України. - 2010. - № 4(7). - С. 38-40.

45. Лондар С. Л. Методологічні основи управління фінансовими активами Єдиного казначейського рахунку в Україні / С. Л. Лондар, В. И. Башко // Фінанси України. - 2008. - № 12. - С. 53-65.

46. Лук'яненко О. Обмеження у здійсненні видатків як інструмент ефективного та економного використання бюджетних коштів / О. Лук'яненко // Казна України. -2011. - № 2. - С. 23-25.

47. Лунден И. Л. Государственные финансы в эпоху Петра I. / И. Л. Лунден // Финансы. - 2007. - № 12. - С. 65-68.

48. Луніна І. О. Проблеми і перспективи розвитку системи державних фінансів в Україні / І. О. Луніна // Фінанси України. - 2010. - № 2. - С. 3-12.

49. Марченко О. Державне казначейство України - найбільший учасник у системі електронних платежів Національного банку України / О. Марченко // Казна України. - 2009. - № 3. - С. 14-16.

50. Маслова А. О. Управління фінансовими ресурсами в системі казначейства / А. О. Маслова // Держава та регіони : сер. Економіка та підприємництво. - 2007. -№ 1. - С. 37-41.

51. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

52. Міронова Л. О. Зарубіжний досвід оперативного управління залишками коштів єдиного казначейського рахунку [Електронний ресурс] / Л. О. Міронова, К. М. Роменська. - Режим доступу : [archive. nbuv. gov. ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/ 2011_1/Mironova. pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vddfa/2011_1/Mironova.pdf)

53. Набедрик Н. Міжбюджетні трансферти у 2012 році / Н. Набедрик // Казна України. - 2012. - № 5(20). - С. 15-19.

54. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку

[Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.

55. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>.

56. Новицька Л. Відшкодування податку на додану вартість облігаціями внутрішньої державної позики / Л. Новицька // Казна України. - 2010. - № 4 (7). - С. 20-21.

57. Новицька Л. Податковий кодекс - про відшкодування податку на додану вартість / Л. Новицька // Казна України. - 2011. - № 2 (11). - С. 21-22.

58. Огданський М. Країні потрібна сучасна, динамічна система моніторингу виконання бюджету / М. Огданський // Казна України - 2011. - № 2 (11) - С. 40-43.

59. Орлова Н. Електронний цифровий підпис в банківській системі : нормативно-правова база / Н. Орлова // Казна України. - 2010. - № 6. - С. 39-41.

60. Осадченко О. Проблемні питання казначейського обслуговування місцевих бюджетів / О. Осадченко // Казна України. - 2011. - № 1. - С. 24-29.

61. Павлюк К. В. Концептуальні підходи до аналізу державних видатків / К. В. Павлюк, Т. В. Ахмед // Фінанси України. - 2007. - № 8. - С. 73-90.

62. Панкевич Л. З історії зародження та розвитку фінансових установ у Галичині / Л. Панкевич // Казна України. - 2009. - № 3. - С. 37-39.

63. Пасічник С. Безспірне списання : проблемні питання і порівняння з практикою Федерального казначейства Росії / Ю. В. Пасічник // Казна України. - 2010. - № 2 (5). - С. 31-33.

64. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України : [навч. посіб.]. - Київ : Знання-Прес, 2008.- 670 с.

65. Платіжні системи : [навч. посіб.] / О. Д. Вовчик, Г. С. Шпаргало. - К., 2008. -341 с.

66. Попов І. В. Управління єдиним казначейським рахунком в контексті забезпечення стабільності фінансової системи / І. В. Попов // Вісник Дніпропетровського університету. Серія "Економіка". - 2011. - Вип. 5(3). - С. 154-160.

67. Про стан фінансово-бюджетної дисципліни, заходи щодо посилення боротьби з корупцією та контролю за використанням державного майна і фінансових ресурсів // Казна. - 2007. - № 2-3 (77). - С. 44-46.

68. Прокоф'єв С. Система взаємодії Федерального казначейства (Казначейства Росії) та банку Росії : напрями розвитку / С. Прокоф'єв // Казна України. - 2011. -№ 3 (12). - С. 19-21.

69. Рахункова палата України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>.

70. Рой О. Розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитних рахунках / О. Рой // Казна України. - 2011. - № 2. - С. 26-28.

71. Романуха А. IP-телефонія, відеоконференції та безоплатні програмні продукти / А. Романуха // Казна України. - 2010. - № :6(9). - С. 35-37.

72. Рощина О. Організація роботи органів Державного казначейства з проведення операцій щодо відкриття асигнувань / О. Рощина // Казна України. -

2010. - № 2 (5). - С.26-29.

73. Рудик О. Міжбюджетні трансферти в умовах сьогодення / О. Рудик // Казна України. - 2011. - № 3 (12). - С. 25-27.

74. Саранцев В. Н. Место аудита эффективности в сфере использования бюджетных средств / В. Н. Саранцев // Финансы. - 2010. - № 1. - С. 8-10.

75. Сафонова Л. Д. Теоретичні засади управління видатками бюджету / Л. Д. Сафонова, Т. С. Невешкіна // Фінанси України. - 2011. - № 3. - С. 100-110.

76. Сидоренко Т. Відомчий контроль у системі Державного казначейства України як інструмент управлінського контролю / Т. Сидоренко // Казна України. - 2009. - № 3. - С. 12-13.

77. Сидоренко Т. Казначейський контроль при здійсненні видатків розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів / Т. Сидоренко // Казна України. - 2009. - № 1. - С.22-24.

78. Сіденко В. Р. Потенціал економічного розвитку України в контексті європейської інтеграції / В. Р. Сіденко // Фінанси України. - 2007. - № 9. - С. 143-150.

79. Слухай С. В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні / С. В. Слухай, О. В. Гончаренко // Фінанси України. - 2007. - № 8. - С. 63-72.

80. Стоян В. Видатки місцевих бюджетів : проблемні питання обслуговування / В. Стоян, В. Савчин // Казна України. - 2011. - № 4. - С. 24-27.

81. Сушко Н. Повноваження казначейських органів в контексті реалізації положень Бюджетного кодексу / Н. Сушко // Казна України. - 2011. - № 1. - С. 21-23.

82. Тустика О. Міжбюджетні трансферти як головний елемент міжбюджетних відносин в Україні / О. Тустика // Казна України. - 2012. - № 4(19). - С. 18-21.

83. Федорова В. В. Совершенствование деятельности органов Федерального казначейства в условиях кризиса / В. В. Федорова // Финансы. - 2010. - № 1. - С. 17-19.

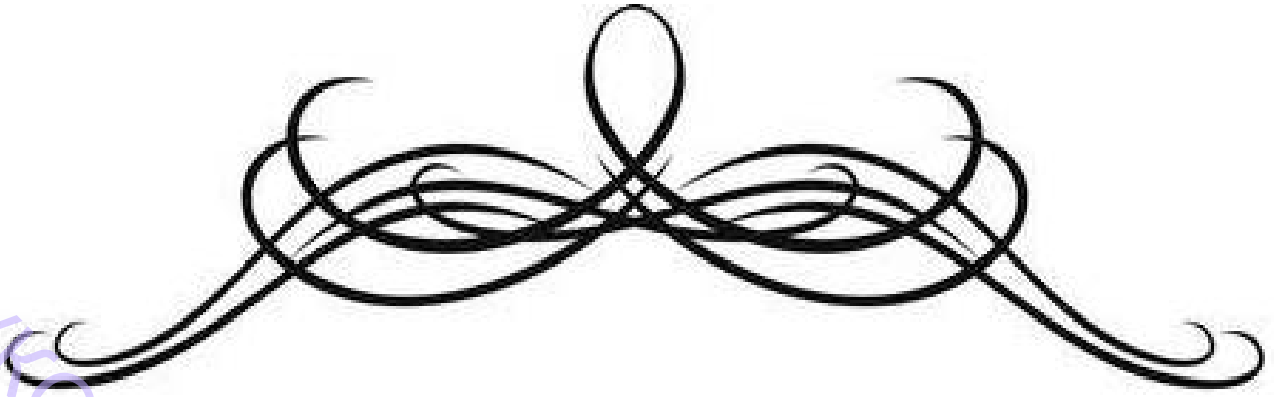
84. Форкун І. В., Фролова Н. Л. Основи казначейської справи : навч. посіб. / І. В. Форкун, Н. Л. Фролова. - Львів : Новий Світ-2000, 2011. - 477 с.

85. Череп А. В. Деякі аспекти управління коштами єдиного казначейського рахунку / А. В. Череп, Л. А. Чорна // Економічний простір. - 2009. - № 26.

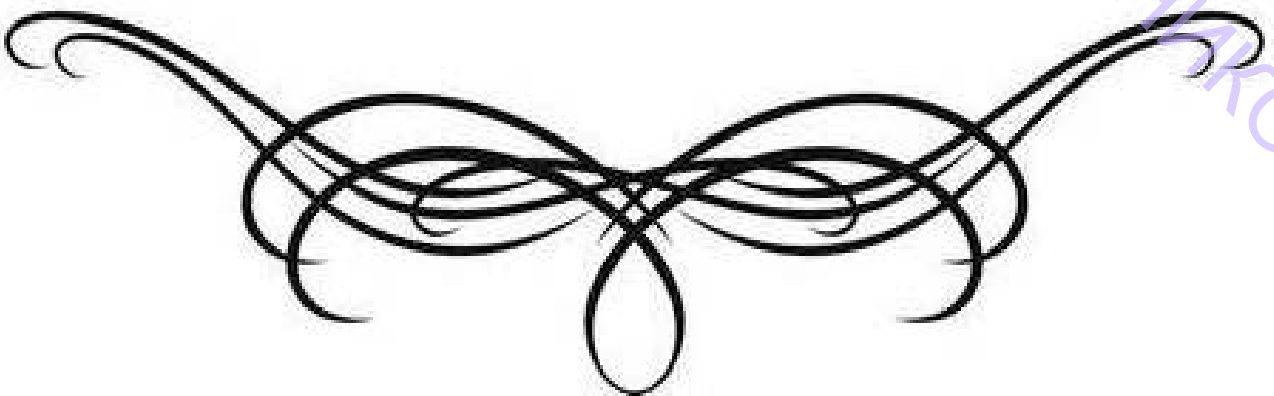
86. Шамрай Г. Зарахування та облік коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування / Г. Шамрай // Казна України. - 2011. - № 1(10). - С.30-35.

87. Шамрай Г. Платежі до бюджетів : правильно заповнюємо реквізити розрахункових документів / Г. Шамрай // Казна України. - 2012. - № 4(19). - С. 12-14.

88. Якимов О. Використання відкритих асигнувань розпорядниками коштів державного бюджету / О. Якимов // Казна. - 2007. - № 10-11. - С. 16-19.

ДОДАТКИ

Надходження окремих податків, зборів та інших обов'язкових платежів до Державного бюджету України станом на 1 лютого поточного року

Код бюджетної класифікації	Надійшло з початку року (вихідні дані)
10000000	?
11000000	183738,3
11010000	73415,6
11020000	110322,7
13000000	32142,2
13010000	1015,2
13020000	14784,1
13030000	2265,7
13050000	14077,2
13070000	190,1
13070200	190,1
14000000	640047,3
14010000	580659,8
14020000	44882,7
14030000	6354,3
14050000	8150,5
15000000	66363,2
15010000	66160,6
15020000	202,6
16000000	2351,1
16010100	439,5
16010200	1911,6
20000000	?
21000000	104955,1
21020000	-
21040000	2465,6
21050000	5125,2
21080000	97364,3
22000000	19292,0
22080000	2740,2
22090000	13092,9
22100000	1814,3
22120000	1644,6
24000000	37747,5
24060000	9179,5
24060200	1842,1
24061100	6436,5
24061200	900,9
24090000	1,0
24140000	28567,0
30000000	?
31000000	49,5

Код бюджетної класифікації	Надійшло з початку року (вихідні дані)
31020000	49,5
32000000	0,2
32010000	0,2
40000000	?
41020100	50583,5
42000000	-
50000000	?
50020000	9242,0
50030000	39607,0
50040000	120083,4
50060000	4023,7
50070000	3429,1
50100000	4448,5

ДОДАТОК Б

Звіт

про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д, № 2м)

Установа	Управління Державної казначейської служби України у Богуславському районі	за ЄДРПОУ	Коди
Територія	01632, Київська область, м. Богуслав, вул. Леніна, 32	за КОАТУУ	37589645
Організаційно-правова форма господарювання	орган державної влади	за КОПФГ	803822300
Код та назва відомчої класифікації видатків та кредитування державного бюджету	350 Міністерство фінансів України		
Код та назва програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету	3504010 "Керівництво та управління у сфері казначейського обслуговування"		
Код та назва типової відомчої класифікації видатків місцевих бюджетів			
Код та назва тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів			
Періодичність:	квартальна, річна.		
Одиниця виміру:	тис. грн.		

Показники	Код економічної класифікації видатків	Затверджено на звітний рік	Затверджено на звітний період (рік)	Залишок коштів на початок звітнього року	Надійшло коштів за звітний період (рік)	Касові видатки за звітний період (рік)	Залишок на кінець звітнього періоду (року)
1	2	3	4	5	6	7	8
Заробітна плата	2111	65 696,00	54 742,00		54 742,00	52 370,00	
Нарахування на оплату праці	2120	25 064,00	20 825,00		20 827,00	19 708,00	
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210	2 050,00	1 580,00		1 580,00	1 402,00	
Видатки та заходи спеціального призначення	2260	4 485,00	3 305,00		3 805,00	3 805,00	
Оплата тепlopостачання	2271	1 660,00	1 305,00		1 305,00	272,00	
Оплата водопостачання та водовідведення	2272	5 160,00	3 560,00		5 560,00	3 343,00	
Оплата електроенергії	2273	1 460,00	1 110,00		1 110,00	773,00	
Разом за КПКВК 3504010:		105 575,00	86 427,00		86 929,00	81 673,00	

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Навчальне видання

Дем'янчук Марина Афанасіївна

КАЗНАЧЕЙСЬКА СПРАВА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

В авторській редакції

Електронне видання

Підп. до друку 31.08.2018. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 8,6.

Зам. № 1792.

Видавництво

**«Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова»**

Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4215 від 22.11.2011 р.

Тел.: (048) 723 28 39. E-mail: druk@onu.edu.ua